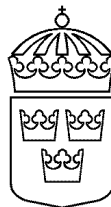

Riksdagens protokoll 1995/96:59

Onsdagen den 21 februari

Protokoll
1995/96:59

Kl. 9.00 – 18.10

Till minne av Olof Palme

TALMANNEN

Ärade kammarledamöter! Några minnen är knivskarpt tydliga: ett ord, ett tonfall, en röst. Andra är mer svårgripbara: en känsla, en sinnesstämning. Så är våra minnen.

Vi minns Olof Palme. Vi var många som lärde känna honom väl i arbetet, i vänkretsen eller som politisk motståndare under många år. Andra minns honom från mer hastiga möten. Ännu fler skapade sig sin bild genom TV, radio och tidningar.

Alla minns vi, på vårt sätt. Vi har vår egen bild. Vi minns den ostyriga luggen, aldrig på plats i ett engagerat meningsutbyte, den knivskarpa replikattacken, den intensivt blå blicken, ivrigt sökande ny kunskap och nya människor, kroppen, ständigt halvt på språng mot nya möten.

Vi som hade förmånen att arbeta nära Olof Palme, i riksdagen, i regeringen, i partiledningen, minns också en annan bild. Vi minns en människa, för vilken omtanken om andra gick i första rummet. Olof Palme uppfattades av många som den som sökte striden. Men vi var många – även bland hans meningsmotståndare – som fick uppleva att det hos honom också fanns en annan sida. Empati, inlevelse och förståelse för andras uppfattning, förmågan att lyssna, var framträdande drag i hans personlighet. Det var därför han var en mästare på att jämka samman stridiga viljor. Det var det som var nyckeln till framgång i internationella medlingsuppdrag, och det gjorde honom också till en god lagledare i riksdagsgrupp, i regering och i partiledning. Vi var många som fick del av hans högst personliga omtanke.

I dag minns vi en stor politiker i Sveriges riksdag. Olof Palme verkade i den svenska politikens absoluta centrum i mer än tre decennier. Först verkade han som assistent till statsminister Tage Erlander, från 1963 som konsultativt statsråd och senare som kommunikationsminister och utbildningsminister. Han valdes 1969 till partiordförande för Socialdemokraterna och blev därmed Sveriges statsminister.

Olof Palme invaldes i riksdagens första kammare 1958 och var ledamot i Sveriges riksdag i 28 år.

För att hedra minnet av en av sina mest framstående företrädare har riksdagen sammanställt en skrift i ord och bild om Olof Palme. Den finns att få efter denna minnesstund.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Olof Palme beskrev själv sitt politiska ställningstagande sedan ungdomen som en gradvis fortskridande process, grundad på studier och eftertanke. En resa genom USA vid 40-talets slut och besök i Asien vid 50-talets början fick ett avgörande inflytande för hans vägval.

”Min första politiska handling” – så kallade han det själv när han var med om att inom Sveriges förenade studentkårer organisera en penninginsamling till förmån för svarta studenter, som blivit utestängda från de vitas universitet i Sydafrika.

Olof Palme gav i sin ordknappa, men brännande, karakteristik av detta barbariska system ett av många prov på sin förmåga att väcka engagemang.

Han sade: ”Apartheid är en makaber minoritetsdiktatur för social och ekonomisk utsugning, men apartheid har också en unik egenskap. Apartheid är den enda formen av tyranni som brännmärker en person ända från födseln beroende på hudfärgen.”

Olof Palme fick aldrig själv uppleva hur människovärdet återupprättades i Sydafrika. Han fick aldrig se bilderna av Nelson Mandela, röstande för första gången i sitt liv. Men han var en av dem som gick i första ledet i stödet till ANC och befrielsekampen.

Hans betydelse i anti-apartheidrörelsen manifesteras på nytt när Sydafrikas nu demokratiska parlament vid en ceremoni nästa onsdag, den 28 februari, hedrar minnet av Olof Palme. Den svenska riksdagsdelegation som under min ledning i morgon reser till södra Afrika kommer att närvara vid denna minnesstund, där jag har inbjudits att hålla ett högtidstal.

1953 började Olof Palme på allvar arbeta inom det socialdemokratiska partiet. Som ordförande för Sveriges förenade studentkårer fick han, mycket överraskad, en morgon detta år ett samtal från Sveriges statsminister och ett erbjudande att bli dennes assistent.

I 16 år arbetade de tillsammans och sågs varje dag. Olof Palme återkom ofta till det avgörande inflytande Tage Erlander haft på honom som person och politiker och citerade sin lärofader: ”Hos en politiker måste tanken, ordet och handlingen uppfattas som en helhet. Om det uppstår en klyfta mellan tanke, ord och handling splittras politikerns personlighet, och medborgarna fråntar honom sitt förtroende.”

Värnet och utvecklingen av demokratin var grunden i Olof Palmes politiska gärning. En livaktig demokrati med engagerade medborgare var för honom förutsättningen för att respekten för de mänskliga rättigheterna skulle kunna upprätthållas och stärkas. Demokratin var för honom en nödvändig arbetsmetod, men därtill den enda garanten för människors lika värde.

Olof Palme trodde inte bara på politikens möjligheter - i sin gärning försvarade han dess institutioner och utövare.

Han sade: ”Vi skall ha klart för oss att det inte finns någonting finare än politik. Politik innebär att man går samman för att lösa gemensamma uppgifter. Politik innebär att man ställer upp mål för samhällsutvecklingen, präglade av idén om ett gott samhälle som man gemensamt vill förverkliga. Utan politiken kan man aldrig värna människovärdet.”

I en demokrati är det offentliga meningsutbytet en grundpelare. Det var också här, i debatten, i utbytet av argument, som Olof Palme hämtade näring till sitt engagemang. Debatten som metod var en utmaning för honom, och det var också här han stimulerade – och utmanade – oss alla. I sina tal använde han demokratins starkaste vapen, argumentationen, grundad på både lidelse och förnuft.

Torsdagen den 24 april 1958 höll den unge, nyvalde ledamoten av första kammaren, Olof Palme, sitt första anförande i riksdagen. Det gällde pensionsreformen. Hans tal handlade om framstegsoptimism. Men för honom var en bättre framtid inte bara fler kraftverk, storflygfält och bilar. En bättre framtid måste också innebära trygghet och rättvisa vid ålderdomen.

Talets avslutande rader angav inriktningen på de nära 30 år inom politiken som låg framför den unge Palme.

Han sade: ”Jag tror, herr talman, att de, som i dagens pensionsdebatt försöker spela ut generationerna mot varandra, inte känner ungdomen. De känner inte ungdomens sinne för solidaritet och rättvisa.”

Den då 31-årige riksdagsledamoten hade genom sin ställning redan ett avgörande inflytande på politikens inriktning, och han skulle utifrån sina kommande roller utöva ett avgörande inflytande på bygget av det moderna Sverige och välfärdsstaten.

17 år senare höll Olof Palme ett uppmärksammat tal vid den socialdemokratiska partikongressen. Då gällde det barnen - vår framtid. Olof Palme var engagerad i barns levnadsvillkor på ett sätt som var ovanligt för män i hans generation. Han sade:

”Det är bara det att den enda praktiska anknytningen till framtiden som vi har egentligen är barnen. Det är i dem man ser framtiden växa fram. – – – Vi sysslar ju vanligtvis med allmänna problem, men vad det här ytterst handlar om är sådant som vi inte gärna talar om eller sätter på pränt, såsom ömhet och livskänsla, värme och spontanitet, samvaro och gemenskap. Allra längst bort handlar det om någonting så fantastiskt som glädje.”

Olof Palme var kanske framför allt idépolitikern. Den som lyssnat till Olof Palme och den som i dag tar del av tal och riksdagens protokoll slås av det ledande temat: den ideologiska grundtonen.

Och när vi i dag minns Olof Palme minns vi kanske framför allt just detta: politikern som med ideologisk övertygelse verkade för mänskliga rättigheter, solidaritet och rättvisa och för människors lika värde i en internationell rörelse utan gränser likaväl som i en svensk förort.

Egendomligt nog är det mindre känt just hur starkt och lidelsefullt hans personliga engagemang var för den svenska vardagen, och vad man kunde göra för att förändra människors livsvillkor så att var och en skulle få en möjlighet att, som Hjalmar Branting en gång uttryckte det, ”förverkliga sina bästa stämningars längtan”.

Olof Palmes ideologiska ståndpunkt växte ursprungligen fram utifrån ett internationellt engagemang, och han kom att verka i denna internationella miljö i hela sitt liv. Man kan fortfarande träffa enskilda människor i Sydafrika, i Tjeckien och i Vietnam, som berättar vad Olof Palmes insatser betydde för att de skulle härda ut under de onda åren.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Den värld som Olof Palme levde mitt i har förändrats. Hans övertygelse bars fram av visioner om en värld där fred råder och människovärdet respekteras.

Den av Olof Palme ledda oberoende kommissionen för nedrustnings- och säkerhetsfrågor lade fram den rapport om "Gemensam säkerhet", vars grundsyn kom att präglade den utveckling som ledde fram till genombrottet i nedrustningsförhandlingarna och slutet på det kalla kriget.

Men han fick aldrig själv uppleva hur många av dessa visioner tog form i verklighet.

Sin sista dag i livet undertecknade Olof Palme sexnationsinitiativets tredje budskap till president Reagan och generalsekreterare Gorbatsjov. Det var en uppmaning till supermakterna att inte ge tillstånd till någon ny kärnsprängning fram till nästa toppmöte, vilket skulle bana vägen till ett provstoppsavtal.

Samma dag gav han en intervju för tidningen *Statsanställd* där han framställde 1986 som de stora möjligheternas år.

"Misstron viker som dimman en tidig vårmorgon", sade Olof Palme denna fredagseftermiddag i slutet av en lång arbetsvecka fylld av möten, problemlösning och hårt vardagsarbete.

I vår värld i dag har många visioner blivit verklighet. Misstrons dimmor har gett vika för öppenhet. Murar har raserats. Det kalla kriget har förpassats till historien. Frihet och demokrati har återerövrats, även i vår närhet.

Men vi har också tvingats uppleva att nya konflikthärddar blossat upp som på nytt lett till omänskligt lidande och att hoppingivande fredsprocesser saboterats. Det manar till att i Olof Palmes anda aldrig ge upp.

Ärade ledamöter och gäster!

Låt mig avsluta med att citera några rader av vad FN:s dåvarande generalsekreterare, Perez de Cuéllar, sade i sitt tal vid Olof Palmes begravning:

"Olof Palme personifierade FN-stadgans högsta ideal. Den kräver slut på krig - han levandegjorde begreppet fredskämpe. Den befäster tron på de mänskliga rättigheterna - han var en orubblig förkämpe för människans universella värde och värdighet. Den manar till socialt framåtskridande - han stod otvetydigt på de fattigas och förtrycktas sida. Över hela världen är Sverige i dag liktydigt med idealen fredlig stabilitet och medmänsklighet. Till en inte ringa del kan detta tillskrivas Olof Palme. Hans visioner kände inga nationella gränser."

Ärade kammarledamöter!

Vi minns i dag Olof Palme och hans livsverk. Vi hämtar kraft ur vetenskapen om vad en enda människa förmått uträtta under sin stund på jorden. Vi påminner oss om vårt ansvar att fullfölja och stärka de möjligheter till fred och frihet som samarbete över gränserna ger oss.

Så hyllar vi minnet av Olof Palme.

Ajournering

Kammaren beslöt kl 9.17 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 9.20.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 9.20.

1 § Aktuell debatt: Valfärden

*Aktuell debatt:
Valfärden*

Anf. 1 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Livet består av levande människor, deras arbete och deras vardagsliv. Dessutom är det korrelerat i tiden. Det består också av ett samhälle, ett samfund, som skall lyfta eller bära människor genom sårbara perioder, genom de perioder när individen själv eller familjen inte längre orkar. På det sättet är vi alla beroende under längre eller kortare perioder i livet, och det är inte alltid vi vet när dessa perioder skall inträffa.

Under de perioder då vi är barn, sjuka eller äldre och när vi ställs utan arbete är ett starkt skyddsnät en av de viktigaste uppgifterna för ett samhälle. Vi har varit mycket bra på att ordna de här sakerna för oss tidigare. Nu raderas systemet i snabb takt. Låt Sveriges riksdag och regering ta nya tag nu. Vi får inte svika våra medborgare i dessa viktiga frågor.

Vi har den kunskap som behövs för att ta nya tag. Vi vet hur människor har det. Vi kräver av våra väljare att de skall vara ansvarstagande. Då måste vi politiker rimligen kräva av oss själva att vi skall ta ett liknande ansvar.

Vi har tidigare presenterat ett förslag om ett s.k. brutet tak i de försäkringar vid sjukdom, arbetslöshet och barnafödande som har en varaktighet upp till högst två år. Förslaget innebär att ersättningsnivån höjs till 80 % för inkomster upp till 12 700 kr i månaden. Av inkomster därutöver får man 40 %. Det innebär att alla med inkomster upp till 14 900 kr tjänar på vår modell.

Nytt är våra förslag till ersättningar vid långvarig sjukdom och ohälsa samt vid ålderdom. De föreslås utgå som ett grundskydd, lika för alla oberoende av inkomst.

Det är ”vi” och ”dom”, och aldrig byter vi sida med varandra – de som har det bra och de som har det dåligt. De socialbidragsnivåer som föreslås är så erbjärmligt låga att vi kanske snart också har ett Lortsverige tillbaka. I valet mellan tvål och bröd väljer människor bröd.

Är vi beredda att i framtiden träffa på fler *bagladies* och bostadslösa män på våra gator? Är vi beredda att se dem i ögonen?

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Aktuell debatt:
Välfärden*

Anf. 2 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Den generella välfärden ger oberoende och rörelsefrihet. Den lyfter bort oron för mycket av det oväntade som kan inträffa och slå sönder våra liv och våra drömmar. Vi kan andas lättare. Vi kan se oss omkring. Viljan vaknar att erövra världen, spänna våra krafter för att påverka och förändra. Vi får lust att upptäcka och förnya. Vi orkar satsa, också när oddsen för att lyckas är små. Vi dras mot det ljusa och goda.

Så beskrev Olof Palme den generella välfärden i sin sista debatt i Sveriges riksdag för nästan precis tio år sedan. Bättre än så kan den knappast skildras. Sedan dess har den stadiga ekonomiska tillväxten, som gav förutsättningar för hela tiden växande välfärdsutgifter brutits. Vi har blivit tvungna att anpassa socialpolitiken till den försämrade ekonomin.

Men det var inte välfärdspolitiken som orsakade den ekonomiska krisen. Nettokostnaderna för transfereringar och verksamheter var oförändrade som andel av BNP under hela 80-talet. Men 90-talets kris har skapat en kris också för välfärden.

Miljöpartiet har inbjudit till en debatt om välfärden med anledning av besparingarna inom välfärdspolitiken och hur de har slagit mot utsatta grupper. Jag uppskattar verkligen att Miljöpartiet visar intresse för välfärdsfrågorna. Det är mycket viktigt att vi kan få en bred debatt om välfärdens utveckling och fördelning.

Det är också glädjande att Miljöpartiet tydligt markerar mot dem som antyder att problemet är att människor är arbetsovilliga eller fuskar. En sådan stämning av misstroende uppstår lätt när en stor grupp hamnar utanför arbetsmarknaden. Det krävs tydlighet och kraft att stå emot den, och politikerna har ett alldeles särskilt ansvar.

Det som däremot oroar mig är att Miljöpartiet med sina ”brutna tak” vill ge upp en av de viktigaste principerna i socialförsäkringarna, inkomstbortfallsprincipen. De tror att de då kan förbättra villkoren för de sämst ställda. Men vi får inte låta den korta sikten bli den långa siktens fiende. Det som i stunden kan verka riktigt kan på längre sikt stå i direkt motsättning till våra mål.

De som vill förändra socialpolitiken i riktning mot minskad inkomstrelatering av ersättningsarna verkar ha två vitt skilda mål för ögonen. Några vill göra det för att bryta sönder viljan att betala gemensamma försäkringar och i stället låta de privata alternativen ta över. Moderaterna brukar inte hymla med att det är deras strävan. Andra, som Miljöpartiet och Centern, tror att man med ökade inslag av grundtrygghet kan skapa en bättre fördelningspolitisk träffsäkerhet.

Den risk vi står inför i dag är att det bildas en ohelig allians mellan dem på ena sidan som vill göra kortsiktiga fördelningsvinster och dem på andra sidan som vill lägga grunden för att den svenska modellen på sikt skall förtvina. De senare vet och litar på att människor som inte får något för skatten kommer att göra motstånd mot att betala. Jag är rädd för att de har rätt.

Fru talman! Socialdemokraterna har genomfört kraftiga besparingar utan att ge upp generaliteten i välfärdspolitiken. Vi är övertygade om

att vi nu har fattat de beslut som krävs för att vi skall ha råd med välfärdssystemen. Några ytterligare försämringar utöver de som redan har beslutats skall inte behövas.

Men ingen kan neka till att kombinationen av hög arbetslöshet och nedskärningar har lett till att grupper har drabbats av försämrade villkor. De beräkningar som har gjorts på Socialdepartementet visar att barnfamiljerna, en grupp som har drabbats svårt, har fått inkomstminskningar med i genomsnitt 10 % sedan 1991. Enförälderfamiljerna har fått samma neddragning i ekonomisk standard, men från en lägre nivå. Andelen som har hamnat på en inkomstnivå som understiger socialbidragsnormen har fördubblats. Nu har 27 % av de ensamma mammorna inkomster under socialbidragsnorm. Till skillnad från det som skett i andra grupper har däremot socialbidragstagandet i gruppen inte ökat utan legat fast.

I ljuset av detta är det alltför lätt att ropa på att de med låga inkomster skall särbehandlas och att man skall ge upp den generella principen. Men alla erfarenheter visar entydigt att om man ger sig in på den vägen slutar den i segregering i stället för integrering, fattigdom i stället för välstånd.

Den grupp där det framgår med allra störst tydlighet är ensamföräldrarna. I Sverige riktar sig inte några speciella åtgärder direkt till dem. De har barnbidrag, bostadstillägg och bidragsförskott enligt samma regler som andra. Betydelsen av detta är större i deras ekonomi, men de särbehandlas inte och de är inte överrepresenterade bland de alla fattigaste.

Om man mäter fattigdom, som internationellt brukligt är, med dem som har en inkomst under halva medianinkomsten är 6 % av de ensamstående mammorna i Sverige fattiga, och andelen har knappast alls ökat. I USA är andelen fattiga 60 %, tio gånger större, och i Tyskland över 25 %.

Den mindre omfattande fattigdomen bland ensamstående mammor i Sverige beror inte i första hand på att bidragen är generösa, utan i stället på att de allra flesta kvinnor med barn är väl förankrade på arbetsmarknaden. Ensamma mammor är inte någon ny underklass. De är vanliga, hårt arbetande kvinnor med barn, som lever vanliga liv. De ensamma mammorna är dagisfröknar, sjukvårdsbiträden, journalister, handelsanställda och statssekreterare. De bor i Stockholms förorter, i innerstan, i småstäder och på landet. Deras barn gör samma saker som andra barn.

Ensam mamma är något som många svenska kvinnor är någon period i livet. De har det ekonomiskt litet kärvare, eftersom de bara har en lön som oftast är en kvinnolön. De har mindre tid för att städa och hänga upp nya gardiner. Men de allra flesta klarar av sin livssituation och ger sina barn en god start i livet. Det går också lättare ju mer ansvar fäderna tar. Många fäder har faktiskt ansvar, och de blir allt fler.

Många gånger har ensamma mammor valt att bryta upp samboförhållanden som inte har fungerat. Vi får inte glömma att detta är en av de största frihetsvinster för svenska kvinnor. De kan välja partner av

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

kärlek och måste inte stanna i dåliga förhållanden av ekonomiskt nöd-
tvång.

En effekt av lågkonjunkturen är dock särskilt allvarlig. Det verkar
vara betydligt svårare, speciellt för de unga och ensamföräldrarna, att
etablera sig på arbetsmarknaden. Bland dem som är ensamma med barn
och är under 25 år har bara en tredjedel arbete. Även bland dem som är
litet äldre har andelen utan arbete ökat och är högre än för kvinnor i
allmänhet. När arbetslösheten har ökat har den här gruppen hamnat
långt bak i kön.

Ensamföräldrarna måste återerövra sin position på arbetsmark-
naden. Det måste vara möjligt att gå tillbaka till utbildning även om
man har barn. Den andra föräldern måste också ta stort ansvar för bar-
net. Vi måste hålla fast vid den generella välfärdspolitiken så att vi inte
skapar fattigdomsfällor och låser in ensamma mammor i fattigdom och
bidragsberoende. Vi måste värna om en bra barnomsorg till alla barn.
Särskilt ensamstående mammor måste få behålla barnomsorgen också
om de är arbetslösa.

Fru talman! De bästa socialförsäkringarna är de som så få som möj-
ligt är beroende av men som ger alla så goda ersättningar som möjligt
när de verkligen behövs. Ett stort antal bidragsmottagare gör socialför-
säkringarna dyra men vittnar också om ett samhälleligt misslyckande
med att hålla nere arbetslöshet och ohälsa.

Vi måste verka för att socialförsäkringssystemen inte blir åter-
vändsgränder utan tvärtom vägar tillbaka till produktivt arbete. Det gör
vi bara genom att få ned arbetslösheten och behålla den generella väl-
färden.

Anf. 3 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Miljöpartiets förslag är också inkomstrelaterat.

Sverige och svenska beslutsfattare har stor makt att besluta om hur
vi skall omfördela våra resurser och vad som skall prioriteras. I Sverige
står minst 800 000 människor utanför trygghetssystemen, och de blir
bara fler för varje dag som går. Nära en miljon är nollklassade i vår
sjukförsäkring.

Sverige har valt sin väg – en väg som i snabb takt leder till ett A-lag
och ett B-lag i samhället. Kriteriet för att kvala in i A-laget är att man
någon gång skall ha haft ett arbete under en viss tid. Många människor
kommer aldrig så långt, och där har vi vårt B-lag.

Sveriges riksdagsmajoritet har valt vilken inriktning vårt samhälle
skall ha. Det visar de nedskärningar vi redan verkställt. Sänkningen av
a-kassan och försäkringsnivåerna till 75 %, sänkningen av basbeloppet
som påverkar våra folkpensionärer och sänkningen för förtidspension-
ärer är några av otaliga exempel.

Den andra biten är de taxehöjningar och fördyringar som påverkar
människors dagliga liv, t.ex. dyrare medicin, tandvård, hemtjänst och
dagis. Svenska folket har ganska nyvaket börjat se efter i sin plånbok,
bara för att märka att dess levnadsvillkor kraftigt har förändrats. Klyf-
torna i samhället ökar, och vi står bara här och ser på.

I de flesta partiers program och deklarationer talas det högstämt och vackert om människors lika värde. Jag anser att dessa ord helt saknar innehåll om de inte följs upp av en realpolitik som tar fasta på dessa grundvärderingar.

I dag kommer vi med all säkerhet att ett flertal gånger få höra att vi har ett stort budgetunderskott och en stor utlandsskuld och att vi måste spara. Det håller Miljöpartiet med om. I vårt förslag till budget hade vi sparat lika mycket som Socialdemokraterna, ja, t.o.m. litet mer. Vi är beredda att ta vårt samhällsekonomiska ansvar, men vi anser inte att det går att spara mer på de grupper som har det sämst ställt!

Vi miljöpartister anser att det finns områden där vi inte skall spara. Exempel på sådana är lönebidragen till handikappade, assistansersättningen till de svårt funktionshindrade, barntillägget för vuxenstuderande, villkoren för människor med förtidspension samt låginkomsttagarnas sjuk- och a-kasseersättningar.

Har vi inte råd att prioritera dem som har det svårast i dag kan Sverige inte längre kallas för ett välfärdsland. Regeringen talar om att den utslagning som görs, den görs för att bevara välfärden. Det är ett resonemang som brister i logik.

Jag läste i går i DN att styrelseledamöters arvoden måste höjas och direktörers löner stiga ytterligare. I går ställde sig även Metalls ordförande Göran Johnsson på samma sida och hävdade att löneklyftorna måste öka i samhället. Han talar hellre om lönsamhet än om solidaritet, står det i artikeln. Jag undrar: Är det något att vara stolt över i dag?

Jag tycker att vi riksdagsledamöter skulle kunna frysa våra löner igen, precis som vi gjorde förra gången vi var i riksdagen. Det skulle vara att visa att vi står på den andra sidan.

Samtidigt som man föreslår att människor som söker socialbidrag skall gå till socialkontoret för att få pengar till nya skor är det i dag helt okej att vilja öka inkomstklyftorna mellan människor. Är detta en verklig förnyelse? För mig är det bara desperat sökande efter nya förslag till hur grundskyddsnivåerna skall beräknas.

Vi i Miljöpartiet har ett förslag till grundskydd där en ensamstående långvarigt sjuk eller arbetslös får 9 900 kr i månaden före skatt och en ålderspensionär får 9 100 kr, inklusive en basbostadskostnad.

Med enhetliga ersättningsnivåer blir det möjligt att samordna de olika systemen på ett helt annat sätt än i dag, när den enskilde ofta skickas runt mellan arbetsförmedling, försäkringskassa, sjukvård och socialtjänst. I sämsta fall kan han bli Svarte Petter som ingen riktigt vill veta av. Det är arbetsamt för den enskilde och ineffektivt och dyrt för samhället.

Vi har också ett förslag om att höja barnbidraget till 1 000 kr och beskatta det. Då blir det både generellt och behovsprövat.

De exempel på olika länder som statsrådet tog upp tycker jag inte har någon större relevans för oss. Skall vi jämföra oss med några länder skall det vara i-länder, och där har Sverige lämnat toppen i ligan för länge sedan.

Vi har inte alls det sociala skyddsnät som vi har haft. Många ramlar helt emellan; andra får så låga nivåer att de inte klarar sitt dagliga liv.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Aktuell debatt:
Välfärden*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Då måste samhället träda in igen! Först sänker myndigheterna så mycket att människor inte klarar sig, och sedan skall de gå till samma myndigheter och be om mera pengar! Vore det inte bättre att stödja människors självtillit och ge dem så mycket att de har en möjlighet att hålla näsan över vattnet?

Vi har det dåligt ställt, men det finns pengar i samhället. Jag återkommer till det i mitt nästa anförande.

Anf. 4 LARS TOBISSON (m)

Fru talman! För många är i dag försörjningen ett stort problem. Exempel på det är höjda skatter, minskade bidrag och oro för jobbet.

Vad vi här ser är konsekvenserna på det individuella planet av att Sverige sedan 1970-talet har fallit tillbaka från tredje plats i den internationella välfärdsligan till sjuttonde plats bland 24 OECD-länder. Även inom EU ligger vi klart under genomsnittet i levnadsstandard.

I en artikel i Dagens Nyheter i måndags beskrev förre finansministern Kjell-Olof Feldt situationen på följande sätt:

”Om människor inte kan leva på 75 procent av sin inkomst – och många anser 90 procent knappt räcka till – synliggör det effekterna av att svensk ekonomi i många år haft svag tillväxt och en undermålig utveckling av arbetets produktivitet, som berövat stora löntagargrupper möjligheten att höja eller ens bevara sina inkomsters köpkraft sedan början av 80-talet.”

Vad det handlar om är således inte ett fördelningsproblem utan ett resursproblem. Det är inte så att välståndet är anmärkningsvärt ojämnt fördelat i Sverige. I den rapport om ensamföräldrarnas situation som är en av utgångspunkterna för denna debatt påpekas att endast ca 5 % av ensamföräldrarna i Sverige har en disponibel inkomst under halva medianinkomsten, jämfört med 60 % av de ensamma mödrarna i USA.

Vad som inträffat är att hela landet i en internationell jämförelse har blivit fattigare. Jag kan åter åberopa Kjell-Olof Feldt, som visar att gränsen för de 10 % s.k. höginkomsttagare här hemma, de som nu skall beskattas hårdare, är lägre – 21 000 kronor i månaden – än vad en högst vanlig industriarbetare tjänar i Danmark.

Problemet med den vikande välfärden är således inte i första hand fördelningspolitiskt utan tillväxtpolitiskt. För 20 år sedan lanserade vi moderater begreppet ”den nya otryggheten”. Härmed avsågs att allt fler svenskar kände sig osäkra och rotlösa till följd av stigande skatter och växande svårigheter att på egen hand dra försorg om sig och sina närmaste. Vi pekade på rundgången av skatter och bidrag.

Sedan dess har ekonomin vuxit mycket långsamt, bidragsberoendet ökat och samhällets små, frivilliga gemenskaper satts på undantag. Längre dolde man problemen genom att i accelererande takt bygga ut den offentliga sektorn, vilket gav både arbetstillfällen och service. När verksamheten inte längre gick att finansiera inom landet, började vi leva på lån, vilket kom till uttryck i stora underskott i bytesbalansen.

Genom att kronan försvagades blev Sverige dock allt fattigare. Till slut blev det inte möjligt att fortsätta denna politik. Men när nu den offentliga sektorn inte längre har råd att leverera de bidrag och den

service som människor anpassat sig till, är många helt försvarslösa. Bidragsfällan slår igen.

Offentliga bidrag, det har vi många exempel på, kan aldrig ersätta den verkliga trygghet som växer ur ett eget arbete, en god inkomst, ett eget sparande och en efterfrågad kompetens. Trygghet är att leva i ett samhälle där ekonomin växer, där arbetsmarknaden fungerar och där man själv förfogar över merparten av vad man förtjänar på sitt arbete. Trygghetens värsta fiender är ekonomisk stagnation, arbetslöshet och bidragsberoende.

Ekonomisk stagnation drabbar alltid hårdast dem som har de smalaste marginalerna. När människor till följd av bl.a. höga skatter tvingas se offentliga bidrag som ett betydelsefullt inslag i hushållsbudgeten, blir de mycket känsliga för förändringar. Dålig ekonomisk tillväxt kan inte i längden maskeras med en ännu sämre produktivitet utveckling utan måste till slut leda till färre jobb. Utbredd arbetslöshet medför att stora grupper blir helt utlämnade till den offentliga sektorns insatser.

I Sverige råder i dag en strukturell massarbetslöshet, eftersom den del av arbetskraften som inte fann sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden ens i högkonjunkturen låg avsevärt över 10 %. En illa fungerande ekonomi, en stel arbetsmarknad och en traditionsbunden fackföreningsrörelse låser ute tusentals personer från den kanske viktigaste trygghetskällan av alla: det egna produktiva arbetet.

Den som har ett riktigt arbete har också den grund för såväl inkomster som social gemenskap som ett aktivt arbetsliv utgör. Att dessutom ha kontrollen över en fungerande privatekonomi, där den egna lönen är en helt dominerande del av den disponibla inkomsten, ger en handlingsfrihet som gör den enskildes situation mer trygg och förutsägbär.

Men det är inte nog med att den behållna inkomsten skall räcka till för löpande utgifter. I varje persons liv inträffar händelser som inte kan förutses. Förmågan att klara det oförutsedda beror i hög grad på det utrymme som finns att sätta undan ett sparande för oväntade utgifter.

Trygghet och välfärd handlar således i botten om tillväxt. Det handlar inte om ökade bidrag som kräver höjda skatter. Tvärtom måste det skapas ett utrymme för att sänka skatter på produktionen, vilket tillsammans med en avreglering av arbetsmarknaden kan ge nya företag och fler jobb. Och inte minst gäller det att sänka skatter på det arbete som utförs av personer med lägre inkomster för att dessa skall ges en realistisk möjlighet att klara sin egen ekonomi – att kunna leva på sin lön!

(Applåder)

Anf. 5 ROLAND LARSSON (c)

Fru talman! Ekonomisk balans och uthållig tillväxt är grunden för vår välfärd. Utan sådan ekonomisk balans och utan tillväxt baserad på kretsloppsprincipen kommer den gemensamma kaka som vi har att fördela för vår välfärd att förbli ständigt krympande.

Det är därför viktigt att välfärdsdebatten fokuseras på det verkliga problemet, hur vi skall kunna uppnå ekonomisk balans och få mer resurser att dela på för våra gemensamma behov. Det är viktigare än att

Prot. 1995/96:59

21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

bara fastna i frågan om hur den krympande kakan skall kunna delas i allt mindre bitar. Rättvis fördelning och en trygg välfärd måste gälla alla. Det är inte rimligt att stora grupper står utanför trygghetssystemen.

Centerpartiet anser att de befintliga socialförsäkringssystemen inte längre är tillräckligt hållbara. Försäkringar som nästan enbart bygger på inkomstbortfallsprincipen ger inte trygg välfärd åt alla, speciellt inte när staten tvingas spara. Generella besparingar i befintliga system drabbar människorna med de knappaste marginalerna mest. Inriktningen inför kommande arbete måste vara att förändra välfärden så att försäkringarna ger mer av grundtrygghet.

Om vi skall kunna rädda välfärden måste vi så fort som möjligt få bort statens budgetunderskott. Vi måste börja betala av på statsskulden. Vi måste satsa på att få i gång en kretsloppsanpassad tillväxt. Det gör oss alla rikare. Med en sådan ekonomisk inriktning sjunker räntan, stiger kronan i värde, kommer investeringarna i gång och jobben med dem. Med jobben följer stabilare inkomster för hushållen, vilket ger ett mer rättvist fördelat konsumtionsutrymme. På så vis kan en nedåtgående spiral vändas uppåt igen.

Det är arbetslösheten, som orsakas av den ekonomiska obalansen, som är det främsta och största hotet mot en rättvist fördelad välfärd. Arbetslösheten är fördelningspolitiskt orättfärdig därför att den drabbar unga människor, de lågutbildade och kvinnorna hårdast. Nyckeln till en god välfärdspolitik ligger därför i hur vi skall kunna få bukt med arbetslösheten.

Ett av de avgörande svaren på den frågan är: Vi måste lyckas med att sanera statens finanser. Vägen dit och till en trygg och rättvis välfärd går, mina vänner, hur illa vi än tycker om det, över tuffa och på kort sikt kännbara besparingar. Någon annan väg finns tyvärr inte att gå.

Centern har genom överenskommelse med regeringen om den ekonomiska politiken markerat sin avsikt att slå vakt om välfärdspolitiken. Genom Centerns medverkan har den ekonomiska grunden lagts för att arbetslösheten successivt skall kunna minskas. Men det räcker inte. Det kommer att krävas ännu fler åtgärder, framför allt av strukturell karaktär, för tillväxten.

Fru talman! Det behövs också en strukturell förnyelse av trygghetssystemen, en förnyelse som bygger på mer av grundtrygghet. Dagens trygghetssystem fungerar inte längre tillfredsställande. Det är konstruerat i ett helt annat ekonomiskt klimat än det vi kan förvänta oss i framtiden. Det emanerar från en tid då vi hade ständigt hög tillväxt och då det fortfarande fanns utrymme för skattehöjningar. Dagens trygghetssystem fungerar dessutom bäst för dem som redan har det relativt bra, medan hundratusentals, i första hand unga människor, står utanför systemet.

För några dagar sedan kom larmrapporten om de ensamstående mödrarnas allvarliga situation. Det är ytterligare ett belägg för trygghetssystemets dåliga träffsäkerhet. De som har störst behov får minst. Både de ensamma mödrarna och de som i dag står utanför arbetslöshetsförsäkrings- och socialförsäkringsskyddet skulle gynnas av det

förslag som Centern har lagt fram på försäkringsområdet och inom familjepolitiken.

Centerns förslag till reformerat välfärdssystem står på tre ben. Ett nytt pensionssystem, en s.k. arbetslivsförsäkring och ett nytt familjestöd.

Centern vill reformera nuvarande arbetslöshetsförsäkring och socialförsäkring till en gemensam försäkring kallad arbetslivsförsäkring. Meningen är att den försäkringen skall omfatta alla som är mellan 18 och 65 år och även ge ett ökat inslag av grundskydd för dem som i dag står utanför systemet.

Inom ramen för det här ligger också ett frivilligt system för höginkomsttagarna. Det är nödvändigt att det sker en omfördelning från dem som har höga inkomster till dem som har lägre för att det här skall kunna bli rättvist.

Centerns barnkonto bygger på en sammanslagning av den nuvarande föräldraförsäkringen och barnbidraget, och meningen är att ersättningen skall utgå per barn i stället för att vara baserad på föräldrarnas inkomster.

Fru talman! De ensamstående mödrarna och de som står utanför nuvarande försäkringsskydd skulle tjäna på Centerns förslag till grundtrygghetssystem. De tillhör utan tvivel dem som har mest att tjäna på den ekonomiska politik som Centern och regeringen tillsammans kommit överens om för att jobben skall kunna tryggas och för att människor skall kunna få arbeta för sin försörjning. Centern erbjuder en helhetslösning som är en kombination av ekonomisk sanering och ett förnyat välfärdssystem, byggt på grundtryggheten.

Anf. 6 OLA STRÖM (fp)

Fru talman! Flera plus än minus för hushållen 1996, i alla fall för dem som är friska, har jobb och inte många barn. Så låter den mycket talande titeln på den privatekonomiska rapport som Postens ekonomer har sammanställt inför förändringarna som trädde i kraft i och med årsskiftet.

Det är en tuff vardag regeringen har försatt många svenska familjer i. Att ha mycket månad kvar i slutet av pengarna är en verklighet för hundratusentals människor. Socialkontoren har fått många nya besökare, och antalet arbetssökande på varje ledig plats ökar. Sverige tillhör inte längre de allra rikaste länderna. Det är vinter i välfärdslandet, både bildligt och bokstavligt talat.

Stundar det då en vår för det svenska folket? Kommer det nya jobb till den dryga halvmiljon som är arbetslösa? Kommer statens ekonomi i balans, så att räntorna kan sjunka? Skjuter tillväxten fart, så att friska pengar kan komma till sjukvården, skolan och äldreomsorgen? Ja, säg det!

En sak kan man dock vara rätt säker på – det är ingen naturlag att det hela tiden måste bli sämre i Sverige. Det finns ju faktiskt orsaker till att många andra länder nu har sprungit ifrån oss i välfärdsligan. Det är vår absoluta övertygelse i Folkpartiet att det går att vända utvecklingen. Men då måste vi börja styra utvecklingen och inte låta utvecklingen

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

styra oss! Jag tycker att Anna Hedborg och regeringen skulle lyssna på lilla Ida när hon sjunger i Sommarvisan: Du ska inte tro det blir sommar ifall inte nån sätter fart.

Vi i Folkpartiet har en del bra förslag för att sätta fart på Sverige mot sommaren. Den största sprickan i välfärdsbygget är naturligtvis arbetslösheten. Regeringen tycks tro att den går att prata bort, men tiden är ute för fagra tal och ihåliga löften. Nu krävs handling.

Det första regeringen måste göra är att sluta mobba de små och medelstora företagen. Det är ju där de nya jobben måste komma. Det är rätt fantastiskt, tycker jag, att det verkar som om socialdemokratiska statsråd inser vikten av företag först när de har avgått som statsråd. Odd Engström pratar numera om vikten av småföretag, Kjell-Olof Feldt har gjort det länge, och nu senast har Mona Sahlin gjort det. Det vore ju trevligt om någon som fortfarande är statsråd kunde prata om vikten av företagande.

Folkpartiet gjorde nyligen en undersökning om svenska folkets vilja att starta nya företag. Det visade sig att var fjärde svensk bar på en affärsidé. Min uppmaning till Anna Hedborg och regeringen blir därför att försvara företagen i stället för att försvåra för dem. Företagen måste bli våra nya hjältar, som Anne Wibbe brukar uttrycka saken.

Vi måste ha ett näringsliv som fungerar och växer – annars får vi ägna all tid här i kammaren åt att diskutera vilken välfärd vi skulle vilja ha om vi hade pengar till det. Men – och det är ett viktigt ”men” – en förutsättning för att näringslivet skall kunna fungera och växa är också att vi har ett bra utbildningssystem, att barn- och äldreomsorgen fungerar och att sjukvården har kvalitet. Min första fråga till Anna Hedborg får därför bli: Kommer regeringen att lägga fram några förslag som förbättrar villkoren för företag och företagare? Det borde vara enkelt att svara ja eller nej på den frågan.

Ragnhild Pohanka räknade i sitt inledningsanförande upp en lång rad områden där nedskärningarna har fått effekt. Det är inte svårt att hålla med henne om den hotbilden. Men problemet med Miljöpartiet är att man säger nej till tillväxten, man säger nej till att kakan skall växa. Då måste en rimlig fråga till Miljöpartiet bli: Varifrån skall pengarna tas? Om ni är emot tillväxt – vem är det då som skall avstå för att vi skall ha råd med allt detta som är så bra?

Till Lars Tobisson vill jag säga: Det låter så oerhört fint att säga att skatten måste sänkas så att man har råd att leva på sin lön, men vad innebär det i praktiken? Bo Lundgren och andra talar t.ex. om att ta bort statliga och kommunala bidrag till barnomsorgen. Vad innebär det för t.ex. en ensamstående mamma? Om hon skall betala hela barnomsorgskostnaden själv handlar det om över 10 000 kr i månaden. Det räcker ju inte ens att ta bort skatten helt för att hon skall få råd med det – hon borde också få en månatlig ”skatteåterbäring” för att klara av det.

Det går inte att debattera välfärd utan att nämna socialförsäkringsmodeller. Folkpartiet tycker att det är bra med allmänna och obligatoriska försäkringar. Vi har föreslagit en nivå på 80 %. Det som är ett problem är den grundtrygghetsmodell som finns i olika varianter från Moderaterna, kds och Centern till Miljöpartiet. Det är ett förföriskt

namn på ett förkastligt system. Om man jämför grundtrygghetsmodell-
en med en villaförsäkring, som är mycket enklare, innebär den att om
man har en villa och den brinner ned så får man en friggebod som er-
sättning. Det är den moderata varianten, men enligt Moderaternas för-
slag får man behålla pengarna själv och köpa en egen försäkring. De
andra modellerna kan ha en motsatt effekt: Skulle man ha en friggebod
och den brinner ned kan man få en villa i ersättning. Det är klart att
sådana system inte kan fungera.

Min slutsats är att grundtrygghet inte har någonting med trygghet att
göra – bara med grund: den skulle medföra att den sociala välfärden i
Sverige gick på grund.

Anf. 7 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Det pågår en smygande strukturomvandling i Sverige.
Det mest påtagliga är att allt fler får det sämre och tappar tryggheten i
tillvaron. Å andra sidan avslöjas hur girigheten breder ut sig bland dem
som redan har sitt på det torra. När välfärdssamhället brakar ihop för-
svagas solidariteten och cynismen tar över. Man börjar sparka på dem
som redan ligger och fjäskar för de ekonomiskt starka. Vi ser ett nytt
klassamhälle börja ta form.

Från Vänsterpartiets sida vill vi se en helt annan typ av strukturom-
vandling. Vi vill ha en kraftig ökning av efterfrågan på arbetskraft. Vi
vill öka incitamenten för företagen att börja anställa folk – de saknas i
dag. Vi måste börja ställa krav på kommuner, landsting och näringsliv
att deras skyldighet är att ta ansvar för att människor skall ha rätt till en
försörjning.

Ett första hinder som vi vill undanröja är fastlåsningsen vid åttatim-
marsdagen. I dag produceras mer arbetslöshet än nya jobb. Det massiva
övertidsuttaget ökar utslagningen ur arbetslivet och försvårar för unga
människor att komma in. Marknaden tycks tro att intensifierad utsug-
ning är detsamma som ökad produktivitet.

Med kortare arbetsdag får vi en naturlig ökning av produktiviteten.
Fler kan dras in i produktionen, och bättre arbetsplatser kan skapas. Vi
får ett naturligt omvandlingstryck på näringslivet. Det ställer självfallet
krav på industri och företagsamhet, men när omstruktureringen väl är
genomförd kan svenskt näringsliv stå starkare än tidigare. Med fler och
bättre arbetsplatser får vi också ytterligare stimulans av ekonomin i och
med att köpkraft sprids på fler händer och skatteunderlaget blir bättre.
Samtidigt avlastas staten och kommunerna stora kostnader i och med
att massarbetslösheten elimineras.

Vi vill med andra ord rikta kraven mot dem som har resurserna, ef-
tersom vi tror att det ger bäst resultat. Det måste vara bättre än att man
som i dag försöker göra de arbetslösa och biståndssökande till synda-
böcker för den ekonomiska krisen och tvinga dem till förnedrande
handlingar, som att söka hundratals jobb som inte finns bara för att
kunna få ut ett litet bidrag för att överleva.

Vi menar också att det måste bli tillåtet att diskutera fördelningspo-
litik igen. Varje år produceras stora överskott i den svenska ekonomin,
både inom näringslivet och i den offentliga sektorn. Under 1995 kunde

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

de största företagen t.ex. redovisa vinster på över 150 miljarder. Samtidigt uppbär de stora bidrag, transfereringar från staten på över 50 miljarder.

Eftersom överskotten tagits fram ur den svenska ekonomin måste det också vara tillåtet för det svenska folket att ha synpunkter på hur dessa enorma överskott skall användas.

Vi tror att om överskotten används på ett vettigt sätt, t.ex. för att skapa bättre arbetsplatser, för framtidsinvesteringar, kortare arbetsdag, miljösatser och liknande, kommer folket att acceptera det och tycka att det är bra.

Men om överskotten går till fantasilöner, spekulationer, fallskärmar och liknande tror jag att folk revolterar och blir förbannade – och det med all rätt, naturligtvis. Eftersom överskotten har tagits fram i den svenska ekonomin med gemensamma ansträngningar bör också alla kunna ha synpunkter på dem.

Fru talman! Aftonbladet hade i förra veckan en ledare där tidningen tyckte att det var en skam att man i den socialdemokratiska regeringen över huvud taget höll på att bry sina hjärnor med hur mycket man skulle tordas försämma i socialbidragsnormen.

Vi delar den inställningen. Vi tycker att det är mycket sorgligt att man över huvud taget diskuterar förslag om att folk skall behöva tiggas pengar till skor och kläder till sina barn.

Det är också märkligt att man tycks sakna insikt om hur hårt nedskärningarna slår mot olika grupper. Det är självfallet inte bara ensamma mammor som blivit drabbade. Sedan en tid får vi allt fler rapporter om hur barnen drabbas. Mest skrämmande är kanske hur de psykiska sjukdomarna kryper nedåt i åldrarna. Barnen är mer känsliga och utsatta än föräldrarna när de sociala problemen börjar dyka upp. Vad händer med barnen när någon av föräldrarna blir ofrivilligt arbetslös, när dagisplatsen kanske försvinner, när pengar till skolaktiviteter saknas och när man inte kan åka bort på semester? Det är därför som vi har krävt fördelningspolitiska analyser och en ny låginkomstutredning.

Från Vänsterpartiets sida menar vi att man måste börja ställa upp bestämda mål för välfärden. Välfärdspolitiken får inte bli en restpost som blir över när statsskuldsräntor och fallskärmar är betalda.

Även ensamma mammor skall ha rätt till försörjning och utbildning. Bostad skall vara en social rättighet. Alla barn skall ha lika rätt till dagis, skola och högre utbildning, utan att hindras av föräldrarnas ekonomiska och sociala status.

Läget är nu så allvarligt att vi bör formulera ett kampprogram mot fattigdomen. Ett bra motto kan vara att endast det bästa är gott nog för folket, som gamle socialminister Gustav Möller brukade uttrycka sig.

Anf. 8 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Jag har sällan känt mig så upprörd och engagerad som när jag satte mig för att summera det regeringen har hunnit göra under ett och ett halvt år. Jag kände ett behov av att säga till socialdemokraterna i dag: Ni har lurat svenska mammor, svenska ensamstående

mammor. Ni har lurat svenska familjer. Ni har lurat svenska kommuner.

Jag vill börja med att prata om familjen, som jag tror är valfärdens absolut viktigaste beståndsdel. När vi införde vårdnadsbidraget, som syftade till att ge valfrihet, sade socialdemokraterna i den här kammaren: 2 000 kr, det är ju högst marginellt för en svensk familj. Nu säger samma parti: 2 000 kr skall man klara sig på under en hel månad. Detta är ju helt otroligt!

Vi befinner oss i dag vid ett vägska. Vi riskerar faktiskt att hamna i ett läge där fattigvården kommer tillbaka. Det går ju an att uttrycka sig på ett annat sätt i kammaren. Men det duger inte, för det är faktiskt det som man gör som är det som folk ser.

Alla vet vi att ekonomin är ansträngd. Jag vill säga att det vill också vi kristdemokrater ta ansvar för. Men vi måste se till att vi prioriterar våra resurser på ett etiskt riktigt sätt, med människovärdet i fokus.

Fru talman! Man borde kanske fundera över vad välfärd är. Jag tror att svaret beror på vem frågan ställs till. Man ser det utifrån sitt eget perspektiv.

Men jag tror att välfärd är att "färdas väl" – att alla skall kunna färdas väl genom livet. Våra vägar är olika. En del har det dimmigt, krångligt och svårt och ramlar ofta. Andra synes vägen vara upplyst utan några större bekymmer. Ändå borde vi ha som mål att alla skall färdas väl.

Fru talman! Min övertygelse är att det viktigaste för oss som beslutsfattare är att vi ser till att de som har det sämst – orsakerna kan naturligtvis vara många – skyddas och får en god välfärd. Det är därför jag är så upprörd över regeringens prioriteringar. Det regeringen har hunnit att göra är hårresande och hade icke varit möjligt att göra av någon annan regering. Gång på gång läggs fram förslag som drabbar dem som är sämst ställda. Inte nog med det, Socialdemokraterna får stöd av Centern, vilket kanske är ännu mer hårresande.

Man har sänkt ersättningsnivåerna i social- och arbetsmarknadsförsäkringarna. Man har försämrat nivåerna i studiestödet för vuxna. Man har tagit bort barntillägget i svuxa. I den rapport om ensamstående mammor som har kommit var ett av bekymren att de ensamstående mammorna inte hade tillräcklig utbildning. Ändå har man gjort detta, och man har slopat den allmänna arbetslöshetsförsäkringen.

Vi kristdemokrater har sagt nej till alla dessa försämringar. Jag är glad att jag kan säga det i dag. Det har vi kunnat göra, inte för att vi har mer pengar eller har lagt fram en budget där vi inte har täckningar för våra förslag, utan för att vi har prioriterat på ett annat sätt.

Socialdemokraterna har inte ens bemödat sig om att se hur försämringarna slår mot den enskilde. Man ser bara en post i taget. Det tycker jag, fru talman, är ynkligt. För den enskilde är det faktiskt helheten som är intressant. Det är den som är verkligheten och som är helt avgörande för hur livet ser ut. Kanske skulle jag uppmana både Anna Hedborg och andra att försöka känna empati med alla dessa människor som har det så svårt i dag. En ensamstående mamma sade i en nyhetssändning vid 7-snåret i dag: Jag vet att vi måste spara, men jag har inget att spara!

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Aktuell debatt:
Välfärden*

För en kort tid sedan fick vi en rapport om de många ensamma mammornas svåra situation. Den berörde mig djupt. Jag vet, och ni vet, att när en ensam mamma och förälder har det svårt drabbas barnen. Man har sagt att det bästa sättet att hjälpa de utsatta barnen är att hjälpa föräldrarna så att de får det drägligt.

Jag har redan nämnt exemplet med studiestöd osv. Det är ett bra exempel på att det inte går an att ha den här politiken.

Nyligen röstade en majoritet här i riksdagen på ett förslag som innebär att man tog bort flerbarnstillägget. Det drabbar många barnfamiljer hårt, och ändå har inte detta slagit igenom till fullo eftersom barn som är födda innan den 1 januari i år får bidraget.

Fru talman! Jag ser att min tid är ute, men jag återkommer. Det är synd att vi inte har mer tid, eftersom det finns hur mycket som helst att säga här. Jag hoppas att den här dagen skall bli ett avstamp för något nytt i välfärdspolitiken i vårt land.

Anf. 9 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Jag är överens med Lars Tobisson på en punkt – jag tror att det bara är en – och det är att arbete är grunden för välfärden. Eget arbete och egen försörjning är verkligen viktigt, liksom tillväxt.

Lars Tobisson gör en stor poäng av att Sverige har fallit i den samlade välfärdsplanen. Men detta fall inträffade under de borgerliga åren. Under det senaste året har det dess bättre inte varit riktigt lika illa.

I övrigt är Lars Tobissons lösning den gamla vanliga. Det är minskade skatter och minskade bidrag. Men om vi tar den ensamma mamman som vi har talat om här, hon som har det sämst och ingår i den fjärdedel av de ensamma mammorna som faktiskt har det väldigt knepigt, visar det sig att hon har ett överskott av bidrag i förhållande till de skatter hon betalar på i genomsnitt 60 000 kronor. Det handlar om bostadsbidrag, barnbidrag och bidragsförskott. Hon är inte betjänt av minskade skatter och minskade bidrag. Det är den här typen av generella bidrag som hon har som med nödvändighet skulle sänkas om skatterna var ännu lägre.

Moderaterna vill ha en individuell riskhantering genom eget sparande. Socialdemokratin, och jag tror även de flesta andra i den här kammaren, vill ha en gemensam riskhantering genom socialförsäkringar. Det är ett betydligt bättre sätt att skapa trygghet – någonting som jag tror är avgörande i det man önskar kring de sociala trygghetssystemen.

Miljöpartiet har nu mycket tydligt lagt beslag på en oppositionsroll. Det är en tacksam uppgift. Tvingas man inte ta hänsyn till de ekonomiska realiteterna kan man vara emot allt impopulärt och för allt som man tror att folk tycker om. Det är lätt som en plätt. Det är annorlunda när man tvingas ta ansvar.

Om Miljöpartiet skulle tvingas göra de avvägningar och slåss med de frågeställningar som regeringen tvingas till skulle tonen i debatten kanske vara litet annorlunda. Det skulle man kunna tydliggöra med ett kommunalt exempel.

I Stockholms stad ingår Miljöpartiet sedan valet 1994 i en koalition tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Där är man

t.ex. med och skär i socialbidragen med 10 %. Man har infört nya taxor för pensionärernas hemtjänst, och man har ytterligare sparbeting som man tänker bidra till. Jag tar inte upp detta för att kritisera den förda politiken. Jag tänker inte påstå att detta har fört Stockholm tillbaka till ett Fattigsverige. Jag tar upp det för att belysa hur annorlunda det är att dela ut gåvor i opposition jämfört med när man själv tvingas vara med och ta ansvar.

Det finns också en mängd riktigt svåra missuppfattningar i debatten, t.ex. att socialbidrag skulle innebära att människor tvingas leva på 2 000 kronor. Det är ingen som påstår eller tror att det är möjligt. Nu förs det en diskussion om hur socialbidragen skall utformas. Hur mycket skall vara en central, av riksdagen fastställd schablondel? Hur mycket skall vara en av kommunen med nödvändighet tillhandahållen ytterligare del i normen? Och där kan det handla om olika kostnader i olika delar av landet. Hur mycket vill kommunen därutöver stoppa in i sin egen socialbidragsnorm? Först därefter blir det aktuellt med en individuell prövning. Jag hoppas verkligen att inga kommuner är så dumma att de vill återgå till den form av socialbidragshantering som innebär att människor tvingas att tigga pengar till skor.

Anf. 10 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Jag rekommenderar statsrådet att läsa igenom Miljöpartiets budget. Miljöpartiet har en ännu stramare budget än regeringen, men med en annan fördelningsprofil.

Det fanns, och det finns, pengar i Sverige. Det fanns uppemot 120 miljarder som bankerna försnillade bort. Dessutom fick de stöd för att återupprätta sin ekonomi. Det har funnits hundratals miljarder att betala till människor som inte arbetar. Är vi så fattiga som Wigforss sade, så att vi inte har råd att arbeta längre?

50 miljarder har gått till företag som ofta varken vill ha eller behöver pengar. Skattereformen, den omvända Robin Hood-reformen, kostar fortfarande miljarder. I maj 1995 anslogs 55,8 miljarder till inköp av vapen m.m. En planerad vägutbyggnad skall få kosta 113 miljarder under en tioårsperiod – och ändå skärs i detta sammanhang de små bidragen till enskilda vägar ned.

Sverige är världens sjätte rikaste land. Förutom EU-avgiften på ca 20 miljarder kronor satsas årligen i Sverige flera miljarder på resor till Bryssel, både i offentlig och privat regi. Världsbanken mätte detta 1995. I Europa var endast Schweiz och Luxemburg rikare. Länder som Tyskland, Frankrike och USA hamnade mycket längre ned på listan.

Arbetslösheten är inte ett ekonomiskt utan ett politiskt problem till stor del. Kostnaden att heltidsanställa 500 000 arbetslösa med en medellön på 14 000 kronor per månad är 84 miljarder. Men med en skatt på 33 % blir kostnaden bara 56 miljarder, dvs. ungefär lika mycket som arbetslösheten kostar. Så enkelt löser man inte problemet. Men det är märkligt att så gott som ingen förbättring märks i minskad arbetslöshet.

Miljöpartiet vill satsa på gröna jobb, en ombyggnad av energisystem och ett småskaligt uthålligt samhälle. Det ger jobb. Att ge småfö-

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

retag och kooperativ bättre förutsättningar ger också jobb. Vill man inte lösa arbetslöshetsproblemet?

Vinsten i börsnoterade företag 1995 var 120 miljarder och vinsten per anställd i genomsnitt 150 000. En Volvoarbetare drar in en vinst på 213 000 och en skogsanställd 575 000. Staten försöker sanera sina skulder inte genom att ta pengar där de finns utan genom att minska bidragen till dem som egentligen inte har råd att avstå något.

Jag har bara pekat på några ställen där det finns pengar att hämta genom ett nytt skattesystem och genom att spara på en del utgifter inom bl.a. trafik och försvar.

Vi i Miljöpartiet kan tänka oss en sammanslagen ohälsöförsäkring i en enda stark lokal myndighet. Vi är övertygade om att det är lönsamt att ha ett helhetsperspektiv på människor och ekonomi, precis som vi miljöpartister har haft i årtionden på miljöområdet. Dessutom är det en bra grund för ett värdigt bemötande av varje människa.

Det är förkastligt att som i dag i utredningar och skrivelser misstänkliggöra människor och att anklaga människor för att fuska och sko sig på systemet. I de kartläggningar som gjorts har fusket varit marginellt. Den största enskilda gruppen som utnyttjar systemet har visat sig vara privatläkare, men det är en liten grupp. Fuskare är alltså i högre grad mannen i vit rock än den hjälpsökande patienten framför honom och höga beslutsfattare i landet.

Att människor hellre vill ha bidrag än arbete är ännu en myt om bidragsberoende som frodas i varje lågkonjunktur. Efter en undersökning av Walter Korpi sommaren 1995 blev det märkligt tyst om den. Ändå var hans resultat i det närmaste sensationella: Folk vill arbeta i Sverige.

Människor vill göra rätt för sig, men de kan knäckas genom samhällets hårda attityder. Samhället får dem att känna skuld för krisen, och att de inte behövs längre. I den situationen är det lätt att bli passiv.

Anf. 11 LARS TOBISSON (m)

Fru talman! Jag förstår väl, och känner med alla dem som i dag har svårt att klara ekonomin och som tycker att marginalerna har blivit tunnare, t.o.m. obefintliga. Om det är till någon tröst kan jag säga att detta inte är deras fel, mer än möjligen på det viset att de valt fel politiska ledare.

Jag vill inte ägna min korta tid här i debatten åt frågor om hur man bäst skall mixtra med bidragsreglerna. Huvudbudskapet måste vara detta: Välfärd är inte någonting som bara finns där för oss politiker att fördela. Välfärd måste först skapas. Det sker genom enskilda människors arbete och företagande. Vi politiker kan inte skapa välfärd. Vår uppgift är att skapa gynnsamma villkor för de produktiva insatser som leder till välfärd.

Först och främst handlar det om den långsiktiga tillväxten i ekonomin. Därför är det märkligt att det är det tillväxtfientliga Miljöpartiet som begärt denna debatt. Enligt tillväxtpropositionen ser regeringen en potential på mindre än 2 % om året. Då består och förstärks massarbetslösheten. Fattigdomsfällan slår igen om allt fler.

Det är fåfängt att försöka omfördela mer från dem som har högre inkomster. Det räcker inte långt, inte ens om man tar allt, och kanske särskilt inte då.

Att utveckla sin kompetens genom högre studier lönar sig redan nu dåligt. Många får aldrig ens möjlighet att bli kvitt sina studieskulder. De vars talanger uppskattas frestas att flytta utomlands. Minns Ericsson- och Astrachefernas varningar i DN-artiklar nyligen!

Nu gäller det att skapa gynnsamma förutsättningar för alla att verka här i Sverige. Men då måste det först också löna sig att starta och utvidga verksamhet i vårt land. Och minst lika viktigt är att vi måste tillåta dem som får de nya jobben att behålla så mycket att de klarar sig på sin lön, och t.o.m. kan bygga upp ett sparande som trygghet för framtiden.

(Applåder)

Anf. 12 ROLAND LARSSON (c)

Fru talman! Grunden till välfärdspolitikens problem ligger inte i uppgiften att fördela den krympande kakan. Det kan man göra på olika sätt och med ungefär samma effekt för de enskilda hushållen.

Problemet ligger i att vi måste skapa större resurser och en större kaka att fördela gemensamt. Det är därför inriktningen på debatten borde och bör vara att man diskuterar hur kakan skall kunna bli större. Det är problemets kärna i dessa sammanhang. När t.ex. kds säger att man vill ge mer pengar till kommunerna vet vi allihop att det kommer att finansieras med en höjning av matmomsen. Vem betalar detta? Vem står för den kostnaden, om inte hushållen?

Vad är det som Vänsterpartiet och Miljöpartiet anvisar? Jo, i stort sett samma politik, dvs. skattehöjningar och omfördelningar, som den som ledde fram till de problem vi har i dag.

Det föreligger en massa missförstånd om vad Centern egentligen menar med sin grundtrygghetsprincip. Vi i Centerpartiet har aldrig sagt att det inte skall finnas någon inkomstrelaterad del i försäkringssystemet. Vi vill tvärtom ha en inkomstrelaterad del kvar. Men vi vill lägga tyngdpunkten på tryggheten för dem som i dag står utanför systemen, dvs. i botten i stället för på toppen.

Vårt system innebär följaktligen att de som har en högre inkomst själva får stå för en större del av sin trygghet. På så sätt kan vi överföra resurser och ge större grundtrygghet till de många hundratusentals – bland dem många unga – människor som i dag står utanför såväl arbetslöshetsersättnings- som socialförsäkringssystemet.

Jag har svårt att förstå vad det kan vara i detta system som strider mot de socialdemokratiska principerna i grunden. Om man tittar närmare på systemet ser man att det i mycket liknar det pensionssystem som vi ju faktiskt är överens om.

Anf. 13 OLA STRÖM (fp)

Fru talman! Ragnhild Pohanka och Miljöpartiet svarar egentligen inte på min fråga. Om man nu som Miljöpartiet är emot tillväxt måste man veta var resurserna skall tas. Ragnhild Pohanka säger att det finns

Prot. 1995/96:59

21 februari

Aktuell debatt:

Välfärden

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

pengar, t.ex. i företagens vinster. Man tar sig för pannan när man hör denna diskussion.

Det finns det som går bra i Sverige och som genererar skatte- och exportintäkter. Skall Miljöpartiet sopa in de pengarna i statskassan? Hur kommer det att gå året därefter, och året därpå? Hur många företagare har lust att gå med vinst om Miljöpartiet skall konfiskera deras vinster? Med en sådan politik kommer Sverige att vandra in i välfärds- misären med stormsteg.

I de politiska diskussionerna låter det ibland som om det vore något slags sjukdomstillstånd att vara ensam mamma. Så är det naturligtvis inte. Ensamma mammor är inte en homogen grupp – det finns ensamma pappor som i många fall har det sämre än vissa ensamma mammor. Problemet är snarast var papporna är. Det är den fråga som det vore naturligt att ställa sig. Vad jag vet har inte Sverige befunnit sig i krig på över 200 år, så papporna kan alltså inte ha stupat vid fronten. De måste finnas någonstans. Det är detta det handlar om – ensamma mammor är inte ett problem för att de är ensamma mammor utan för att samhället är organiserat på ett sätt som gör det väldigt svårt att vara ensam mamma.

Det är inte så konstigt att denna grupp blir utsatt som en följd av de rader av nedskärningar som gjorts i t.ex. barnbidrag, barntillägg, svux och svuxa. Det är förvånande att regeringen blir förvånad över att denna grupp drabbas av detta.

Anf. 14 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Man kan urskilja två linjer i dagens politiska debatt om hur vi vill tackla framtiden.

Den ena innebär det nya klassamhället – att vi skall öka löneskillnader och tillåta utslagning. Feldt, Tobisson och kanske även Sahlén säger att vi skall tillåta folk att bli rika så att de i sin tur kan anställa folk, t.ex. pigor. Den typen av debatt har förts. Ett sådant samhälle sägs vara tillväxtbefrämjande och produktivt.

Den andra huvudlinjen förespråkas främst av Miljöpartiet och Vänsterpartiet här i dag. Den innebär ett jämlikt och solidariskt samhälle, där folk har råd att leva och arbeta. Vi tror att det även är ekonomiskt lönsamt att pensionärer, studerande och ensamma mammor m.fl. har en dräglig standard och att de kan handla och efterfråga varor. Vi tror att detta är bra för ekonomin och för samhället. Vi tror inte att det ojämlika klassamhället är ett lönsamt samhälle. Vi tror att det innebär att man lurar sig själv, och att det leder åt fel håll.

Mellan dessa två huvudalternativ står nu Socialdemokraterna och Centern och vacklar. Så uppfattar jag situationen. De vill ha både det ena och det andra. De måste börja bestämma sig snart – i Socialdemokraternas fall hoppas jag det blir på kongressen. Jag hoppas att de slår in på en vänsterpolitik. Det är ju uppenbarligen det som svenska folket vill ha, och det är det som Vänsterpartiet slåss för i denna kammare. Tack!

Anf. 15 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! När vi talar om välfärd är det viktigt att vi har både kort- och långsiktiga lösningar. I huvudsak berörde jag de kortsiktiga lösningarna i mitt anförande. Jag ser nämligen att människor lider och har det svårt just nu.

De är naturligtvis riktigt, som Lars Tobisson sade, att vi måste slå tillbaka arbetslösheten. Här har regeringen misslyckats. Vi måste släppa ideologiska blockeringar och våga pröva nya lösningar. Vi måste göra den grå arbetsmarknaden vit. Vi kristdemokrater har förordat att man kunde pröva det danska systemet om hjemmeservicemodellen. Ni skall gärna få vår rapport om det om ni hör av er.

Den svenska familjen är att betrakta som en oerhört viktig grupp. Samhället måste göra allt för att se till att familjen kan hålla ihop och att familjen kan utgöra den fullständigt otroliga möjlighet som den är för samhället. Det handlar inte för oss kristdemokrater om att sentimentalt blicka tillbaka till Elsa Beskows trygga familjeidyll. Vi tror på en öppen familj. Vi tror på familjen som en makt som kan hjälpa människor utanför familjen. Det är oerhört viktigt.

Jag vill fråga Anna Hedborg, som av någon anledning inte bemötte mina påhopp trots mina starka anklaganden: Vad har Socialdemokraterna emot en allmän arbetslöshetsförsäkring? Det kan jag inte förstå med tanke på att man har en solidarisk grund att stå på.

Jag skall avsluta med att återge vad en socialchef i Örebro sade häromdagen: Förr ringde människor till socialkontoret och var arga för att de inte fick socialbidrag. Nu ringer de till socialkontoret och är förtvivlade därför att de känner sig kränkta. Hur känns det när människor känner sig kränkta?

Anf. 16 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Centern, Miljöpartiet, kds och Moderaterna står för olika typer av grundtrygghet som socialpolitisk modell, med litet olika former av enhetsbelopp, låga tak eller brutna tak. Det är farliga saker. Min bestämda uppfattning är att höga tak är en av de allra viktigaste principerna i en generell inkomstbortfallsförsäkring. Den generella välfärdsmodellen bygger i själva verket på att de flesta får det mesta av sin inkomst försäkrat i det allmänna systemet. Genom att förena solidaritet med egenintresse bygger man in stabilitet i systemet. Att hävda de kortsiktiga fördelningsvinster med sänkta tak i försäkringarna är i själva verket populistisk retorik. Långsiktigt hotar det grunden för välfärdsmodellen. Om de grupper som inte får sina inkomster kompenserade av den allmänna försäkringen blir stora, om allt fler får betala egenavgifter som inte är förmånsgrundande, skapar vi i slutändan en politisk majoritet för att verkligen nedmontera den generella välfärden.

Vi kommer därför att vilja gå den andra vägen. För att behålla det mesta av de flestas inkomster försäkrat i det allmänna systemet bör taket i sjukförsäkringen höjas. Men vi kommer att vara öppna för praktiskt politiskt samarbete för att trygga villkoren också för de sämst ställda och för dem som riskerar att ställas utanför ett inkomstskydd, som ingalunda är den miljon som nämnts här. Det består i hög grad av

Prot. 1995/96:59

21 februari

Aktuell debatt:

Välfärden

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

att man numera har en arbetsgivarperiod på 14 dagar och inte behöver anmäla sin inkomst förrän man behöver använda försäkringen.

Det är genom breda koalitioner som vi kan ge människor och företag tilltro till en stabil utveckling framöver. Samhället har förändrat sig. På 30-talet var trygghetssystemen till för att tjäna de många på landet och stadens folk. Efterkrigstiden präglades av snabb industrialisering och den offentliga sektorns snabba utveckling. Nu ser det annorlunda ut igen. Tjänstesektorn expanderar medan industrin stagnerar eller krymper och jordbrukssektorn sysselsätter ett fåtal. Hög arbetslöshet gör att stora grupper har svårt att få en fast anknytning till arbetsmarknaden. Livslånga anställningar kommer att bli ovanligare. Byten av arbete, yrke och inkomstläge kommer att bli vanligare, liksom sannolikt egenföretagande.

Det är mot den verkligheten som vi skall forma dagens och morgondagens trygghetssystem. Socialdemokratins mål är att fullfölja en politik för hela folket. Den socialpolitiska modell som vi har utvecklat under efterkrigstiden har handlat om att knyta ihop de bättre ställda sociala rättigheter med stödet för de sämst ställda. Den har varit framgångsrik på många områden. Pensionssystemet är ett bra exempel. I takt med att de inkomstrelaterade ersättningarna har stigit i ATP-systemet har också grundtryggheten förbättrats. Nu reformerar vi pensionssystemet i brett samarbete. Formen för den breda uppgörelsen är att de offentliga pensionerna även i framtiden skall ge både grundtrygghet och inkomstbortfallsskydd. Lyssnade man t.ex. till Olof Johansson i partiledardebatten härförleden i kammaren kunde man tycka att det han sade skulle kunna vara formen för ett vidare samarbete framöver om den sociala tryggheten, men det kan man inte tycka i debatten i dag. Men jag tror att vi kunde skapa den stabilitet kring de här försäkringarna som skulle ge människor trygghet och känsla av att det finns stabilitet också i framtiden, om vi vore många som kunde stå för en bred koalition.

Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! Miljöpartiet är för en tillväxt i ett grönt långsiktigt perspektiv i ett hållbart samhälle. Naturen har inte råd med det resursslöseri som tillväxten i ett konsumtionssamhälle förespråkar. Ett land vars ledning håller på att förlora sin moraliska resning är i en mycket allvarlig situation. Man tar ifrån människor deras självtillit, något som är nödvändigt för deras livsmod och livsglädje. Man ifrågasätter deras arbetsvilja och deras vilja att klara sig själva. Man låter dem klä av sig andligen nakna på socialbyråer och arbetsförmedlingar. Man vräker barnfamiljer som inte kan betala hyran och tar ifrån dem deras daghemsplats – till stora delar gäller det just de barn som allra bäst behöver barnomsorg. Hur skall det gå för ensamma mammor och barnen? I familjer i social och ekonomisk kris är barnen de verkliga förlorarna. Är statsrådet beredd att sätta in särskilda insatser för dessa grupper? Om lågavlönade eller arbetslösa får litet mer pengar används det till köp av nödvändigheter, och hjulen börjar rulla igen. Men övre medelklassens och de rikas löneökningar används till mer lyxbetonad kon-

sumtion eller försvinner ur landet. Är statsrådet beredd att genom offentlig sektorn medverka till att stoppa nya fallskärmar och omförhandla redan ingångna? Är statsrådet beredd att medverka till att beskatta alla redan utlösta fallskärmar?

Svenska folket måste säga ifrån och bilda en opinion mot den nyfatigdom som breder ut sig. Det är bara en opinion som kan vända allt till en förnyad kamp för en rättvis fördelning av arbete och fritid, se till att EU-överklassen inte flyter omkring på rikedomens Internet och att inte fallskärmar, orimligt höga löner och arvoden i industrins styrelser ytterligare ökar klyftorna i samhället. Om detta skall lyckas måste många flera engagera sig i samhället och i politiken.

Anf. 18 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Vårt ideal skall vara icke stiltje som kan göra själva havet till ett kärr och icke orkanen, men den stora starka passaden, väldig, full av lust, stark och levande, en evig och ständig vädring.

Så lyder slutorden i Harry Martinsons Kap Farväl. Samhället förändras, världen kommer närmare, vägen till ett samhälle för alla ser inte likadan ut i dag som i går. Debatten om välfärdssamhällets möjligheter och brister måste ständigt föras. En evig och ständig vädring är förutsättningen för en stark och levande demokrati. Bara med uppfinningsrikedom och kunskap kan vi hålla fast vid den generella välfärdens princip också när resurserna krymper.

För oss socialdemokrater är visionen om det goda samhället nära förbunden med utvecklingen av det sociala medborgarskapet. Det handlar om alla människors delaktighet i samhället. För att det skall kunna bli verklighet måste alla tillförsäkras de resurser som krävs för att man skall kunna delta inte bara på arbetsmarknaden utan också i det sociala och politiska livet.

Även i det moderna samhället är det viktigaste för oss alla det gamla vanliga livet. Vi behöver en trygg uppväxt och bra utbildning för att känna social förankring och kunna träda ut på arbetsmarknaden, bilda familj, skaffa barn och se dem växa upp. Vi vill behålla hälsa och kanske fortbilda oss. Vi vill behålla värdigheten på ålderdomen.

Medborgarskapet är inte kravlöst. Rättigheter skall alltid vara förknippade med skyldigheter. Men kraven måste anpassas efter förmåga. Arbetslinjen för oss socialdemokrater är inte någon piska, utan skall ge förutsättningar och möjligheter till ett självständigt liv. Så ger vi förutsättningarna för djärvhet och lust till förändring och utveckling, som Olof Palme talade om. Så kan vi bidra till att människor låter sig bäras av trygghetens vingar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 februari.

3 § Sista dag för avlämnande av propositioner

Andre vice talmannen meddelade att i enlighet med 3 kap. 3 § riksdagsordningen hade talmannen föreslagit att propositioner som regeringen avser skall behandlas vid innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte är föreskriven skulle avlämnas senast *onsdagen den 13 mars*.

Kammaren biföll detta förslag.

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1995/96:129 till justitieutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovan angivna proposition skulle förlängas till *måndagen den 11 mars*.

5 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 14 februari

LU17 Ändring i lagen om Sveriges allmänna hypoteksbank
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU7 Språkvård

Mom. 1 (inrättande av ett auktoritativt organ med uppgift att vårda svenska språket)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

271 för utskottet

37 för res.

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 35 m, 21 c, 22 fp, 18 v, 15 mp, 14 kds

För res.: 37 m

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kds

Jeppe Johnsson (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:59

21 februari

KrU8 Kulturmiljöfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU9 Forskningsinformation m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU9 Vatten- och luftvård

Mom. 6 (aktionsplaner)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

294 för utskottet

16 för res. 1

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 22 fp, 18 v, 14 kds

För res. 1: 1 s, 15 mp

Frånvarande: 13 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kds

Sinikka Bohlin (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 9 (oljeletning i Skagerrak)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

3. res. 3 (mp)

Förberedande votering:

19 för res. 2

15 för res. 3

274 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

272 för utskottet

19 för res. 2

17 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 71 m, 20 c, 20 fp, 14 kds

För res. 2: 18 v, 1 mp

Avstod: 1 c, 2 fp, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 9 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 3 mp, 1 kds

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

Mom. 16 (regler för kommunal avloppsrening)

1. utskottet
2. res. 6 (m)

Votering:
223 för utskottet
72 för res. 6

4 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 20 c, 19 fp, 8 v, 15 mp, 14 kds

För res. 6: 71 m, 1 v

Avstod: 4 v

Frånvarande: 14 s, 9 m, 7 c, 7 fp, 9 v, 3 mp, 1 kds

Mom. 20 (inrättande av en global vattenkonvention)

Yrkanden:

1. utskottet

2. mot. 1994/95:Jo605 yrk. 7

Votering:
263 för utskottet

47 för mot.

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 22 fp, 1 v

För mot.: 17 v, 16 mp, 14 kds

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 26 (ändring av drivmedelsförordningen)

1. utskottet

2. res. 11 (c)

Votering:
289 för utskottet
21 för res. 11

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 22 fp, 18 v, 16 mp, 14 kds

För res. 11: 21 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 28 (bensindrivna gräsklippare)

1. utskottet

2. res. 12 (mp)

Votering:
293 för utskottet
16 för res. 12
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 22 fp, 17 v, 14 kds
För res. 12: 16 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 5 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 31 (utsläpp från båtmotorer)
1. utskottet
2. res. 13 (mp)
Votering:
294 för utskottet
16 för res. 13
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 22 fp, 18 v, 14 kds
För res. 13: 16 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 32 (växthusgaser)
1. utskottet
2. res. 14 (mp)
Votering:
295 för utskottet
15 för res. 14
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 22 fp, 18 v, 1 mp, 14 kds
För res. 14: 15 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU13 Avfallshantering

Mom. 15 (förbränning av avfall)
1. utskottet
2. res. 5 (m)
3. res. 6 (mp)

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

Förberedande votering:
71 för res. 5
16 för res. 6
221 avstod
41 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.
Huvudvotering:
221 för utskottet
72 för res. 5
16 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 21 c, 21 fp, 18 v, 14 kds
För res. 5: 72 m
Avstod: 16 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU14 Djurskydd m.m.

Mom. 2 (pälsdjursuppfödning)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

271 för utskottet

36 för res. 2

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 72 m, 20 c, 21 fp, 14 kds

För res. 2: 1 s, 1 fp, 18 v, 16 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 16 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 12 (WTO:s regler)

1. utskottet

2. res. 8 (v, mp)

Votering:

261 för utskottet

48 för res. 8

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 20 fp, 1 kds

För res. 8: 1 fp, 18 v, 16 mp, 13 kds

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 1 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:59

21 februari

Meddelande om samlad votering

Tredje vice talmannen meddelade att bostadsutskottets betänkande BoU7, jordbruksutskottets betänkande JoU12 samt bostadsutskottets betänkanden BoU6, BoU8 och BoU5 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

6 § Jordförvärvslagen och rennäringslagen m.m.

*Jordförvärvslagen och
rennäringslagen m.m.*

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU7

Jordförvärvslagen och rennäringslagen m.m.

Anf. 19 ULLA LÖFGREN (m)

Herr talman! Jag tänker inte bli mångordig med anledning av föreliggande betänkande. I den första delen, som gäller jordförvärvslagen, har vi moderater två reservationer. De ligger helt i linje med vår politik, som går ut på att underlätta boende i glesbygd och på att värna om den fria förfoganderätten och om äganderätten. För tids vinnande, herr talman, yrkar jag emellertid bara bifall till reservation 1.

När det gäller den andra delen, rennäringslagen m.m., yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Jag skulle kunna avsluta mitt anförande därmed, men efter att ha läst den, i detta fall, socialdemokratiska minoritetens särskilda yttrande angående förnyade överväganden om ersättning för rovdjursrivna renar, måste jag ändå säga några ord.

Det jag måste få säga, är att jag är förvånad över att socialdemokraterna i bostadsutskottet lägger sig platt ned och låter sig chikaneras av regeringen. Känner ni er inte ett dugg kränkta och tveksamma över hur jordbruksministern i detta fall har behandlat utskottet och riksdagen?

Samtliga partier i bostadsutskottet, även Socialdemokraterna, gick hela hösten och väntade på att jordbruksministern skulle återkomma till riksdagen med ett förslag om hur det nya systemet för rovdjursrivna renar skulle finansieras. Inget förslag kom.

Så sent som den 21 december i fjol sade regeringen via Margareta Winberg kategoriskt nej till att finansiera ett ersättningssystem som riksdagen i full enighet hade beslutat om. Först när bostadsutskottet i brev från Svenska samernas riksförbund uppmanades att fullfölja riksdagsbeslutet även ekonomiskt, och när Per Lager i medierna nämnde ordet "utskottsinitiativ", kände uppenbarligen fru Winberg att det började brännas under fötterna. Då satte hon sitt departement i arbete.

Samtidigt satte majoriteten i bostadsutskottet i gång med att formulera sitt utskottsinitiativ. Socialdemokraterna erbjöds att vara med, men

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

valde att passa, eftersom Margareta Winberg enligt uppgift skulle presentera ett förslag till lösning på Jokkmokks marknad.

När jag samma vecka under en frågestund i riksdagen frågade jordbruksministern om hon kunde avslöja det väsentligaste i regeringens förslag, valde hon att glida undan och säga att hon ingalunda skulle lägga fram sitt förslag på Jokkmokks marknad. Trots detta besked presenterade hon två dagar senare förslag just på Jokkmokks marknad. Det gjorde mig faktiskt besviken och ledsen.

Just därför, herr talman, vill jag inte bli anklagad för att missbruka initiativrätten. Jag vore däremot väldigt intresserad av att få veta vad KU har att säga om regeringens agerande i denna fråga.

Anf. 20 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Herr talman! I detta betänkande behandlas frågor som berör landsbygden och de människor som bor där. Jordbruksverket har nyligen genomfört en utvärdering av jordförvärvslagen (rapport 1995:3).

Verket anser där att de ändrade förutsättningarna för jordbruket i sig inte bör föranleda några omfattande förändringar av jordförvärvslagen. Lagen, säger man, hävdar angelägna samhällsintressen. Verket anser dock att lagens effekter för sysselsättning och bosättning varit små i förhållande till de resurser som lagtillämpningen krävt. Därför anser Jordbruksverket att lagen bör förändras.

Det är dock, herr talman, förvånande att man inte ser det som självklart att hänsyn skall tas till regionala politiska strävanden. Skall lagen ha *den* innebörden bör den, enligt Jordbruksverket, skäpas ytterligare.

Herr talman! Om det är något som är angeläget för oss alla i samhället, så är det att människor i hela vårt land har arbete och sysselsättning, samt att hela vårt land ges möjligheter till utveckling.

I Centerpartiets motion Landsbygdsutveckling – Modern landsbygd, tas några utgångspunkter för arbetet med att skapa den moderna landsbygden upp. I motionen säger vi centerpartister att:

- Landsbygden och de människor som är verksamma där är en tillgång för hela landet.
- En positiv utveckling av landsbygden är viktigt för att ta Sverige ur den ekonomiska krisen.
- Hela samhället skulle må väl av att ha mer av det som är kännetecknande för landsbygden: ideellt arbete, småskaliga lösningar, långsiktigt tänkande, miljöansvar och gemensamma lösningar.
- Landsbygden är beroende av annat boende och företagande än det som är kopplat till lantbruket.
- Det avtal som fyrklöverregeringen förhandlade fram med EU om EU-pengar till jordbruket och om regional utveckling skall användas fullt ut.

Dessa punkter återfinns i Centermotionen. Jag kan dela bostadsutskottets mening att det just i detta betänkande är svårt att ta in allmänna krav i fråga om sådant som landsbygdens beroende av annat boende och företagande än det som är kopplat till lantbruket. Jag hävdar dock att det, om vi menar att landsbygden är en stor resurs för vårt land, är oerhört viktigt att Centerpartiets synsätt vad gäller landsbygdsutveckl-

ing beaktas i all lagstiftning. Vi i Centern anser att den är en sådan resurs.

Herr talman! Jag vill också säga något beträffande min motion med rubriken En levande skärgård. Ingen riksdagsledamot, och inte heller talmannen eller någon annan i Sverige, har väl undgått den massiva opposition som förekommit i landet när det gäller såväl fastighetstaxeringen som skattefrågorna. Detta har i hög grad berört skärgårdsbefolkningen, och det har även berört övrig landsbygdsbefolkning.

Man arbetar nu med dessa frågor. Förhoppningsvis kommer det att läggas fram ett förslag under vårriksdagen. Det anser jag vara ett måste. Det lagförslag som läggs fram måste beakta sambandet mellan brukande av och boende i jordbruks- eller näringsfastigheter.

Den problematik som gör sig gällande i skärgården måste ägnas särskild uppmärksamhet. Man måste komma fram till ett förslag som skattemässigt tar hänsyn till om en fastighet bebos av permanent boende eller av fritidsboende. Fastigheter med karaktär av permanent boende bör ges rimliga taxeringsvärden. Vacker utsikt är underbart, herr talman, men man lever inte på det. Och det är bråttom med denna reform. Människor har farit illa och människor mår dåligt.

Finn en enkel och tydlig skattereform! Varför inte låta den permanenta befolkningen ha *en* skatt, och de fritidsboende – det handlar ju ändå om lyxkonsumtion – en annan?

Det måste också fram förslag om hur man på ett smidigt sätt löser frågan om överlåtelse av fastigheter vid generationsskifte. Jag skulle vilja säga till utredarna: Se möjligheterna till lösningar! Se också möjligheten att på nytt i kommunerna införa lokala taxeringsnämnder som har den person- och lokalkännedom som fordras i detta sammanhang.

Skärgården är ovärderlig för vårt land. Det måste ges förutsättningar för att den även i fortsättningen skall vara det rekreatiomsområde som så många behöver. Den bofasta befolkningen är en garanti för det, likaväl som den är en garanti för att landskapet skall förbli öppet och tillgängligt. Jag yrkar bifall till reservation 3, mom. 5.

Jag vill också, beträffande det initiativ som utskottet har tagit om rovdjursrivna renar, understryka att det är viktigt att dessa frågor löses under våren. I det sammanhanget tycker jag också att det är på sin plats att påtala att vi måste få fram en nationell rovdjurspolicy som riksdagen kan ställa sig bakom. Vi måste få fram ett ställningstagande som både beaktar rennäringen och rovdjursstammens överlevnad.

Till sist skulle jag också vilja uppmärksamma riksdagen på att inte heller det försäkringssystem som gäller i fråga om rovdjursriven tamboskap fungerar i dag. Det måste vi också se över i framtiden.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag angående ersättningen för rovdjursrivna renar.

Anf. 21 ERLING BAGER (fp)

Herr talman! Allra först yrkar jag bifall till reservation 3, som är gemensam för Folkpartiet, Centern och kds. Där tas frågan om fastighetsöverlåtelse i skärgården upp. Skärgårdens problem ökar ju, och allt fler hus tas över av fritidsboende.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi säger i reservationen att vi vill att en utredning kommer till stånd som skyndsamt kan se över problemen, vilka hopar sig för dem som är åretruntboende i skärgården och för dem som försöker ha sin förvärvsverksamhet där. Enbart höjningen av fastighetsskatten innebär, som riksdagen nu säkerligen känner till, att många tvingas lämna sina fastigheter. Vi vill med nämnda reservation få till stånd ett tillkännagivande till regeringen.

Herr talman! Jag övergår så till frågan om ersättning för rovdjursrivna renar. Detta betänkande handlar om mer än frågan om ersättning för rivna renar. Det handlar nämligen också om att vi i Sverige måste få till stånd en rovdjurspolitik som ser frågan i ett längre perspektiv.

Därtill finns det i landet ett allmänt intresse för att vi kan bevara den biologiska mångfalden. Från svensk sida har vi också via Bernkonventionen 1983 klargjort för omvärlden att vi i vårt land vill behålla varg, björn, järv och lo samt kungsörn i så stora stammar att de här djurens fortlevnad är utom all fara. Vi är inte där ännu!

Bernkonventionens föreläggande att ”vidtaga lämpliga och nödvändiga åtgärder” måste rimligtvis kunna innebära att staten minskar de mest uppenbara konfliktorsakerna, eftersom konflikten i sig är ett hot mot de aktuella djurarterna. En del av konfliktlösningen består i att ersätta de förluster som de hotande rovdjuren åstadkommer.

Herr talman! Det kan inte vara rimligt att en enskild näring, rennäringen, skall stå för större delen av dessa kostnader och detta arbete. Renskötseln är den mest traditionsbärande samiska näringen i dag. Tanken med det nya ersättningssystemet var ju att det skulle vara till fullo, dvs. att till rätta värdet ersätta rennäringen för de förluster som rovdjuren orsakar. Så blev det inte med det nya ersättningssystemet!

Då det nya förslaget lades fram valde regeringen att kraftigt minska de budgeterade medlen för ersättning. När riksdagen förra våren behandlade förslaget reserverade sig flera partier, däribland Folkpartiet.

Även den dåvarande utskottsmajoriteten insåg att det givna anslaget kunde skapa problem och förutsatte att i ett sådant läge skulle regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen. Detta gjorde inte regeringen!

Det är därför nu nästan rörande att ta del av s-gruppens särskilda yttrande i det här betänkandet om att detta ändå skulle ske senare i år. Det säger man nu, efter det att regeringen struntat i detta – trots uppmaningar om att den skall återkomma till riksdagen under hösten!

Sametinget och Naturvårdsverket slog larm till regeringen. Men den 21 december 1995 avslog regeringen begäran om ytterligare budgetmedel. Svenska samernas riksförbund återkom i denna fråga med en ny skrivelse den 12 januari 1996. Man erinrade då regeringen om bostadsutskottets uppfattning – att regeringen, om så ansågs erforderligt, skulle återkomma till riksdagen. Även Naturvårdsverket inkom den 15 januari med en liknande skrivning i ersättningsfrågan. Ingenting hände från regeringens sida.

I bostadsutskottet började då en majoritet formera sig som var starkt kritisk mot regeringen och mot att Margareta Winberg inte åstadkom-

mit ett förslag till finansiering av det nya regelverket. S-ledamöterna, som vi trodde skulle ställa upp på ett utskottsinitiativ, valde att avvakta med sitt ställningstagande. Det var först när övriga partier, alltifrån Moderaterna till Vänsterpartiet, den 31 januari gick ut med ett pressmeddelande, där man sade att nu tar man ett utskottsinitiativ och kräver att regeringen lägger fram ett förslag till lösning, som regeringen och Margareta Winberg gjorde helt om.

Detta är bakgrunden till utskottsinitiativet, som alltså har sin grund i att regeringen behandlat denna fråga ansvarslost.

Herr talman! Slutligen uttrycker jag min glädje över att vi i utskottet har kunnat skapa en majoritet för att sätta fart på regeringen.

Anf. 22 PER LAGER (mp)

Herr talman! Om vi inte vill ha döda skärgårdssamhällen vintertid, om vi inte vill ha *timer*-samhällen med programmerade lampor som tänds och släcks och om vi i stället vill ha folk boende runt om, folk som kan försörja sig – dvs. samhällen som lever, oavsett årstid – måste vi gå in och politiskt styra de obalanser som marknaden skapar.

Fritidsboendet dominerar redan och håller på att helt ta över. Vi som bor i sådana samhällen känner hotet och anser att det inte bara är ett lokalt eller regionalt problem utan att det också är ett viktigt nationellt intresse. En arbetsgrupp på Finansdepartementet skall behandla frågan om fastighetstaxeringens konsekvenser i skärgården. Dessutom pågår en bostadspolitisk utredning, där bl.a. jag själv sitter med. Till detta kommer att Jordbruksverket skall lämna en komplettering till utvärderingen av jordförvärvslagstiftningen. Detta är gott och väl. Men ingen av dessa utredningar kommer, såvitt jag förstår, att lämna förslag till åtgärder som berör bostads- och förvärvsmöjligheterna i de mest utsatta samhällena. De kommer dock att utgöra ett bra bakgrundsmaterial för en ny utredning. Därför yrkar jag bifall till reservation 3, mom. 5.

Herr talman! I Miljöpartiets partimotion om samerna poängterar vi vikten av att Sametingets befogenheter utökas. Om syftet med Sametinget skall vara att samerna bättre skall kunna forma sin egen utveckling måste tinget också få större inflytande över de viktigaste frågorna, bl.a. frågor som rör markanvändningen inom renbetesområdet.

Samerna måste själva få vara med och besluta, inte bara i sådana frågor som i snäv mening har en knytning till traditionella samiska näringar som renskötsel, jakt, fiske eller samisk kultur. Vi yrkar därför i vår motion att Sametinget tillerkänns vetorätt när det gäller exploatering av renbeteslanden. Jag är förvånad över att inte fler partier delar den åsikten. Jag tror att ett starkt sameting är en vinst för hela Sverige. Jag yrkar således bifall till reservation 4, mom. 11.

Herr talman! Nu kommer jag till något som verkligen är positivt, nämligen utskottsinitiativet. Flera har före mig berört det ämnet.

Med Miljöpartiets förslag till utskottsinitiativ gavs utrymme för en samling av hela oppositionen i bostadsutskottet och till en gemensam skrivning, som därmed nu är utskottets mening. Detta innebär i sig

Prot. 1995/96:59

21 februari

Jordförvärvslagen och
rennäringslagen m.m.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

allvarlig kritik mot regeringen och jordbruksministern, men det visar också att vårt parlamentariska system fungerar.

Bakgrunden är följande – och den tål att upprepas:

När vi diskuterade frågan om ersättningar för rovdjursrivna renar vid den här tiden förra året var utskottet enigt i skrivningarna. Att regeringen skulle återkomma med pengar, som byggde på det nya inventeringssystemet och därför mer motsvarade verkligheten, tog vi alla för givet. Men så blev det ju inte. Regeringen återkom inte i tilläggspropositionen och inte heller vid något annat tillfälle under året. En helt annan signal lämnades i stället i december 1995. Det fanns inte några extra pengar och det skulle inte heller bli några.

Att sätta ett tak på 14 miljoner kronor för 1996 var inte bara verklighetsfrämmande utan det var också på tvärs mot vårt eget riksdagsbeslut om hur ersättningen skulle kopplas till det nya beräkningssättet som nu hade börjat gälla. För övrigt hade Miljöpartiet i sin budgetmotion föreslagit 20 miljoner kronor extra, eftersom vi visste att detta skulle hända.

Eftersom regeringen inte återkom och höll fast vid sitt tak för ersättningarna fanns det bara en sak att göra, nämligen att föreslå ett utskottsinitiativ. Frågan bordlades och under bordläggningstiden skrev, som sagt, hela oppositionen ihop sig och kunde presentera en gemensam skrivning till nästa utskottsmöte. Tyvärr fick vi inte socialdemokraterna med oss. Jag tycker att det är litet tråkigt att man förklarar att man ser detta utskottsinitiativ mera som en demonstration av oppositionen. Jag skulle snarare vilja vända på kakan och säga att det var en demonstration av socialdemokraterna att inte delta i detta initiativ.

Jordbruksministern lovade 10 miljoner kronor extra i ersättning i samband med ett besök på Jokkmokks marknad. Men riktigt så kan det väl ändå inte gå till. Underlaget för ersättningen måste ju utgöras av inventeringarna som skall göras under vårvintern och av eventuella kompletteringar fram till sommaren. Ersättningen måste vara helt beroende av vad man vid dessa inventeringar, som givetvis också skall ingå i ersättningen, kommer fram till. Att Naturvårdsverket och Sametinget tillsammans arbetar med undersökningarna är den bästa garanten för rättvisa. Även om vi inte borde nämna belopp, så måste förmodligen jordbruksministern åtminstone fördubbla sitt bud i förslaget, detta för att komma i närheten av det pris som våra stora rovdjur – björn, varg, lo, järv och kungsörn – kommer att kosta.

Rovdjursstammarna får inte decimeras mer än vad som är absolut nödvändigt. Naturvårdsverket har givit tillstånd till en starkt begränsad skyddsjakt på lodjur, och vi måste kanske undantagsvis acceptera detta om koncentrationen blir alldeles för stor inom vissa områden och om det inte går att lösa på annat sätt. Men längre än så får vi inte gå. Licensjakt skall över huvud taget inte komma på tal. Detta vårt jättestora land har inte fler än kanske 25 björnar, lika många vargar, ca 200 järvar, möjligen upp till 1 000 lodjur och 600 par kungsörnar. Skall vi någonsin kunna försvara våra internationella överenskommelser om den biologiska mångfalden måste vi klart hävda våra stora rovdjursplats i Sveriges natur. För övrigt kan man ifrågasätta om en sådan jakt

strider mot EU:s art- och habitatdirektiv, vilket kanske andra än jag borde vara mer måna om att hävda.

Nu kommer alltså samerna att få sin rättmätiga ersättning. Regeringen har att återkomma till riksdagen med nya anslag – förslagsanslag – i vår i tilläggspropositionen eller i en särskild proposition. Därmed har vi tagit ansvar för vårt eget beslut om det nya beräkningssättet, det som vi alla är överens om. Vart pengarna sedan skall tas ifrån är faktiskt regeringens problem. Vad jag nu innerligt hoppas är bara att detta är en tillräcklig åtgärd för rädda de stora rovdjuren och att samerna också kan få fortsätta sin viktiga rennäring i en fjällnatur i ekologisk balans.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställanspunkt nr 12 i betänkandet.

Anf. 23 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! När det gäller det här betänkandet med motioner från allmänna motionstiden 1995 vill jag först kommentera några kds-yrkanden som berör fastighetsförvärvslagstiftningen. Det handlar således om den bekanta skärgårdsproblematiken, som vi tidigare här har hört om.

Självfallet vill vi även i framtiden ha levande skärgårdar runt om i vårt land. Därför måste möjligheterna till fast utkomst i skärgårdsnäringsringar också fortsättningsvis garanteras. Det är här vi tycker att det snarast krävs åtgärder för att hävda intresset av bosättning och sysselsättning vid fastighetsöverlåtelse i skärgårdarna.

I dag är sannolikt fastighetstaxeringen och fastighetsbeskattningen de största problemen i skärgården beroende på köpstarka storstadsbors köpkraft som drivit upp fastighetspriserna. Med de små marginaler som skärgårdsföretag lever under leder fastighetsskatten till att en stor del av ersättningen för den egna arbetsinsatsen helt äts upp. Särskilt gäller detta de äldre skärgårdsborna.

Utskottet hänvisar i betänkandet till den arbetsgrupp vid Finansdepartementet som kommer att behandla fastighetsbeskattningens konsekvenser för skärgårdsbefolkningen. Man vill invänta den arbetsgruppens resultat innan man tar ställning till motionens frågeställningar.

I reservation nr 3 pekar vi på den problematik som gör sig gällande i skärgården och som måste ägnas särskild uppmärksamhet innan den fasta befolkningen är helt borta. Jag uppskattar det breda stöd som reservationen har fått också av Centern, Folkpartiet och Miljöpartiet.

Så över till rennärringsfrågorna. I 9 § rennärringslagen, som antogs 1971, regleras hur renskötseln skall handhas via samebyn för medlemmarnas gemensamma bästa inom byns betesområde. Med tanke på att samebyn är basen för det samiska samhället blev det olyckligt redan från början med den här ensidiga inriktningen av samebyns verksamhet. Längre har enskilda samer och de samiska organisationerna kämpat för vidgade näringsmöjligheter inom samebyns ram.

Naturligtvis är det inte alltid så att en verksamhet bör bedrivas inom samebyns ram utan det handlar om att den möjligheten också måste stå öppen som ett alternativ, om det bedöms som det lämpligaste i det

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

enskilda fallet. Det handlar således om den öppna samebyn, både verksamhetsmässigt och när det gäller ansökan om medlemskap. Många är de samer som har en önskan att uppta verksamhet på sina fäders marker och bli inlemmade i samebyns gemenskap även om alla inte kan eller ens vill bedriva renskötsel.

När denna och andra frågor diskuterades 1992 i samband med den s.k. samepropositionen och 1992/93:BoU8, markerade utskottet i sitt betänkande att det nyinrättade Sametinget självfallet kommer att ta upp aktuella frågor för behandling i tinget och genom en positiv dialog föra fram sådana frågor till riksdag och regering. Ett sådant initiativ har nu tagits av Sametinget i Vilhelmina i januari genom att en arbetsgrupp utsetts för att framarbeta ett förslag till utvidgning av samebyns verksamhetsområde och kriterierna för medlemskap. I utredningsarbetet kring samebyns verksamhetsområde kan vi också hoppas att fiskesamernas situation både rättsligt och ekonomiskt nu till sist får en positiv lösning.

Också när det gäller ordningen för upplåtelse av rätt till småviltsjakt och fiske pågår det ett utrednings- och utvärderingsarbete där Jordbruksverket och Sametinget skall redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 1 april 1996. Min förhoppning är att man då också presenterar en reviderad förvaltningsmodell där samerna själva ges större möjlighet att ta administrativt och praktiskt ansvar för verksamheten. Med de skrivningar som utskottet enats kring i betänkandet har en kds-motion i berörda delar fått en positiv behandling.

Jag vill kort beröra frågan om ersättning för rovdjursrivna renar.

Herr talman! Riksdagen har beslutat att den biologiska mångfalden och den genetiska variationen skall säkerställas. Växt- och djursamhällen skall bevaras så att alla i landet förekommande växt- och djurarter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Sverige har också genom internationella konventioner ett åtagande att bevara den biologiska mångfalden och då inte minst prioritera de hotade arterna. Samtliga fyra stora rovdjursarter som förekommer i Sverige finns med på Naturvårdsverkets s.k. röda listor över hotade och sällsynta arter. Nu verkar det som att regeringen helst skulle vilja vältra över kostnaderna för de stora rovdjuren på samerna. Vi för vår del anser att Sverige har råd med rovdjur. Det är självfallet det allmänna som skall bära kostnaderna för bevarande av rovdjursstammar i Sverige och inte samerna.

Det nya system som trädde i kraft den 1 januari i år bygger på att samebyarna får ersättning i proportion till antalet rovdjur inom renbetesmarkerna. Tidigare utgick ersättningen för varje återfunnen dödad ren. Fördelen med det nya systemet är bl.a. att samebyarna nu, trots allt besvär med rovdjuren, ändå får ett motiv att hysa en rovdjursstam, och att man kommer förbi problemet med dödade renkalvar som ofta inte återfinns.

Regeringens hantering av samerna och den biologiska mångfalden är utmanande. Ytterligare medel utöver de 14 miljonerna från 1996 måste naturligtvis skjutas till. Avsikten måste väl ändå även för social-

demokraterna vara att det nya regelsystemet skall kunna fungera som tänkt var.

Eftersom regeringen underlåtit att återkomma med ytterligare medel trots många påpekanden från alla berörda parter har ett utskottsinitiativ och ett tillkännagivande i frågan blivit nödvändigt. De signaler som jordbruksministern givit under de senaste veckorna tyder på att ett uppvaknande hos socialdemokraterna är på gång. Det är naturligtvis tillfredsställande, men litet väl sent.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till reservation nr 3 och i övrigt enligt utskottets majoritet.

Anf. 24 BENGT-OLA RYTTAR (s)

Herr talman! Som det har framgått handlar detta betänkande om fastighetsförvärvslagstiftningen, jordförvärvslagen och rennäringslagstiftningen. Det finns fem reservationer till betänkandet och ett särskilt yttrande.

Den första reservationen är en moderat reservation där man vill avreglera jordförvärvslagstiftningen ytterligare. För moderaterna är avreglering fortfarande alla problems lösning. Man har väldigt svårt att ta till sig alla de misslyckanden som andra avregleringar inneburit.

Jordbruksverket har uppdraget att utvärdera den tidigare reformeringen av lagstiftningen på detta område, vilket innebär att reservationen bör avslås.

Den andra reservationen är också en moderat reservation. Den kräver att myndighetskravet om att förutsättningen för en avstyckning är att företaget skall vara ekonomiskt bärkraftigt skall avskaffas. Även här är den nyligen genomförda reformeringen tillräckligt skäl för att avvisa moderaternas krav.

Reservation 3 från Centern, Folkpartiet, Miljöpartiet och kds handlar om fastighetsöverlåtelse i skärgården. Man vill ha ett tillkännagivande om boende och sysselsättning i skärgården.

I sak upplever jag inte att det finns några större motsättningar i denna fråga. De flesta är starkt medvetna om detta problem och är angelägna om att det skall gå att finna en bra lösning. Det har gjorts många försök i den riktningen under senare år, men utan att något riktigt bra förslag kunnat tas fram.

Just nu arbetar en arbetsgrupp i Finansdepartementet med frågan. Som det också framhålls i reservationen kan det vara värdefullt att beakta vad den bostadspolitiska utredningen kan komma fram till.

Regeringen är starkt medveten om denna problematik och behöver inget tillkännagivande från riksdagen för att arbeta intensivt med denna fråga.

Resten av betänkandet handlar om rennäringslagen och rovdjurserättningen. Jag vill informera riksdagen om att socialdemokraterna som första riksdagsparti har antagit ett samepolitiskt program vars syfte är att vara plattform för en långsiktig och sammanhållen politik på de områden som har betydelse för den samiska kulturens framtid i Sverige och i Norden.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Jordförvärvslagen och
rennäringslagen m.m.*

Det viktiga i betänkandet är att det öppnar för nya överväganden om samebyns verksamhetsområde och rätten till medlemskap i samebyn. Det var Ulf Björklund som kommenterade det i sitt anförande. Det länder honom till heder.

Dessa överväganden skall naturligtvis göras i samverkan mellan Sametinget och regeringen. Vi ser det som angeläget att man når lösningar som på bästa sätt främjar den samiska kulturens överlevnad och utveckling.

Reservation 4 står Miljöpartiet ensamt bakom. Man kräver att Sametinget bör tillerkännas vetorätt i fråga om exploateringar på renbeteslanden. Mot bakgrund av det starka skydd som redan finns i naturresurslagen för rennäringen vore det att gå för långt att biträda Miljöpartiets krav i reservationen.

Reservation 5 bör riksdagen däremot stödja, kanske främst med tanke på sitt eget anseende. I den vänder vi socialdemokrater oss emot det utskottsinitiativ som övriga partier i utskottet tvingar fram med minsta möjliga majoritet – nio röster mot åtta – och som står i strid med KU:s yttrande över grundlagsreformen i början av 1970-talet.

KU förutsatte att utskottets möjlighet att genom initiativ aktualisera ett ärende skall begagnas med varsamhet. Ärenden borde enligt KU framdeles liksom tidigare normalt väckas genom proposition eller motion. Politisk enighet borde eftersträvas i de fall då initiativ kommer i fråga.

Utskottsmajoritetens agerande går stick i stäv med vad KU och riksdagen tyckte i arbetet med grundlagsreformen. Agerandet är också mycket anmärkningsvärt eftersom det råder enighet i utskottet i sakfrågan om att regeringen skall komma med förslag till riksdagen om ytterligare medel för ersättning för rovdjursrivna renar. Jordbruksministern har också lovat ett regeringsförslag under vårriksdagen.

Jag känner mig inte alls kränkt av att jordbruksministern har lovat nya pengar och att det kommer förslag under våren på detta område, Ulla Löfgren.

Jag har inte uppfattat att den historieskrivning som har getts i dag är riktig. För mig blev förslaget till utskottsinitiativ inte bekant förrän efter jordbruksministern hade gjort utfästelsen om att komma med förslag till riksdagen. Därför tycker jag att man inte skall tänja på förutsättningarna för riksdagens arbete på det sätt som de övriga partierna har gjort i frågan när det är alldeles uppenbart att man får som man vill.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 5 och avslag på samtliga övriga reservationer. Jag vill yrka bifall till hemställan i betänkandet i övrigt.

Anf. 25 ULLA LÖFGREN (m) replik

Herr talman! Det var synd att Bengt-Ola Rytting inte fick veta att initiativet var på gång. Jag skickade nämligen ett brev till Lennart Nilsson och frågade om socialdemokraterna ville vara med. Den 31 januari gick det *mailet*, och jag fick också ett svar där det står så här: Sakläget är följande. Jordbruksministern kommer nu på lördag att delta vid ett möte i Jokkmokk där frågan kommer upp. Enligt vad jag erfarit kom-

mer regeringen i kompletteringspropositionen att behandla ersättningsfrågorna för rivna renar, vilket för mig innebär att det nog inte behövs något initiativ. Efter lördagens övningar i Jokkmokk vet vi mer om regeringens inställning.

Det gjorde mig verkligen upprörd. Då frågan först var uppe med anledning av SSR:s brev fick vi inga sådana besked från regeringen. Jag tycker att det för riksdagens eget anseende, som Bengt-Ola Rytter tidigare sade, är viktigt att riksdagen först får ta del av regeringens förslag om man har sådana på gång – speciellt om de håller på att behandlas i utskotten.

Anf. 26 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Herr talman! Jag kan hålla med om att regeringen har varit senfärdig i detta ärende. Man kommer nu långt om länge med förslag om nya pengar. Men det kanske inte är någon nyhet för kammaren att pengar är en bristvara i Sverige i dag. Faktum kvarstår: Vi kommer att få ett förslag, och vi kan då också diskutera det materiella innehållet i detta. Jag tycker att det är demonstrationspolitik att fullfölja utskottsinitiativet när alla fakta om att vi kommer att få ett förslag är på bordet.

Professor Heckscher, en gammal partikamrat till Ulla Löfgren, har rubricerat sådana här aktioner som ”demonstrationspolitik”, och det är nog bara alltför sant.

Anf. 27 ULLA LÖFGREN (m) replik

Herr talman! Jag hävdar fortfarande att det är regeringen och socialdemokraterna som i så fall har demonstrerat. De har demonstrerat sitt förakt mot riksdagen och mot bostadsutskottet. Då ärendet kom upp första gången i samband med brevet från SSR borde regeringen ha talat om via utskottet att någonting var på gång – om man hade något.

Anf. 28 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Herr talman! Det var inte SSR:s brev som skulle utlösa aktioner från regeringen, utan det var det riksdagsbeslut som låg till grund för det här. Självfallet skulle vi socialdemokrater inte ha funnit oss i att regeringen hade nonchalerat detta.

Nu har vi försäkringar om att vi får ett förslag. Det är demonstrationspolitik att ta ett utskottsinitiativ i denna fråga. Det stämmer inte med hur det av hävd skall vara här i riksdagen: man skall i enighet ta utskottsinitiativ, icke i demonstrationspolitiska syften.

Anf. 29 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Jag vill först ta upp det som Bengt-Ola Rytter nämnde om skärgårdssamhällena och den reservation som vi är många om att stå bakom. Bengt-Ola Rytter säger att det inte behövs något tillkännagivande eftersom regeringen arbetar med detta. Men det är ju just det man behöver. Man behöver ett tillkännagivande för att få regeringen att komma till skott. Bengt-Ola Rytter påpekade också att många försök har gjorts tidigare, så det är faktiskt på tiden nu.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Jordförvärvslagen och
rennäringslagen m.m.*

När det gäller reservation 4, Miljöpartiets egen reservation angående vetorätt för Sametinget, räcker inte naturresurslagen. Jag har en känsla av att Bengt-Ola Rytter trots allt skulle kunna hålla med mig om att Sametinget, som vi har varit med om skapa, behöver utökade befogenheter för att kunna fungera som ett ting. Därför tycker jag att det är litet märkligt att man inte ställer upp på detta.

När det sedan gäller själva huvudfrågan om ersättningen var det faktiskt så, Bengt-Ola Rytter – jag vet inte om Bengt-Ola Rytter var med då – att jag föreslog ett utskottsinitiativ varpå frågan bordlades. Alla måste ha varit medvetna om att ett utskottsinitiativ var på gång. Vad som sedan hände på Jokkmokks marknad och vad jordbruksministern nämnde där spelar ingen roll; vi hade redan kommit till skott inom oppositionen. Vi hade redan formerat oss då och var färdiga med vårt förslag.

Att tala om detta som en demonstration är mycket märkligt. Det är ju faktiskt tvärtom ett sätt att tala om att regeringen bör göra vad den är skyldig att göra.

Anf. 30 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Herr talman! Jag vill först ta upp vetorätten för Sametinget när det gäller exploateringsföretag. Jag tror inte att vi skall göra Sametinget till något slags republik i Sverige. Det finns övergripande intressen i hela det svenska samhället för att de här frågorna hanteras på ett riktigt sätt. Där skall inte statsmakterna i övrigt avsäga sig ansvaret. Miljöpartiet står också ensamma om sin uppfattning.

Jag tycker, Per Lager, att det är demonstrationspolitik att fullfölja utskottsinitiativet när garantierna finns på bordet för att ens krav blir tillgodosedda. Jag kan inte se det på annat sätt.

Anf. 31 PER LAGER (mp) replik

Herr talman! Utökade befogenheter för Sametinget innebär bl.a. att det skall ha vetorätt. Det tycker jag inte är att gapa efter för mycket.

När det gäller demonstrationspolitiken är det faktiskt så att Socialdemokraterna själva har använt sig av denna parlamentariska möjlighet tidigare. Jag förmodar att det inte var demonstrationspolitik då.

Förra året förväntade vi oss i utskottet att regeringen skulle återkomma. Det gjorde vi faktiskt allihop. Vi skrev så i betänkandet. Men vad hände? Regeringen kom inte tillbaka. Vad blir effekten av det? Den blir att man måste göra någonting. Därav följer ett utskottsinitiativ av en samlad opposition. Det är tråkigt att inte också Socialdemokraterna anslöt sig.

Anf. 32 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Herr talman! Jag vill nog, Per Lager, ändå hävda att det är av nationellt intresse att vi hanterar frågorna om exploatering i renbeteslandet på ett bra sätt. Detta är inte ett exklusivt samiskt intresse.

När det gäller frågan om det här är demonstrationspolitik eller inte undrar jag varför man inte kan vara glad över att frågan nu kommer att få sin lösning. Jag har medgett att regeringen har varit saktfärdig. Jag

har poängterat att om man inte hade gjort den här utfästelsen hade också vi socialdemokrater agerat och reagerat. Det är en självklarhet.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 33 ERLING BAGER (fp) replik

Herr talman! Jag tycker att detta är glädjande i ett fall, och det är att Bengt-Ola Rytta nu medger att regeringen har handlagt detta senfärdigt. Jag tycker att det är hedersamt att Bengt-Ola Rytta ställer upp på det. Det är en del av historieskrivningen, som ju för övrigt finns återgiven i betänkandet på s. 10 och 11 där det står hur de olika uppvaktningarna till regeringen gick till och att regeringen den 21 december 1995 avslog att ytterligare budgetmedel skulle ställas till förfogande.

Jag vill också erinra om att vi från tre partier, Folkpartiet, kds och Miljöpartiet, reserverade oss när detta togs upp förra året. Vi ansåg att regeringen skar ned ersättningsnivån så kraftigt att detta inte skulle fungera. Vi har följt frågan under året, vi har sett indikationerna komma på att detta håller på att gå snett, och vi har väntat på att regeringen skulle handla.

Jag vill också skjuta in att utöver det *mail* som Ulla Löfgren skickade till Lennart Nilsson talade vi också personligen med s-ledamöter i utskottet och sade att vi ville ha ett initiativ för att se till att samerna ersätts för rovdjursrivna renar till en skälig nivå. Men inte förrän det i medierna kom ut att en majoritet i utskottet tänkte kräva ett initiativ kom beskedet från departementet att man nu skulle göra detta.

Herr talman! Jag är helt övertygad om att det var tack vare initiativet som regeringen gjorde helt om.

Anf. 34 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik

Herr talman! Naturligtvis spelar det roll vilka politiska aktiviteter som pågår i riksdagen och dess utskott för hur regeringen agerar. Men det ändrar inte på detta faktum: Vi har garantier för att regeringen nu kommer tillbaka. Att fullfölja detta utskottsinitiativ är inte i linje med vad grundlagsfäderna har sagt att vi skall göra.

Jag skulle vilja ha en kommentar av Erling Bager om detta: Är det initiativ som ni nu har tagit i samklang med grundlagens anda?

Anf. 35 ERLING BAGER (fp) replik

Herr talman! Vi har i bostadsutskottet tagit en hel del initiativ genom åren. I frågor som vi har märkt går emot vad utskottet tidigare har sagt har vi över partigränserna enigt tagit dessa initiativ. Den här gången valde socialdemokraterna att avvakta och passa. Det är det som skiljer detta initiativ från utskottets sida från tidigare initiativ. Jag beklagar återigen att socialdemokraterna inte ställde upp på att se till att vi gemensamt tog initiativet.

Men nu har vi drivit regeringen till att under våren lägga fram ett förslag. Det återstår att se vad förslaget innehåller.

Får jag slutligen också nämna att reservation 3 tar upp problemen i våra skärgårdar. Det är riktigt att det efter demonstrationerna i höstas nu pågår ett visst arbete på Finansdepartementet med att försöka se om man på något sätt kan få fram något förslag därifrån. Men om vi nu

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

också hänvisar till att den bostadsparlamentariska utredningen skall titta på frågan – ja, den är färdig tidigast i september i år.

Redan höjningen av fastighetsskatten innebär att exempelvis pensionärer i Bohuslän inte har råd att bo kvar i sina hem. Ett pensionärspar ringde mig från Dyrön – ingen ATP, enbart folkpension. Nu skall de betala 26 000 kr om året för att de bor i sitt eget hem. De frågar: Vad skall vi göra?

Jag tror att vi i denna fråga får visa skyndsam handlingskraft.

Anf. 36 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik

Herr talman! Erling Bager gav inget svar på om agerandet av majoriteten i utskottet står i samklang med grundlagen. Men när han kommenterar den bostadspolitiska utredningen och problemen i våra skärgårdar vill jag hänvisa till reservationen. Där skrivs också att den bostadspolitiska utredningen kan tillföra saker.

Det är litet beklagligt att det skall bli en debatt av den här typen i den här frågan. Här upplever jag ändå att det finns ett gemensamt intresse att tillgodose. Frågan är hur man löser problemen. Svårigheten är att hitta den teknik som verkligen fungerar och som inte leder till spekulationsekonomi och konstruktioner för att fuska sig fram. Det är naturligtvis ett allvarligt problem.

Jag beklagar att det som är det viktigaste i det här utskottsbetänkandet, nämligen skrivningarna som gäller öppningen för att söka nya lösningar när det gäller samebyns verksamhetsområde och medlemskapet i samebyn, inte berörs mer. Det tror jag är det som på sikt kommer att vara det viktiga för den samiska kulturen.

Anf. 37 OWE HELLBERG (v)

Herr talman! Jag tänker säga några ord om den del av betänkandet som behandlar den samiska minoriteten, deras villkor och problem.

I vår motion påpekar Vänsterpartiet att samebyn är basen för den samiska verksamheten och därför borde ges möjlighet att bedriva annan verksamhet än renskötsel. Ett riksdagsbeslut från 70-talet slog fast att samebyn endast får bedriva renskötsel som näringsverksamhet. Turism, slöjd, jakt, fiske, m.m. måste bedrivas i annan form, som bolag eller ekonomisk förening. Detta förbud bör ändras och samerna bör få bedriva kompletterande verksamheter i den form som bäst passar dem.

Vi tar också upp fiskesamernas situation. Det är en grupp samer vars huvudsakliga inkomst är fiske, men som inte har rätt att tillhöra en sameby och därmed få rätt till fiske och jakt på samebyns marker. Frågan har stötts och blötts i flera utredningar, som föreslagit att fiskesamerna skulle få fiska på kronans mark i samma omfattning som om de hade varit med i en sameby. Några beslut har dock aldrig fattats i frågan.

Dock har nu fiskesamerna vissa möjligheter i och med den nya ordningen från 1993, som tillåter andra än samerna att jaga och fiska ovanför odlingsgränsen. Där sägs att personer vars försörjning till stor del är beroende av jakt och fiske skall ha företräde till rätten, och det skall dessutom vara kostnadsfritt. Faktum kvarstår dock, fiskesamerna är

både ekonomiskt och rättsligt missgynnade jämfört med de renskötande samerna, och detta bör ju rättas till.

Den utvidgning av fiske- och jakträtten till icke-samer ovanför odlingsgränsen som blev möjlig efter 1993 ställer till problem om man skall utvidga samebyns verksamhetsområde med t.ex. jakt och fiske. Därför är en utvärdering av den utvidgade rätten till jakt och fiske viktig, inte minst utifrån perspektivet att samebyns verksamhetsområde kan vidgas framöver.

Sametinget, Jordbruksverket och Naturvårdsverket skall göra utvärderingen. Sametinget skall utreda samebyns verksamhetsområde och behörighetsregler för att förhoppningsvis komma med förslag till regeringen.

Eftersom utskottet i skrivningarna ställer sig positivt till att frågorna tas upp, vill jag inte föregripa utredningsarbetet eller Sametingets arbete och avstod därför i utskottet från att reservera mig till förmån för Vänsterpartiets motioner.

Till sist vill jag ta upp frågan om samernas ersättning för rovdjursrivna renar. Den ram för 1996 där man avsatt 14 miljoner kronor bygger på felaktiga grunder och nonchalerar det nya system för ersättning som gäller, nämligen att antalet rovdjur skall räknas.

Så sent som i december 1995 fastslog regeringen efter en uppvaktning från samerna att det inte fanns några mer pengar till detta ändamål och hänvisade till EU-medel som kan komma att ställas till förfogande. Samerna vände sig då till utskottet för att vi skulle agera i frågan. Det vänder sig den socialdemokratiska minoriteten emot i ett särskilt yttrande och menar att utskottets initiativ är onödigt och demonstrativt.

Det tycker jag är ett märkligt agerande. Är det så att riksdagen finner att inte regeringen sköter sina åtaganden är det naturligtvis utskottets skyldighet och rättighet att agera i frågan. Att sedan jordbruksministern efteråt åker till Jokkmokk och lovar saker ändrar inte värdet av utskottets agerande.

Regeringen skulle naturligtvis ha kommit med ett förslag till nytt anslag i tilläggspropositionen under våren 1995 och därmed visat att man tagit det nya ersättningssystemet på allvar och med respekt för den överenskommelse som efter långt och mödosamt arbete tagits fram av samerna i samarbete med Naturvårdsverket.

Det här handlar inte bara om samernas rättigheter, utan i lika hög grad om rovdjurens framtid. Det handlar om Sveriges trovärdighet som ett land där rovdjuren har sin självklara plats och med en rovdjurspolitik som även lever upp till de EU-krav som ställs när det gäller rovdjurens bevarande.

Hur stor den utökade ramen för 1996 bör vara skall naturligtvis övervägas utifrån samernas och Naturvårdsverkets syn på den här frågan. Den bör också vara tillfällig till dess att alla oklarheter har retts ut runt det nya ersättningssystemet.

Anf. 38 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Jag tänkte säga någonting om det utskottsinitiativ som bostadsutskottet har tagit och som gläder mig mycket. Vi i Miljöpartiet

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

har arbetat mycket för den här frågan. Vi hade redan i vår budgetmotion i januari för ett år sedan med 20 miljoner extra till ersättning för rovdjursrivna renar just därför att vi skulle kunna få det nya systemet i hamn.

Det var nog många som var förvånade i februari förra året när Naturvårdsverket och Sametinget kom ut med den rapport som jag håller i handen. Den ligger till grund för det nya ersättningssystemet. Där var man för första gången i Sveriges historia överens om hur man skulle ersätta samer för rovdjursrivna renar. Det hade varit en lång och segdragen diskussion och äntligen var man i hamn.

Det som var revolutionerande i rapporten var att samer nu inte längre skulle få ersättning för de renar man hittade rivna, utan efter antal rovdjur i ett område. Förutsättningen för att man skall kunna ha rovdjur i ett område där det finns konflikter är att man kan hitta generösa och bra ersättningssystem.

Det här handlar egentligen om någonting vi ofta talar om, även om det då är mer teoretiskt, nämligen biologisk mångfald. Det här handlar om arter som är hotade och om de system vi måste hitta för att de skall kunna vara kvar i landet.

Vad föreslås då? Jo, det sägs i förslaget att om det finns föryngringar, dvs. kullar, i samebyn så skall man få ersättning. Enligt förslaget skall man få ersättning upp till 200 renar för föryngring av järv och lo. Om det finns både järv och lo får man 200 renar för lo och 150 för järv. Man vet nämligen att järven om den kan gärna tar byten som andra har slagit.

Det sägs också att man skall få en ersättning på 500 renar om man kan visa att det finns vargföryngring i samebyn. Björn och kungsörn sägs utgöra ett mindre problem. Enligt förslaget skall 2 000 renar per år ersättas för var och en av dessa arter, och detta skall samebyarna själva fördela sinsemellan eftersom de vet bäst var de här djuren finns.

Det här förslaget har föregåtts av ett gediget förarbete. Man började redan i slutet av 70-talet och har jobbat under hela 80-talet med att ta reda på hur rovdjuren river renar. Man har velat se om det som samerna har sagt stämmer, nämligen att många renar försvinner.

Man har bl.a. märkt 1 600 renkalvar med sändare, vilka har utlösts när kalven har legat stilla i två timmar, och sedan har man försökt hitta de här kalvarna. Man har då kunnat påvisa att en stor del av kalvarna faktiskt inte återfinns – precis som samerna sade. I en del fall fick man bara en signal och fick sedan gräva sig ned under marken för att hitta ett avnagt huvud med en radiosändare på.

Det är detta som har legat till grund för att man nu säger att vi måste ha ett ersättningssystem där man får ersättning efter antalet rovdjur och inte efter det antal renar som hittas.

Miljöpartiet ville i januari för drygt ett år sedan anslå 20 miljoner kronor extra till det här systemet. Vi vet egentligen inte i dag vad det kommer att kosta. Systemet skall ju basera sig på antalet rovdjur i renbeteslandet, och den inventeringen måste komma i gång nu. Den måste göras nu under vårvintern – det är bråttom! Därför är det mycket ange-

läget att pengarna kommer fram snabbt, så att man känner att det finns utrymme i anslaget även till den här inventeringen.

Vad är det då vi pratar om? Jo, det är för det första ungefär 200 järvar. Järven fridlystes 1969, och stammen har faktiskt inte ökat någonting utan ligger på en konstant nivå. Man brukar säga att det måste finnas minst 500 individer för att en djurart skall klara sig. Järven, som finns i hotklass 2, ”sårbar”, är alltså mycket sårbar än så länge.

För det andra tror man att det finns ungefär 700 lodjur i Sverige. År 1990 gjordes en beräkning som sade 200. År 1991 fridlystes lodjuret, och man kan alltså se att stammen har tagit sig rejält. Lodjuren finns även nedåt Mellansverige, där de lever på t.ex. rådjur. Arten tycks alltså ha återhämtat sig, men samtidigt vet vi att rävskabben har drabbat lodjuren. Här skulle det alltså kunna hända saker ganska snabbt om det vill sig illa.

Sedan har vi varg. När man utarbetade ersättningssystemen fanns det inga vargar i landet – i dag finns det *möjligen* uppåt fem individer. Man *tror* att man har haft någon föryngring i någon sameby de sista åren, men man vet inte riktigt säkert.

Vad gäller björn finns det drygt 600 individer i landet, och beträffande kungsörn säger man ungefär 600 par. Men dessa siffror är mycket osäkra, eftersom det inte finns några bra inventeringar gjorda. Sådana efterfrågas! Vi måste få inventeringar gjorda så att vi vet vad vi talar om.

Ett problem som jag tror kommer att diskuteras mycket framöver är järven. Naturvårdsverkets *Nya ersättningssystem för rovdjursrivna renar*, som har föregått den här undersökningen, visar att järven förekommer väldigt lokalt. Statistiken visar att av rovdjursrivna renar i Jämtland dödas ungefär 72 % av lodjur – grönt på det diagram jag nu visar upp. På diagrammet för Västerbotten och framför allt Norrbotten är färgen i stället orange. Här tar nämligen järven ungefär 76 % av alla renar.

Problemet med järven är att den är väldigt vanlig lokalt. I ersättningssystemet har det skrivits in en bestämmelse om att man i princip inte skall tillåta mer än fyra föryngringar av en art. I många samebyar finns det mer än fyra föryngringar av järv. Samtidigt är då järven en art som det finns mindre än 200 individer totalt av. Det skulle alltså biologiskt vara totalt oacceptabelt att börja bedriva skydds jakt på järv.

Sverige har jobbat för att få in järven i art- och habitatdirektivet, som vi kommer att diskutera mer i samband med nästa betänkande från jordbruksutskottet. Lo och varg fanns i direktivet redan tidigare. I direktivet sägs bl.a. att vi ”– – – skall göra det möjligt att bibehålla eller i förekommande fall återställa en gynnsam bevarandestatus hos de berörda livsmiljötyperna och arterna i deras naturliga utbredningsområden”. Detta gäller alltså lo och järv.

I artikel 12 står det så här: ”Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot a) att avsiktligt fänga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs, b) att avsiktligt störa dessa arter, särskilt

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder – – –”. I bilaga 4 a finns varg och lo, men Sverige jobbar alltså för att få in också järv – man kan säga att vi har fått det.

Det innebär att den rovdjurspolicy som efterlyses finns mycket klar och tydlig. Dels har vi listorna över de hotade djurarterna, dels finns det tydligt angivet i art- och habitatdirektivet vad som gäller. Sverige har också en tradition som säger att vi skall försöka bevara hotade djurarter, och vi har dessutom skrivit på Bernkonventionen där dessa arter också finns med.

Det borde alltså vara möjligt för Sverige att bevara de här arterna. Jag är mycket glad att det här initiativet är taget och att regeringen äntligen inser att man måste tillföra mer pengar, men jag skulle ändå vilja framföra följande till regeringen: Se särskilt över järvens situation! Ta i beaktande att järvens förekomst är mycket lokal! Det måste till speciella pengar för att skydda järven i de samebyar där det finns mer än fyra föryngringar. Om vi skulle börja tillåta jakt på järv skulle vi reducera en stam som består av mindre än 200 djur, och det vore biologiskt totalt oacceptabelt.

Vi har fortfarande inte kommit riktigt i hamn i den här frågan, men det här är ett mycket bra steg på vägen. Jag önskar regeringen lycka till med det förslag som kommer att läggas fram inom kort. Låt oss hoppas att pengarna kommer att vara så väl tilltagna att vi kan leva upp till det vi har sagt om biologisk mångfald och rädda de här arterna för framtiden i Sverige.

Anf. 39 RUNE BERGLUND (s)

Herr talman! Jag måste säga att jag inte känner igen mig i Gudrun Lindvalls beskrivning. Jag vet inte vilken verklighet hon relaterar till.

Jag vill göra mitt inlägg i debatten utifrån det faktum att jag själv bor i samernas vinterbetesområde. Därmed har jag kunnat följa händelseförloppet inom rennäringen och rovdjursstammens utveckling de senaste 20 åren i den sydligaste delen av samernas renbetesområden. Jag har också i många år varit ledamot av rennäring delegationen i Jämtlands län och har där nära kunnat följa de frågor som rör samisk verksamhet.

Jag skall inte här beröra jaktupplåtelse i samernas renbetesområden. I mitt län är den frågan under utvärdering. Den utvärderingen kommer förhoppningsvis att leda till att man justerar jaktupplåtelse inom de områden som varit föremål för diskussioner så att det blir en bra situation både för samer och för jägare i den framtida ripjakten.

Jag vill uppehålla mig vid rovdjurs situationen, som de senaste åren har blivit minst sagt besvärande för de renägande samerna men också i många fall för den bofasta befolkningen. Det finns många älgjägare som berättat för mig att de under höstens älgjakt såg mer björn än älg. I min hemby, där det finns 105 hushåll, hände det förra sommaren att björnar och lodjur sprang genom gårdarna. När man talar med 80–90-åringar säger de att de aldrig upplevt något liknande under sin livstid.

Även om man inte kan säga att rovdjuren någonsin i modern tid har anfällt människor oprovokerade skapar det här en känsla av olust och

osäkerhet bland befolkningen. Det fanns faktiskt de som tvekade att gå ut och plocka bär förra sommaren.

För samerna är det här ett ännu större problem. Det är deras netto-renhjordar som blir brandskattade. Rovdjuren tär på deras kapital. När man gör sitt slaktuttag sker det utifrån att renhjorden skall växa till ett visst antal slaktrenar vid nästa slakt. Om många renar då blir rovdjur-smat rubbas produktionsbalansen, särskilt om det är vajor som blir rivna. En vaja beräknas ge nya renkalvar i cirka tio år. Om renägaren sedan har en egen förädlingsanläggning eller är delägare i en förädlingsanläggning där man räknar med att förädla ett slaktuttag som inte finns på grund av rovdjurshärjningar blir kapitalförlusten dubbel.

En berättigad fråga från renägare är varför Naturvårdsverket tycker att man skall acceptera ett produktionsbortfall på 30 % som en följd av rovdjursstammen, när andra företagare här i landet sällan accepterar ett produktionsbortfall på mer än 5–10 %. Det man från rennäringens sida vill göra är att producera bra köttprodukter – inte räkna renkadaver som man sedan får betalt för. Det är på lång sikt viktigare än mer pengar.

Rennäringen bedrivs från Tre riksröset i norr till Idre i söder. Det är ett stort område som har många lokala variationer. Vad jag har beskrivit är situationen i den sydligaste delen av renbetesområdet.

Jag avser inte att ställa några förslag, eftersom jag inte har motionerat eller på annat sätt deltagit i beredningen av detta ärende. Jag vill vädja till utskottet att vid kommande behandling av frågan om ersättning för rovdjursrivna renar överväga ökad licensjakt på björn och lodjur i skogslandets vinterbetesområden och att låta samerna utföra skyddsjakt på varg i de områden där den orsakar stor skada på renhjordar, likaså skyddsjakt på järv i kalvningsområden där det är befogat.

Det är vackert att se rovdjuren på TV långt borta från verkligheten, men att leva mitt i verkligheten med alla problem som en för stor rovdjursstam kan orsaka är inte så glamoröst. Det kan tvärtom vara mycket påfrestande.

Som ärendet nu har utvecklats kan man säga att staten och samerna har ett gemensamt intresse. Samerna vill ha bättre produktionsförhållanden, och staten vill ha lägre kostnader. Både statens och samernas önskemål kan uppfyllas genom att man minskar rovdjursstammen till hälften av dagens storlek. Regeringen borde föra de diskussionerna med Naturvårdsverket och Sametinget inför nästa proposition i det här ärendet.

Anf. 40 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Herr talman! Det här skall inte bli någon diskussion om skyddsjakt – det är inte alls avsikten. Jag vill bara säga att jag tror att vi i mångt och mycket är överens.

Förutsättningarna för att det skall kunna finnas rovdjur i renbetesland är att vi har ett *generöst* ersättningssystem. Det är helt klart att rovdjuren orsakar samerna förluster inte bara när det gäller det antal renar som man kan slakta utan också i form av ett stort merarbete.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därför är det positivt att det har kommit fram förslag om att man också skall ta hänsyn till merarbetet.

Man skall alltså ha rejäl ersättning för att det finns rovdjur i landet. Jag anser att det är en rikedom för Sverige. Vi säger att svenska folket är ett mycket naturintresserat folk, och då vore det väl konstigt om man inte vore intresserad av det som *är* natur, nämligen olika arter.

Jag hoppas att vi kommer att få rovdjur även i Mellansverige. Där jag bor finns det helt klart utrymme för lo, med tanke på att vi har mycket gott om rådjur. Men det kommer naturligtvis också att leda till konflikter med ägarna av tamboskap. Därför är det oerhört viktigt att vi har ett generöst ersättningssystem när det gäller får och jakthundar; det försvinner en del sådana på grund av rovdjur – det är helt klart.

På den punkten har regeringen tyvärr ändrat ersättningssystemet. I en förordning säger man att om det finns möjlighet att försäkra utgår inte ersättning. Jag hoppas att Rune Berglund tillsammans med Miljöpartiet kan ta initiativ till att få till stånd en förändring på den punkten. Det finns många länder som har mycket varg och som egentligen har sämre ekonomiska möjligheter än vi. Nog borde väl vi klara det!

Anf. 41 RUNE BERGLUND (s) replik

Herr talman! Jag håller med Gudrun Lindvall om att det är en rikedom att ha rovdjur i den svenska faunan. Men vi tycker också att samekulturen, framför allt rennäringen, är viktig. I många avseenden är de här två sakerna i det närmaste oförenliga.

Jag talade senast i går med en same som jag känner. Han sade, som också många andra har sagt till mig: På lång sikt är det inte mer pengar vi vill ha, utan vi vill kunna bedriva vår näring på ett vettigt sätt, och det kan vi inte göra när vi har varg i renhjordarna eller när vi har järv i våra kalvningsområden. Därför måste man ta det på riktigt allvar att på sikt försöka komma fram till bättre produktionsförhållanden för samerna. Därmed kan statens utgifter bli mindre, förutsätter jag.

Anf. 42 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Herr talman! Jag hoppas att vi kan vara överens om att Sverige har ett internationellt ansvar när det gäller biologisk mångfald, speciellt för de arter som är mer eller mindre unika för våra förhållanden. En sådan art är järv. Järven fanns inte tidigare med i EU:s art- och habitatdirektiv, eftersom den bara finns här.

All verksamhet som vi bedriver i Sverige – oavsett om det är fråga om boskapsskötsel i södra och mellersta Sverige eller renskötsel i norra Sverige – måste ta hänsyn till det som fanns här före oss, nämligen rovdjuren. De har funnits här sedan tidigare. Ett av problemen kanske är att mycket annat vilt har försvunnit från fjälltrakterna. Det finns t.ex. inga vildrenar kvar. Men för djurarter som har så liten population som järven – knappt 200 individer – skulle det naturligtvis vara helt förödande, både nationellt och internationellt, om Sverige tillät jakt. Vi skulle också få mycket svårt att internationellt framföra synpunkter på hur man gör i andra länder där det finns hotade arter, och det brukar Sverige faktiskt göra.

När det gäller just järven hoppas jag att vi kan hitta ett ersättnings-system där man kompenserar de samebyar som har mycket järv för förlusterna i samband med kalvning. Ett samhälle som Sverige borde verkligen ha råd att ha sådana ekonomiska kompensationer att vi kan ha kvar järv. Det är ett ganska lokalt problem, framför allt i Norrbotten.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Jordförvärvslagen och
rennäringslagen m.m.*

Anf. 43 RUNE BERGLUND (s) replik

Herr talman! För Gudrun Lindvall är det här så tekniskt. Jag kan försäkra Gudrun Lindvall att frågan inte är teknisk för de människor som skall försöka bedriva den här näringen – de är i dag inte mer än ett par tusen personer – utan det finns väldigt mycket känslor inblandade.

Om man erkänner att samerna är ett naturfolk och en ursprungsbe-folkning inser man att samerna också har en naturlig känsla för rovdjursstammen. Det finns ingen önskan från samerna eller några andra som bor där uppe att rovdjursstammen skall utrotas, men de vill att den skall hållas på en nivå som är acceptabel för de områden där man be-driver rennäring. Jag kan inte känna någon oro eller ängslan för att vi med en sådan utgångspunkt skulle bryta mot internationella överens-kommelser.

Anf. 44 PETER ERIKSSON (mp)

Herr talman! Det har redan sagts rätt mycket i den här diskussionen. Jag skall försöka vara kortfattad.

Jag tänkte snabbt bl.a. kommentera inlägget från Rune Berglund, från södra Norrland.

Orsaken till att vi har skrivit under konventioner om biologisk mångfald och till att vi har en politik när det gäller rovdjuren är ju faktiskt att vi anser att det finns ett berättigande även för djur som varg, björn, lo och järv, i världen och i Sverige. Vi har som samhälle inte rätt att utrota andra arter hur som helst.

Kunskapen om de här arterna i dag visar att många av dem, t.ex. lo, järv och varg, har en oerhört stor betydelse i faunan i övrigt. Den eko-logiska kunskapen säger att arterna är nyckelarter som har stor bety-delse även för sådana djur som fjällräv och andra arter i t.ex. fjällvärld-en.

Jag tycker att det är tråkigt att vi från riksdagens talarstol skall be-höva gå tillbaka ett steg, till en situation där vi är beredda att diskutera att skjuta arter som är på utrotningens gräns.

Rune Berglund sade att det i början på seklet inte fanns så många rovdjur i Sverige. Det är ju sant. Då hade vi faktiskt i praktiken utrotat vargen. Det är inte så länge sedan. Järven är i dag på gränsen till att vara utrotad och har så varit väldigt länge.

De som säger att det längre tillbaka i tiden var väldigt ont om björn har också rätt. Människor i Sverige har lyckats att nästan utrota även björnen.

Jag tycker att vi skall vara glada för att flera av de här arterna har kommit tillbaka så pass att de inte är akut utrotningshotade. Men några, som varg och järv, är det fortfarande. Det vore, som Gudrun Lindvall var inne på, fullständigt oacceptabelt att starta jakt på sådana arter.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sverige skulle helt och hållet förlora sitt rykte och sina möjligheter att bedriva internationell miljöpolitik om man agerar på det sättet.

Rovdjursfrågan är nämligen ett internationellt problem. Det gäller att få en acceptans bland lokalbefolkning och boskapsuppfödare för att man skall klara av att ha rovdjur i framtiden. Det är den samlade internationella erfarenheten. Det är också därför som Naturvårdsverket i Sverige under så lång tid har arbetat för att genomföra ett sådant här system.

Jag tycker att det känns väldigt skönt att vi i riksdagen till slut faktiskt har en majoritet som är beredd att ta strid mot regeringen för att införa detta system.

Bengt-Ola Rytter talade om en demonstrationspolitik, men tog delvis tillbaka det påståendet. Jag vet inte hur allvarligt menat det var när han diskuterade vad KU sade i ett betänkande från 1970 och jämförde det med det här utskottsinitiativet. Det är helt klart att regeringen har obstruerat och i det längsta vägrat genomföra riksdagens beslut. KU:s intresse för dessa frågor handlar naturligtvis om i fall statsrådets handläggning bör leda till granskning.

Så som läget har utvecklats under de senaste månaderna skulle jag tro att något sådant inte behövs. Men det handlar inte om att bostadsutskottet har agerat på fel sätt. Riksdagen måste naturligtvis hävda sin ställning när regeringen inte vill följa riksdagens mening.

Jag vill också säga att vi i grunden har en överenskommelse mellan det samiska samhället och det svenska samhället, mellan Sametinget och den svenska staten. Det försöker vi nu implementera och förhoppningsvis kan det fr.o.m. nästa år fungera reellt.

När svenska staten klarar av sin del i avtalet gäller det naturligtvis också för det samiska samhället att klara av sin del, för att det skall kunna fungera. Det här är ett system där alla måste vara med och ställa upp på en överenskommelse. Rensköterna får ersättning, och den svenska staten betalar för att ha kvar rovdjuren i Sverige.

I det läget duger det inte heller att som renskötare och som medlem i samebyarna hävda att man kan göra som man vill i alla fall. Man måste faktiskt ställa upp på detta, eftersom alternativet är ett mycket sämre utfall för samebyarna och rensköterna.

Vi i Miljöpartiet har kämpat för den här saken – för att ha kvar rovdjur i Sverige och för att det är ett rättmätigt krav från samebyarna och rensköterna att få ersättning. Men då måste samebyarna och rensköterna också ställa upp. Annars hamnar man i ett mycket sämre läge där det måste till andra myndighetsinsatser för att vi skall kunna behålla rovdjuren i Sverige.

Anf. 45 BENGT-OLA RYTTER (s)

Herr talman! Till Peter Eriksson vill jag säga att jag inte har tagit tillbaka någonting vad gäller detta med demonstrationspolitik; det anser jag fortfarande att utskottsinitiativet är.

Peter Eriksson hänvisar till grundlagen som någonting mer eller mindre mossigt från början av 70-talet. Men det är gällande grundlag

som man diskuterade och som man drog upp riktlinjerna för i början av 70-talet. Det är inte någonting som kan framställas som inaktuellt.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 46 PETER ERIKSSON (mp)

Herr talman! Jag menar naturligtvis inte att grundlagen är mossig, och det har jag inte heller sagt.

Men vi har i grundlagen möjlighet att genomföra utskottsinitiativ. Jag tycker att det här ger utmärkt belysning av hur ett utskottsinitiativ skall gå till. Om regeringen spjärnar emot och obstruerar mot riksdagens majoritet är det rimligt att riksdagen agerar. Det visar också hur viktigt det är att det finns en möjlighet för utskotten att ta egna initiativ och att de inte bara måste vänta på regeringens handlingar.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 47 BENGT-OLA RYTTAR (s)

Herr talman! Jag vill påminna om vad KU har sagt i det här ärendet. För att man skall ta ett utskottsinitiativ bör det råda enighet i frågan. Jag vill också påminna om att vi vet att det kommer förslag till riksdagen. Det kravet är uppfyllt. Därför är detta demonstrationspolitik.

Anf. 48 PETER ERIKSSON (mp)

Herr talman! Kravet var inte uppfyllt när Per Lager tog initiativet i bostadsutskottet, så det är ett litet löjligt påstående från Bengt-Ola Rytter.

Grundlagens mening kan knappast vara att ett parti skall kunna inlägga veto mot att utskottet genom majoritetsbeslut tar initiativ. Socialdemokraterna kan i minoritetsställning i riksdagen knappast ha veto mot utskottsinitiativ. Bengt-Ola Rytter försöker hävda att de skall ha det. Jag tycker nog att socialdemokraterna får nöja sig med att de innehar regeringsmakten i Sverige.

Anf. 49 RUNE BERGLUND (s)

Herr talman! Peter Eriksson framhåller i sitt inlägg den biologiska mångfalden och att Sveriges rykte kan bli dåligt i ett internationellt sammanhang när det gäller den svenska miljöpolitiken om vi skulle ge oss på rovdjuren.

Jag har aldrig sagt att vi skall utrota rovdjuren; jag har sagt att vi skall minska stammen till en nivå som är acceptabel för att samerna skall kunna bedriva sin verksamhet. Vargen kanske är allra dyrast. Den skingrar hjorden så att man får lägga oerhört stora kostnader på återinsamlingar.

Jag kan också konstatera att om Miljöpartiets politik i den här frågan skulle vinna gehör innebär det att staten får betala väldigt mycket pengar i framtiden.

Anf. 50 PETER ERIKSSON (mp)

Herr talman! Jag vill påminna Rune Berglund om att vi faktiskt är på väg att genomföra Miljöpartiets politik i den här frågan. Detta är någonting som i så fall är alldeles särskilt akut, eftersom vi skall rösta om det om en liten stund.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Jordförvärvslagen och
rennäringslagen m.m.*

Jag tycker att frågan om hur många individer som är en lämplig storlek på en rovdjursstam är intressant att diskutera. Är 20 individer nog för att behålla en art i ett område? Jag tror inte att det är sant. Enligt all forskning måste det till ganska många individer för att man skall vara garanterad mot inavel och för att man skall ha en stark stam som kan fortleva under lång tid. Flera av de svenska rovdjursarterna har ett alldeles för litet antal individer för att klara av detta på sikt. Där ingår varg och järv. Vi behöver starkare stammar av dessa två arter.

Sedan är jag medveten om att vargen och renskötseln går väldigt dåligt ihop. Det är inte så som Rune Berglund sade tidigare att samekulturen inte kan överleva om det finns rovdjur. Tiden har ju bevisat att så inte är fallet. Samekulturen har utvecklats under hundratals år samtidigt som det har funnits rovdjur. Men det är naturligtvis ett oerhört problem för rensköterna att ha varg i samebyarna. Det är helt klart.

När vi har så ont om varg i Sverige i dag måste vi vara beredda att ge generösa ersättningar. Om stammen av varg ökar och vi får en starkare stam generellt i Sverige kan naturligtvis även skydds jakt bli tillåten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

Jakt och viltvård

7 § Jakt och viltvård

Föredrogs
Jordbruksutskottets betänkande 1995/96:JoU12
Jakt och viltvård

Anf. 51 JAN JENNEHAG (v)

Herr talman! Jag hade tänkt uppehålla mig vid rovdjuren björn, varg, lo och järv. Men som den uppmärksamma lyssnaren har kunnat konstatera har egentligen alla argument i detta ämne belysts vid behandlingen av det föregående betänkandet.

Detta illustrerar till en del omöjligheten i att hålla strikta gränser i den politiska debatten och i riksdagens utskott. Jag tror i och för sig inte att det är något negativt, även om det kan verka förvirrande för utomstående betraktare. Detta gör att jag kan fatta mig kort.

För det första uppfattar jag utskottstexten i betänkandet om jakt och viltvård så att alla är överens om att det skall finnas rovdjur i Sverige och att det bör vara större stammar än i dag. Jag uppfattar utskottsskrivningen om att en kontrollerad jakt är det bästa sättet att uppnå detta som litet kuriös.

För det andra har vi det självklara att de som drabbas skall ha ersättning för skador som rovdjur orsakar på samhällsnyttig verksamhet. Det kan naturligtvis gälla många fler näringar än renskötseln, även om det är denna som har uppmärksamats mest.

För det tredje är rovdjuren historiskt en konkurrent till människan om bytesdjur. Detta är den materiella grunden för den ideologiska

överbyggnaden så att säga, dvs. rädslan för och, i vissa fall, hatet mot rovdjur.

Herr talman! Efter denna tillämpning av marxistisk begreppsapparat kan vi säkert ändå vara överens om att en livskraftig rovdjursstam är den bästa garanten för en genetiskt sund fauna. Ett bra sätt att från vår sida säkra denna är att riksdagen beslutar enligt reservation 2, vilken jag yrkar bifall till.

Anf. 52 GUDRUN LINDVALL (mp)

Herr talman! Föregående talare var litet snabbare än vad jag hade räknat med. Jag är ledsen att jag inte var snabb nog upp i talarstolen.

Det här betänkandet från jordbruksutskottet, *Jakt och viltvård*, tangerar det betänkande vi talade om nyss, eftersom det också handlar om biologisk mångfald i kombination med jakt.

Miljöpartiet har två reservationer, en om EU:s art- och habitatdirektiv, som jag tänkte tala en del om, och en om jakt på grävling. Vi ställer oss naturligtvis bakom båda reservationerna, men för att vinna tid yrkar jag bifall bara till reservation 1.

Först tänkte jag säga något om ett särskilt yttrande vi har. Det handlar om jakt på ejder och morkulla.

Vi i Miljöpartiet har i många andra sammanhang väckt frågan om jakt på ejder och morkulla. Under våren kom ett beslut från regeringen om att flytta fram jaktstarten för morkulla till att mer harmoniera med de övriga nordiska länder som har sådan jakt. Den flyttades fram till den 21 augusti. I och med det är vår motion tillgodosedd. Det var just det som var avsikten.

När det gäller morkulla vet vi att den lägger en andra kull på sommaren. Den häckar alltså på sommaren. Det borde naturligtvis vara alldeles självklart av många skäl, bl.a. etiska, att man inte jagar en art under den tid den har ungar eller häckar. I Norge startar jakten på morkulla den 10 september och i Finland den 20 augusti. Nu har vi i Sverige fått jaktstarten förlagd till den 21 augusti. Nu finns det en harmoni med övriga nordiska länder. Vi tycker att det är riktigt. Det skall finnas etiska regler för hur man jagar. Dessutom är det mycket fördelaktigt om de länder som har samma arter också har en gemensam syn på jakten.

På samma sätt har vi fått bifall när det gäller den motion som handlar om vårjakt på ejder. I juni hade jag en interpellationsdebatt med Margareta Winberg där hon talade om att hon inte avsåg att införa den vårjakt på ejder som jägarna har velat ha och som fanns i Sverige på 50-talet. Det är mycket bra. Det står i EU:s fågeldirektiv att man inte skall jaga sträckande fågel. Dessutom driver Sverige mycket hårt internationellt att man skall respektera våra flyttfåglar, bl.a. i Sydeuropa.

Det hot som finns just nu, och som jag hoppas att riksdagen kan göra något för att undanröja, är förändringarna av jaktreglerna på Malta. Jag uppmanar alla partigrupper att agera här. Där jagar man sträckande fågel, och nu vill man ändra jakttiderna på ett sådant sätt att man kommer att jaga "våra" fåglar, dvs. de som skall till Sverige för att häcka. Man skjuter allt, inklusive gök och naturligtvis även rovfåglar och mycket småfågel. Man bedriver jakt på ungefär samma sätt som

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

man skjuter lerduvor i Sverige. Detta är en jakt som är fullkomligt oacceptabel. Jag uppmanar er alltså att agera mot Malta. Miljöpartiet kommer att göra det. Vi har också tagit initiativ till att informera Sveriges Ornitologiska Förening, som kommer att ta internationella kontakter för att protestera.

Reservation 1 handlar om art- och habitatdirektiven. De gäller fullt ut i Sverige i och med medlemskapet. De är faktiskt riktigt bra på vissa punkter. Det känns ju roligt för mig som är mycket kritisk till EU att kunna säga att det faktiskt finns något som inte är så tokigt i den unionen.

Här står det mycket klart och tydligt vilka arter man skall skydda och hur skyddet skall bedrivas. Vi i Miljöpartiet menar att Sverige inte har gjort det som behöver göras för att dessa direktiv skall följas fullt ut i Sverige. Vi har fått medhåll i det av Staffan Westerlund, som är professor i miljöjuridik, och av Gabriel Michanek, som också är professor. De har gått till kommissionen och begärt en översyn av om Sverige verkligen följer i första hand fågeldirektivet.

I fågeldirektivet finns en mängd arter listade. För dem gäller att Sverige skall skydda, bevara och återställa tillräckligt varierande och stora livsmiljöer. Vi skall avsätta skyddade områden. Vi skall ha underhålls- och skötselåtgärder. Vi skall återställa förstörda biotoper, och vi skall också skapa nya biotoper. Detta gäller för lom, de flesta rovfåglar, tjäder, trana, skärfläcka och våra mest sällsynta hackspettar, dvs. den vitryggiga hackspetten och den tretåiga hackspetten. Vidare gäller det för de flesta tärnor, ugglor, höksångare och mindre flugsnappare.

För många av de här arterna, faktiskt de allra flesta, har Sverige inte vidtagit några åtgärder alls i enlighet med direktivet. Det område där Sverige är mest på kant med direktivet är skogsvården. Det bedrivs en skogspolitik i dag som är helt på kant med tjäderns och hackspettens möjlighet att finnas kvar. Tjädern har väldigt speciella krav på biotopen; det måste vara en blandning av gammal skog, gläntor och öppen mark. Med den skogspolitik som bedrivs i Sverige i dag vet vi att tjäderbestånden börjar minska drastiskt på vissa håll.

Hackspettarna behöver i många fall gammal ved. Vi vet att de minskar rejält i antal. Såväl den vitryggiga som den tretåiga hackspetten är i dag mycket sällsynta arter. De finns på våra hotlistor.

I direktivet framgår också mycket klart och tydligt hur jakt får bedrivas. Vi i Miljöpartiet menar att den jakt på skarv som bedrivs i dag egentligen strider mot direktivet.

I art- och habitatdirektivet finns klara bestämmelser om att det måste finnas tillräckliga områden för att arterna skall kunna fortleva. Regeringen har vänt sig till EU med ett antal områden, närmare bestämt 563 stycken, som skall ingå i vad man kallar Natura 2000. I art- och habitatdirektivets skrivelser framgår att det skall finnas tillräckligt med områden avsatta för att dessa arter inte på något sätt skall hotas. Det sägs också att områdena inte får vara alltför små och inte ligga alltför långt ifrån varandra. Det måste finnas naturliga korridorer mellan områdena så att arterna kan sprida sig.

Sverige har avsatt 563 områden. Länsstyrelsen hade föreslagit 2 800 områden. Om det hade blivit så skulle vi kanske kunnat få en bevarandeplan, och en möjlighet att bevara biotoper, som hade gjort att många av dessa arter hade haft en chans att överleva. Av de 563 områden som nu har avsatts är ungefär 95 % sådana som redan hade skydd sedan tidigare.

Naturvårdsverket godkände 1 273 områden. Man sade att dessa absolut borde avsättas. Vi i Miljöpartiet menar att om Sverige skall leva upp till art- och habitatdirektivet måste regeringen komma tillbaka snarast, och se till att det finns tillräckligt med områden avsatta för att dessa arter skall kunna finnas kvar i Sverige. Framför allt – som det också står i direktivet – måste vi utöka biotoperna så att de hotade arterna får ett större livsutrymme och kan expandera. Det är nämligen det som är förutsättningen för att många av dem skall kunna finnas kvar.

Det finns arter som har försvunnit under de senaste åren, t.ex. mellanspetten. Den arten hade speciella krav på miljön. Vi lyckades inte rädda den. Nu finns den närmast i Baltikum.

Miljöpartiet har ytterligare en reservation som jag kort skall beröra. Den handlar om grävling. Vi menar att grytjakt – jag skulle vilja kalla det för hemfridsbrott – är en form av jakt som inte bör bedrivas i Sverige. Jag förstår inte varför man skall jaga grävling, som är en djurart som i första hand livnär sig på daggmusk. Men vill man ändå jaga grävling finns det mycket goda möjligheter att göra det på något annat sätt. Grävlingen är nämligen ett vanedjur. Det finns ingen anledning att bedriva grytjakt i Sverige. Av de 34 800 grävlingar som skjuts per år i Sverige kan jag inte säga hur många som har jagats i gryt. Om man nu vill ha grävlingsjakt är det fullt möjligt att bedriva den på annat sätt än med grytjakt.

När det gäller rovdjuren hoppas jag att Miljöpartiets ståndpunkt är fullkomligt klar i och med behandlingen av det förra betänkandet. Vi anser alltså att rovdjursstammarna skall finnas kvar i Sverige. Vi skall följa art- och habitatdirektivet fullt ut, vilket innebär att man måste se till att det finns miljöer i Sverige där dessa arter också kan få öka i antal. De flesta finns i så litet antal att vi inte kan vara riktigt säkra på att de kommer att finnas kvar.

Detta gäller inte bara de arter vi har talat om, utan även i allra högsta grad fjällräven. Man räknar med att det finns ett sjuttiototal individer kvar. Anledningen till att arten minskar borde verkligen utredas. Man kan fundera på om det beror på att miljön i fjällen i långa stycken är så störd att det helt enkelt inte finns något att äta för fjällräven. Förr sade man att det var smågnagarår i fjällen vart fjärde år. Då fanns det gott om gråsiding och fjälllämmel. Sådana år finns inte längre. Fjällens miljö är så störd att fjällräven börjar ta stryk. Man kan ofta se på rovdjuren om det är något fel i miljön. De ligger i toppen på näringspyramiden och har svårt att klara sig.

Jag hoppas att vi kommer att kunna föra många bra debatter om biologisk mångfald också när det gäller så pass detaljerade frågor som arter. Det är då vi får klart för oss att biologisk mångfald handlar just

Prot. 1995/96:59
21 februari

Jakt och viltvård

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

om arter. Det får inte bli någonting teoretiskt, utan någonting man verkligen kan se och ta på. Vi måste väcka intresset för dessa frågor, och inse att detta i allra högsta grad är rikspolitik. Det vi gör och inte gör för dessa arter och hur vi behandlar biotoperna påverkar i hög grad frågan om ifall vi kan ha kvar en biologisk mångfald.

Det är också därför den biologiska föreningen har bildats. Jag vill passa på att flagga för att föreningen har årsmöte i morgon. Välkomna!

Anf. 53 MICHAEL HAGBERG (s)

Herr talman! Vi har att behandla jordbruksutskottets betänkande nr 12. Det finns ett antal motioner som tar upp frågor som rör jakt- och viltvård. Flera motioner har under tidigare år kommit till kammaren, och de har alltså debatterats tidigare.

Jag vill från början göra klart att det inte finns någon konflikt i utskottet huruvida vi skall ha biologisk mångfald eller inte. En förutsättning för ett gott miljöarbete är att vi kämpar för den biologiska mångfalden. Det gäller inte bara rovdjuren och fjälllämmeln, utan alla viltlevande djur i vår natur.

Det är också en förutsättning för att jakten skall kunna utvecklas och fortsätta att vara den kulturyttring den är i hela vårt land. Det förutsätter att man har goda viltstammar för att man på ett fint och mjukt sätt skall kunna beskatta dem. Vi har motioner och åsikter om utvecklingen av den biologiska mångfalden. De sträcker sig från att vi skall totalfreda vissa djurarter till att vi faktiskt skall utrota vissa.

Jag är inte benägen att hålla med om någon. Det skall definitivt inte bli någon utrotning av dessa. Många markägare som har vildsvin i sina trakter ringer mig tämligen ofta. De tycker att vildsvinet skall utrotas därför att det är en djurart som har kommit till Sverige under den senaste tiden. Det tycker inte jag att vi skall göra. Visst finns det lokala problem i vissa kommuner och i vissa delar av landet. Men de jaktliga förutsättningar som gäller vildsvinen har faktiskt ökat. Markägaren har genom den nya arrendelagen fått en möjlighet och skyldighet att ta ett större ansvar om vildsvinsstammen ökar för kraftigt. Jag har själv sett åkrar, potatisland, vall- och betesmarker som varit totalt skövlade av vildsvin. Detta kan man ofta se i min hemtrakt. Arrendelagen är ett verktyg för att vi skall kunna hålla ordning på detta viltslag.

Flera motioner rör sälfrågan. Det finns ett projekt som syftar till att skrämma bort sälarna från fiskeredskapen för att skydda dels fiskeredskapen, dels sälen. Att hamna i ett fiskegarn är inget trevligt sätt att lämna jordelivet på. Projektet går ut på att skrämma bort sälarna från de områden som är starkt drabbade av detta problem.

Miljöpartiet tog upp frågan om skarven och huruvida den är ett utrotningshotat djur. Jag hade förmånen att få vara i Kalmarsund i våras. Det man kan se på de öar där skarven slagit till är en av de största miljökatastrofer jag har sett. Det är en oerhört vacker trakt. De människor som bor där vill utnyttja trakten och leva ett rörligt friluftsliv. De vill kunna bada och åka båt på sommaren. Men det är som att åka från en soptipp till en annan. Så blir det när det blir för mycket av en art på ett ställe, och så var det på några av dessa öar. Problemet är

också att det finns människor som har tagit lagen i egna händer. Detta kan vi inte heller acceptera.

Det måste finnas en skyddssituation. Vi måste sätta in åtgärder när en art utbreder sig för mycket, som skarven har gjort i dessa områden. Jag tycker därför inte som Miljöpartiet att riksdagens kammare skall sätta sig över Länsstyrelsernas beslut i Kalmar och Östergötland. Riksdagen kan inte heller göra detta.

När Sverige blev medlem i EU fick vi anpassa oss när det gäller morkullejakten. Sverige begärde inte något undantag från reglerna om morkullejakt. Finland begärde, som vi alla vet, ett sådant undantag. Detta har också nämnts i debatten. Finland begärde ett undantag i kommissionen, men fick ingen begränsning, vilket man ju också nämnde här från Miljöpartiet.

Finland har också samma startdatum som tidigare för att börja jaga morkulla. I debatten har man fått för sig att Finland fick sitt undantag. Det har Finland inte fått. Där ser vi; även Miljöpartiet kan dra nytta av ett EU-medlemskap.

Miljöpartiet berör här art- och habitatdirektiven, som vi naturligtvis också arbetar för. Det är viktigt för oss. Vi skall värna den biologiska mångfalden. Det är då viktigt att vi också följer art- och habitatdirektiven. Det beslutet fattades här i kammaren i och med EU-inträdet. Av den orsaken har vi all anledning att följa utvecklingen.

Fru talman! Nu skall jag tala litet grand om rovdjur igen. Vi har fått statistik redovisad här från talarstolen av flera av debattörerna under förra ärendet och också litet grand nu. Siffrorna stämmer säkert. Det finns ca 700 lodjur i vårt land. Det finns färre vargar. Men de har klumpat ihop sig och befinner sig nästan på ett och samma ställe.

Jag får många samtal, och jag har fått många brev, från framför allt vissa trakter i Värmland om den här utvecklingen. Dessa rovdjursstammar har ökat enormt. Vi har också sett problem när rovdjuren har gett sig på tamboskapen. De har tagit jakthundar, andra hundar och har också gett sig på vissa fårkolonier. Det är naturligtvis inte bra, och det måste vi hålla ögonen på. Därför ser jag fram emot att vi får en diskussion och här i riksdagen fattar ett beslut om vilken djurpolicy vi skall jobba efter.

Det pågår ett ideellt arbete med kartläggning och inventering som utförs av jägarorganisationerna i samarbete med Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Jag har ett stort förtroende för det. Men vi hoppas att vi skall kunna utveckla den delen och även använda de ideella krafter som jägarna i spårningssituationen utgör. Det är viktigt.

Älgjakten är den tunga delen av jakten. Hela bygder har den som sin kultur. Man använder sig av möjligheten till jakt som rekreation. Mycket har hänt på detta område. Älgstammen har stabiliserat sig och kanske t.o.m. ökat de senaste åren. Det är viktigt att älgjakten bedrivs i naturlig samklang med naturvården och skogsbruket.

Vi har också infört många nya regler den senaste tiden. Det är därför mycket viktigt att följa den löpande utvärdering som sker. Den utvärderingen har gjorts med ideella krafter på ett bra sätt, och vi har i gott samarbete med länsstyrelserna och jägarnas organisationer kunnat

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

följa utvecklingen. Jag vet också att viss försöksverksamhet skall startas i några län i framtiden. Också detta tycker jag skall bli spännande att följa.

En jaktutredning som skall se över jaktens organisation är tillsatt. Vi har stora förhoppningar om att den utredningen skall komma med förslag till förändringar och förbättringar inom detta område.

Det har förts en diskussion i utskottet om problem i vissa län när det gäller omarronderingen. Vi har sett att små marker, små remsor och vissa områden har kunnat säljas till höga priser bara därför att man vill komma åt jakträtten. Vi är mycket intresserade av att se till vilket resultat Jaktutredningen kommer när det gäller den delen.

Fru talman! Jag tackar för ordet.

Anf. 54 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Jag vill litet grand kommentera det Michael Hagberg sade om morkulla och skarv. Enligt riksdagens utredningstjänst, som jag litar på, begärde Finland inget undantag vid medlemskapsförhandlingarna. Man hade redan en jakttid på morkulla som började den 20 augusti, och man begärde inga undantag alls. Jag vet inte om riksdagens utredningstjänst har fel, men jag tror inte att det är så.

Jag ser inte i första hand att det är fägeldirektivet som har gjort att man har ändrat morkullejakten, utan det är det faktum att vi i Sverige inte skall ha jakt under häckningstid. Den här nya kunskapen kanske gjorde att det fanns anledning att ändra jakten. Dessutom är det mycket fördelaktigt att vi har en gemensam syn på när jakten skall börja i de tre nordiska länderna, som har samma fauna.

Jordbruksministern och jag hade i juni 1995 en mycket intressant debatt om skarven. Naturligtvis finns det en anledning till att skarven ökar. När det gäller djur, och framför allt rovdjur, är antalet mycket beroende av tillgången på föda. Den födotillgång som har ökat för skarven är det vi kallar för småfisk, dvs. mellanstora fiskar och framför allt strömming. Detta kan man se som effekt av eutrofieringen, dvs. övergödningen, av hav och sjöar. Det finns helt plötsligt massor med fisk, och då finns det också ett utrymme för skarven att öka.

Det vi förde en diskussion om var den typ av jakt som har förekommit i Sverige. Man har t.o.m. förordat äggprickning, att ta död på ungar, och man har sågat ned boträd. Det, Michael Hagberg, anser jag inte vara en jakt värdig någon jägare i Sverige. Jag hoppas att vi kan vara överens om det. Sedan önskar jag att vi får i gång en diskussion om skarven i Sverige, för visst finns det problem med den i vissa områden.

Anf. 55 MICHAEL HAGBERG (s) replik

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till jordbruksutskottets hemställan och avslag på de motioner som har väckts. Det yrkandet om avslag beror på att det finns en mängd olika projekt och tillsatta kommittéer som skall jobba med alla dessa frågor.

Visst håller jag med om, Gudrun Lindvall, att det inte är jakt att pricka ägg. Det är inte heller jakt att såga ned tallar där skarvarnas bon

finns. Det är inte alls jakt. Skarvfrågan är inte en jaktfråga. Skarvfrågan är som jag ser det en av de tydligaste miljöfrågorna. Det är inte i jägar-
nas intresse att skarvarna får denna utbredning i vissa koncentrerade
områden. Det är inte heller i den biologiska mångfaldens intresse.

Det är klart att vi skall ha skarv. Jag skulle gärna se att vi hade
skarvbon utefter hela kusten och även vid de större insjöarna. Men jag
kan inte acceptera att 4 000 levande fåglar koncentrerar sig på en liten
ö som inte är så mycket större än denna kammare. Det blir för många,
och då dör allting annat. Då blir det inte någon biologisk mångfald på
ön, utan det blir bara skarv.

Anf. 56 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Det Michael Hagberg nu redovisar är ett ganska typiskt
resonemang från jägare. Djuren skall vara som vi människor vill att de
skall vara, punkt. De får inte bete sig som deras gener säger. De får inte
bete sig som de alltid har gjort under årtusenden. De skall bete sig som
vi människor vill att de skall bete sig.

Skarven häckar i kolonier. Oavsett om Michael Hagberg skulle
önska att skarven häckade som bofinkar gör de inte det. De häckar som
skarvar. Skarvar lever i kolonier, och då får man den här effekten. Det
finns även ett ekologiskt samspel mellan skarven och växterna. Där
skarvkolonin finns utsätts miljön för väldigt mycket, framför allt ett
stort kväveöverskott. Så småningom försvinner träden, och skarven
flyttar på sig och hittar andra kolonier. Det som kommer sedan – Mi-
chael Hagberg – kan man se på vissa ställen där det förut fanns skarv-
kolonier: en enorm biologisk mångfald. Det är vissa arter som gynnas
rejält av detta.

Om jägare tror att djur alltid skall bete sig som man vill och inte ac-
cepterar att djur betar sig som de har gener för att bete sig, kommer
människan alltid att komma till korta. Jag anser definitivt att skydds-
jakt på skarv är en jaktfråga. Det är naturligtvis också en fråga för fiskare
som ibland säger sig har problem med skarv. Men det är en jaktfråga,
eftersom det är jägarna som har drivit fram skyddsjakten. Det är jägare
som spränger skarvar. Jag har svårt att se att ni inte går till storms mot
era egna när ni ser hur man gör.

Låt oss diskutera skyddsjakt. Men det skall absolut inte vara den
utrotningsjakt som bedrivs på vissa ställen med fruktansvärda metoder.
Man skall inte snara skarv som ligger på bo. Man skall inte pricka ägg.
Man skall inte hugga huvudet av ungar, och man skall inte spränga
skarvkolonier.

Anf. 57 MICHAEL HAGBERG (s) replik

Fru talman! Det skall man naturligtvis inte göra. Det är ingen jakt.
Det är rovdrift. Men om skarven utvecklar sig och förstör stora delar av
vår kustmiljö är kolonin för stor. Då tycker jag i det här fallet som
jägare att man skall kunna beskatta stammen. Man skall ha ordinarie
jakt på den. Men man måste också, som på vissa ställen, bedriva en
viss skyddsjakt. Den skyddssituationen skall vi inte bestämma om här i
kammaren, utan den skall man bestämma om så lokalt som möjligt, så

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

nära de människor som ser problemen och ser dem utvecklas som möjligt.

Jag tycker vidare inte, Gudrun Lindvall, att det hör hemma i en debatt i kammaren att generalisera när det gäller jägarkåren och att skrämmas om en rovverksamhet på det sätt som Gudrun Lindvall gör. Största delen av jägarkåren har aldrig sett en skarvkoloni.

Jag skulle däremot gärna se att flera av dem som värnar om skarvarna själva åkte ut och studerade dem. Då får man se ett verkligt miljöproblem. Detta är en oerhört stor miljöfråga för de människor som bor i de här områdena.

Anf. 58 LENNART BRUNANDER (c)

Fru talman! Både i det här ärendet och i det föregående ärendet har behandlats rovdjursfrågor och även markfrågor, jordförvärvsfrågor och liknande spörsmål. Jag tänker beröra bägge typerna av frågeställningar.

Vad först gäller debatten om rovdjur är det klart att det i ett civiliserat samhälle måste finnas plats både för oss människor och för djuren. Detta måste vi arbeta för. Men vi människor ställer till bekymmer för djuren, lika väl som vi ställer till bekymmer för miljön.

Man kan inte hävda att djuren kommer att kunna bete sig så som de tidigare alltid har gjort. Jag är övertygad om att det för många hundra år sedan strök omkring vilddjur här i Stockholm, men det kan inte ske nu, eftersom vi har satt upp en mängd hinder för dem. Sådant måste vi ta hänsyn till.

Det är viktigt att vi skapar en nationell policy för behandlingen av våra rovdjur och för hanteringen av deras skadeverkningar. Sådana blir det ju oundvikligen, och vi har nyss hört en debatt om detta.

Jag tror också att det är nödvändigt att ha en viss jakt. En gammal farbror hemma sade när jag var liten: Nu måste jag ut och jaga raphphöns, för annars försvinner raphphönorna. När gubben dog slutade man att jaga raphphöns, och då försvann också raphphönorna. Om det var därför att man inte jagade dem eller om det hade andra orsaker vet jag inte, men jag tror att det finns ett behov av en beskattning av alla bestånd. I ett naturligt system har alla djur någon fiende som svarar för en beskattning på ett naturligt sätt. För att få fram en bra och livskraftig stam krävs det en viss beskattning av beståndet.

Det är viktigt att vi har en klar policy för hur det här skall hanteras. Jag tror att våra jägare i huvudsak fungerar väldigt bra på det här området. De har ett grundmurat intresse för att vi skall ha en viltstam som fungerar i naturen tillsammans med oss människor.

Den andra frågeställning som jag tänkte ta upp och som Michael Hagberg som hastigast avslutningsvis berörde gäller de små markområden som går i handel för att man vill skaffa sig jakträtt. Detta är utan tvivel ett bekymmer. Jag hade hoppats att vi i det här betänkandet skulle ha kunnat skriva in att den särskilde utredaren skulle få i uppdrag att studera också det här, men vi fick inte någon klar beställning till utredaren att göra detta. Vi har därför valt att skriva ett särskilt yttrande, där vi uttalar att vi får avvakta om utredaren lyssnar på vad folk

säger och reagerar på de påståtningar som vederbörande säkerligen får – precis som vi – i detta sammanhang.

Ett litet exempel på hur det kan fungera rör ett område om 1 ha som såldes för 75 000 kr, varvid det överenskomts att säljaren skulle få ta hand om det som växte på området. Markvärdet på ett så litet område med skogsbruk – om man nu kan kalla det för skogsbruk – är några tusen kronor. Man betalar alltså ett enormt överpris för att få komma in i ett jaktvårdsområde och därmed ha möjlighet att jaga.

Detta har bäring både på jordförvärvslagen och på jaktlagen. Jag tycker att man skall lägga fram ett förslag till hur detta skall hanteras ur jaktsynpunkt. Det är inte bra att det fungerar på det här sättet, varken för jakten eller för markpriserna. Det får utan tvivel smittoeffekter.

Kjell Ericsson har tagit upp detta i en motion. Mot bakgrund av att utredaren arbetar med sådana här frågor har vi inte följt upp motionen med en reservation. Vår förhoppning är att utredaren skall ta upp denna företeelse. Vi har skrivit ett särskilt yttrande och återkommer till frågan i den mån det kan finnas behov av det.

Fru talman! Med det anförda har jag inget annat yrkande än bifall till utskottets hemställan.

Anf. 59 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Lennart Brunander gjorde sig till tolk för uppfattningen att djur mår gott av beskattning. Jag tycker att det är ett mycket bra argument i rovdjursdebatten. Vad rovdjuren gör är nämligen att beskatta sina bytesarter. Men man brukar inte resonera så, utan man vill ta bort rovdjuren och låta människan stå för beskattningen.

Jag tror att en beskattning av vissa stammar kan ge fördelar, framför allt de med en populationsutveckling som går rakt uppåt, eftersom det inte finns någon begränsning för antalet ungar. Det gäller t.ex. för hare, älg och rådjur. Lo och varg skulle kunna svara för en beskattning av sådana bestånd.

När det gäller raphönor är det nog snarare så, Lennart Brunander, att de har slagits ut av det moderna jordbruket. Raphönskycklingar är oerhört beroende av insekter, och det finns mycket få insekter kvar i det konventionella lantbruket, som tar död på dem.

Vi kan när det gäller mängder av arter påvisa att det snarast är jakten som har gjort att djuren har försvunnit. Det gällde älgen för ett par hundra år sedan, det gäller bäver och det gäller vildsvin. I många fall har miljöpåverkan gjort att djuren har försvunnit. Det gäller i sen tid t.ex. mellanspetten och blåkråkan.

Det finns, Lennart Brunander, inget belägg vetenskapligt eller erfarenhetsmässigt för ett påstående om att en beskattning skulle förstärka stammen. Det är en myt som jag skulle önska att vi avlivade. Vi borde gå vidare i debatten om jaktens möjligheter och förutsättningar i stället för att odla myter som inte har belägg i verkligheten.

Anf. 60 LENNART BRUNANDER (c) replik

Fru talman! Som jag tidigare sade är det vi människor som är bekymret i det här sammanhanget. Om vi inte hade funnits, hade det här

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

skött sig självt på något sätt. Men nu finns vi, och vi vill ha ett ord med i laget. Det har då blivit som det har blivit.

Man kan kalla det beskattning, jakt eller något annat, men det behövs ett borttagande av vissa individer. Många av de rovdjur som finns ute i vårt land i dag betar sig väldigt konstigt. Deras beteende är helt galet, och det är inte säkert att just de individerna bör vara kvar för att föra stammen vidare. Det skall andra individer göra.

Vi har vidare att göra med människor, och vi måste få en acceptans från dem för de vilddjur som vi har. I annat fall fungerar det inte. Vad gäller det som gör en art stark kan vi se på hur hästen har utvecklats. Från början var den ett flertåigt djur, som nu har blivit hovbärande. De bästa individerna har valts ut, och det har så småningom gett ett bra resultat. Det gäller visserligen i det fallet inte ett rovdjur, men genom ett bra urval har man fått en bra och livskraftig stam.

Anf. 61 GUDRUN LINDVALL (mp) replik

Fru talman! Det här är en intressant diskussion, som jag skulle önska att vi kunde ha mera tid för. Det handlar egentligen om huruvida vi människor kan bedriva jakt på en art på samma sätt som ett rovdjur gör. Kan vi veta att vi tar ut rätt djur? Det vet vi inte.

När det gäller älgjakten har anvisningarna om vad som skall skjutas och inte skjutas varierat väldigt mycket genom åren. Ibland skall man skjuta stortjurarna, ibland skall man ta ut kalvar osv. Hur vi än gör känns det som om det inte går att jaga på ett riktigt sätt. Vi får bara hoppas att det blir någorlunda rätt. Vi människor kan inte plocka ut precis de individer som det skulle vara fördelaktigt att ta bort.

Man kan också diskutera om rovdjuren faktiskt jagar på det sättet. Mycket tyder på att vi kanske har övervärderat rovdjurens möjligheter att alltid ta de svagaste individerna. Kanske är det ofta slumpen som avgör vilka som tas ut.

Ett tydligt exempel är det sätt på vilket vargar jagar älg i Värmland. Vargen tycks inte alls alla gånger ta de svagaste djuren. Vi kan se att vargar vid vissa tillfällen har tagit älgar som vi skulle tycka borde sparas.

Detta är en mycket svår problematik. Vad man kan komma fram till är att jakten i Sverige borde bedrivas på ett sådant sätt att vi väldigt noga vet vilka populationer vi beskattar och hur många det finns. Det vet vi inte i dag. Vi vet nämligen litet om de mängder av djurarter som vi beskattar, utan vi gissar. I mångt och mycket kan man säga att det t.o.m. vore en fördel om vi fick ett moratorium för vissa arter för att kunna göra bra inventeringar. Vi behöver inte gå längre än till Finland för att se att de vet mycket mer om sin tjäderstam t.ex. än vad vi gör i Sverige.

Detta är en svår diskussion. Jag skulle önska att vi kunde föra den t.ex. i Biologiska föreningen tillsammans med Riksdagens jaktklubb för att få problematiken ordentligt belyst, för den är inte självklar.

Anf. 62 LENNART BRUNANDER (c) replik

Fru talman! Jag kan hålla med Gudrun Lindvall om att det är svårt att komma fram till hur man exakt skall göra.

Jag sade i mitt anförande att vi borde ha en nationell rovdjurspolicy för hur detta skall fungera. Naturvårdsverket håller väl på att arbeta med en sådan. Det är viktigt att få fram den. Det kan naturligtvis också gälla andra djurarter.

När det gäller beskrivningen av det sätt på vilket man har bestämt sig för att jaga älg kan jag hålla med Gudrun Lindvall om att det har skiftat mellan åren beroende på vilka som haft bestämmanderätten över jakten. Här finns ju motstående intressen, dels från dem som har ansvar för att skogen skall växa och förnyas, dels från dem som jagar älg. Det finns ju olika åsikter om hur många älgar som skall finnas. Så är det naturligtvis också på rovdjurssidan.

Men jag tror att det är viktigt att se till att man har alla med sig, så att inte bara några stycken centralt i Sverige bestämmer hur det skall fungera runt om i landet, för då blir det säkert inte bra.

Anf. 63 OLLE LINDSTRÖM (m)

Fru talman! I mitt korta anförande kommer jag enbart att beröra den del av betänkandet som gäller skyddsjakt på säl. Ulla Löfgren och jag har i en motion, Jo801, föreslagit att skyddsjakt på säl i anslutning till fiskarnas redskap skall tillåtas.

För oss som erfårit fiskarnas problem utmed Norrlandskusten är åtgärder av detta slag självklara. Jag har upplevt halvätta och sargade fiskar som hänger kvar i redskapen, för att inte tala om sönderslitna redskap och håll som måste repareras.

Utskottet hänvisar till att Naturvårdsverket har möjlighet att ge tillstånd till jakt på säl, om det bedöms som nödvändigt, men konstaterar samtidigt att inga sådana tillstånd ges.

Vidare hänvisar utskottet till ett projekt som genomförs under tre år i syfte att få fram metoder för att skrämja sälarna från att söka föda i och intill fiskeredskapen. I projektet skall också effekten av viss skyddsjakt belysas. För fiskarna är detta en klen tröst.

För det första är det stor skillnad mellan Naturvårdsverkets uppfattning om storleken på sälstammen och fiskarnas dagliga upplevelser.

För det andra skräms ju sälarna bort, såvida de inte fastnar i redskapen, varje gång fiskarna kommer till sina redskap. Men de kommer lika snabbt tillbaka till det matförråd som finns när fiskarna har åkt i väg med sina båtar eller försvunnit på annat sätt. Det är således en beprövad metod. Jag har svårt att se hur man skulle kunna lösa problemet på annat sätt än med ständigt vaktande av redskapen.

Sälarnas skadegörelse är för stor för att vi skall kunna vänta, i bästa fall i tre år, på en förändring. Genom att tillåta skyddsjakt skulle i vart fall en minskning av fiskarnas problem kunna åstadkommas. I övrigt hårt prövade fiskare måste få rättighet att skydda sina redskap – sin egendom.

Fru talman! Med det sagda yrkar jag bifall till motion Jo801.

Prot. 1995/96:59

21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

Jakt och viltvård

Anf. 64 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Jag har med visst intresse lyssnat på den tidigare debatten. Trots att jag inte är jägare, delar jag inte Gudrun Lindvalls misstro mot jägarna. Att de skulle utgöra ett hot mot den biologiska mångfalden har jag svårt att tänka mig. Det är faktiskt hundratusentals jägare i dag som har tagit jägarexamen. Det vore underligt om de inte vore lika intresserade, för sin egen skull och för allas vår skull, som Gudrun Lindvall av att vi skall ha en biologisk mångfald. Dock tror jag att de är mindre kategoriska.

Fru talman! Det var inte bara med anledning av detta som jag begärde ordet utan också för att yrka bifall till motion Jo801, som Olle Lindström och jag har väckt. Här handlar det inte om att rädda utrotningshotade djur, och jag tror inte att sälstammen är utrotningshotad längre. Däremot gäller det att rädda utrotningshotade ostkustfiskare. Motionen får väl närmast betraktas som en vädjan till Naturvårdsverket att inte experimentera för mycket med smällare och annat för att skrämja bort sälarna. Den metoden tror jag uppriktigt sagt inte på. Jag har nämligen varit med om att komma fram till laxfällor, där sälarna har legat på rygg och skrattat åt fiskarna när de har vittjat de sondertrassade näten.

Jag har aldrig trott att några utrotningshotade fiskare kan väcka några starka känslor i denna riksdag, men jag vill ändå uppmärksamma kammaren på problemet. Därmed ber jag att få tacka för ordet.

Anf. 65 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Om jag har uttalat mig kategoriskt om jägare så ber jag så mycket om ursäkt, för det var inte avsikten. Jag har många goda vänner som är jägare. Det är möjligt att Ulla Löfgren inte tror det, men det händer faktiskt att jag är ute i fält på jakter. Att jag skulle vara kategorisk när det gäller jägare är helt fel. Om man är biolog har man naturligtvis många goda vänner som jagar. I den utbildning som jag har genomgått var vi också ute vid Östermalma och lärde oss väldigt mycket.

Men det finns jägare och jägare, och det vet Ulla Löfgren också. Det har tillkommit många nya typer av jägare för vilka naturen kanske är ett sätt att bedriva skytte. Det finns jägare som kanske är mindre intresserade av det som Ulla Löfgren, förhoppningsvis, och jag är intresserade av, nämligen naturen och det vilda. De är naturligtvis få. Bland alla slag av människor finns det sådana som man kanske tycker är litet mindre seriösa än andra. Jag är fullkomligt övertygad om att de allra flesta jägare har ett glödande intresse för sin hobby. Men det innebär ju inte att vi för den skull inte skall kunna diskutera jakten. I det sammanhanget diskuterar vi jägare också.

För två veckor sedan satt jag och länsrådet i Sörmland och diskuterade jakten. Vi hade i mångt och mycket en gemensam uppfattning. I andra stycken hade vi olika uppfattningar, vilket jag tycker är helt naturligt. Det är sorgligt om jägarna, så fort man diskuterar jakten, anser att man inte får göra det därför att man inte själv har jägarexamen. Då stryps diskussionen på ett sätt som jag inte tror gynnar någon sektor.

Jag skulle verkligen önska att vi kunde föra en bra diskussion om jakt i Sverige, så att vi inte får de strömningar som finns i England t.ex.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 66 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Jag vill tacka Gudrun Lindvall för att hon tog tillbaka de kategoriska uttalandena om att jägarna skulle vara ett hot mot den biologiska mångfalden. Jag tror, precis som Gudrun Lindvall, att det säkert finns jägare som kan missbruka sitt förtroende. Men jag tror nog att jägarkåren i stort är duktig när det gäller den självsanering som behövs. Det ligger ju nämligen i jägarnas liksom i vårt intresse att vi skall ha en biologisk mångfald.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

8 § Fastighetsbildning m.m.

*Fastighetsbildning
m.m.*

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU6
Fastighetsbildning m.m.

Anf. 67 STIG GRAUERS (m)

Fru talman! I detta ärende, som handlar om fastighetsbildning, har vi moderater två reservationer. Den ena reservationen, reservation 2, rör en fråga som är mycket viktig för människors rättsuppfattning. Reservationen gäller hur den enskilde skall ersättas när han vid expropriation tvingas lämna ifrån sig sin markegendom.

Det finns en presumptionsregel som innebär att den ökning av fastighetens marknadsvärde som ägt rum under tio år före expropriationsansökan räknas fastighetsägaren till godo endast om det kan konstateras att ökningen beror på annat än förändringar i fråga om markens tillåtna användningssätt.

Denna regel är så avfattad att det är fastighetsägaren som har bevisbördan. Redan det är, menar jag, mycket tveksamt. Det är tveksamt om det allmänna skall gå in och på det sättet avkräva fastighetsägare bevis.

Kostnaderna bestrids av den exproprierande, alltså vanligtvis kommunen, förutsatt att markägaren inte för sin talan i högre rätt än i fastighetsdomstol. Gör han det får han, om han inte vinner i den högre rätten, stå för sina egna och motpartens kostnader. Jag menar att också detta är ytterst diskutabelt i en rättsstat.

Vi menar att detta är fullkomligt orimligt. Självfallet skall markägaren vid expropriation få ersättning för det fulla markvärdet och för de kostnader som det allmänna tvingar på honom.

Det allmänna – som jag skulle vilja kalla för rättsstatens företrädare – måste vara en etisk referens för folket i en rättsstat. Men med de villkor som nu gäller, framstår inte det allmänna som en etisk referens. Jag yrkar alltså bifall till reservation nr 2.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fastighetsbildning
m.m.*

I reservation nr 4 föreslår vi att tomträttsinstitutet avskaffas. I dag har detta ingen funktion. Tvärtom snedvrider det de marknadsmässiga principer som skall styra fastighetsmarknaden. Dessutom kan tomträttsinstitutet medföra att markkostnaden vid omreglering av avtalet kan stiga brant på grund av omständigheter som den enskilde inte själv kan råda över.

Jag vill av hänsyn till riksdagens arbete inte yrka bifall också till denna reservation, men jag vill uttala min stora sympati för den.

Anf. 68 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Fru talman! De ärenden som riksdagen skall behandla i dag – och som hör till bostadsutskottets ansvarsområde – angående fastighetsbildningslagen, jordförvärvslagen och naturresurslagen berör till sitt innehåll många saker som går in i varandra. Många motioner är också till sitt innehåll mycket lika varandra och tar upp likartade problem. Det visar att det finns frågor omkring detta, och att det finns problem som måste åtgärdas.

För oss i Centerpartiet är sådana frågor som berör lagstiftningens inverkan på boendet på landsbygden hjärtefrågor. Det är därför naturligt för mig att yrka bifall till Folkpartiets yrkande under detta avsnitt, där det krävs att man skall tillsätta en utredning med uppdrag att kartlägga den negativa inverkan som vissa lagar ger för landsbygdsboende. Det gäller regler för fastighetsbildning och fastighetsförvärv, och det berör även fastighetsskatterna.

När jag lyssnade till debatten tidigare här i dag, kunde jag inte låta bli att tänka på att detta med renkötseln och samernas kultur kanske borde få vara med i denna utredning. Ingen nämnde ens att samerna och deras renkötsel är skyddade i svensk grundlag. Det finns ju ett folkrättsligt skydd för urbefolkning. Vi pratar gärna om skydd för djuren, men det kanske behövs ett skydd för människorna också. Jag tycker att det är beklagligt att vi inte fick majoritet för en utredning i bostadsutskottet.

Vi ser att det ute i kommunerna, åtminstone i min hemkommun, finns ett ökat intresse av att bosätta sig på landsbygden. Det är främst unga människor som önskar det här boendet. Många värdesätter att bo i en miljö som ger möjlighet till nära kontakt med naturen. För många ger en sådan miljö också ökad livskvalitet.

Tyvärr visar det sig dock att det inte är så enkelt att bo på det viset. Det finns uppenbara svårigheter att klara boendet ekonomiskt. Då får vi också en rad andra sociala problem. Detta bör vi vara uppmärksamma på. Landsbygdsboende är inte alltid en idyll.

En annan sak som jag vill ta upp är att vi har ett ansvar att se till att lagar och förordningar inte hindrar en utveckling på landsbygden. I stället måste vi vara med och utveckla landsbygden. Det kommer hela Sverige till godo. Jag yrkar bifall till reservation nr 1, mom. 4.

Jag yrkar även bifall till reservation nr 4, mom. 7 som tar upp frågan om inskränkning av tomträttsinstitutet. Genom tomträttsinstitutet snedvrids de marknadsmässiga principer som är av vikt för att fastighetsmarknaden skall kunna fungera väl. Ur den enskildes perspektiv

kan markkostnader vid omregleringar av tomträttsavtal komma att stiga brant till följd av omständigheter som hon eller han inte kan påverka.

Det kan faktiskt komma att bli fråga om effekter som liknar dem som den nuvarande fastighetsskatten leder till – den som det har blivit en sådan rejäl diskussion om. Vi anser att tomträttsinstitutet för dagen har spelat ut sin roll.

Anf. 69 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Jag har väckt en motion om de frågor som gäller landsbygdens utveckling och om de bekymmer som vissa av våra lagar ställer till med när det gäller denna utveckling.

Intresset för att bosätta sig på landsbygden ökar bland unga människor. Det är väldigt glädjande att så sker. Jag växte upp i en tid då avfolkningen av landsbygden var mycket kraftig. Det var i stort sett inte tänkbart för en ung människa att bosätta sig på landsbygden. Men tiderna förändras. Nu är vi inne i en tid av positiv utveckling för landsbygden.

Ungdomen tycker att landsbygden är en god uppväxtmiljö för deras barn. Man sätter stort värde på närheten till naturen, till jakten och till fisket. Man ser nya försörjningsmöjligheter med lantbruksfastigheterna som bas. Tyvärr är det inte alltid så lätt att förverkliga drömmen om ett liv på landet. Många svårigheter reses av den lagstiftning vi har, bl.a. omkring fastighetsägandet.

I många landsbygdsområden fortsätter därför avfolkningen och förvandlingen av aktiva jord- och skogsbruksbyar till igenväxta fritidsområden utan permanent bosättning och utan produktivt jord- och skogsbruk. Exempel på detta finns från alla delar av landet; från Värmland, från Dalarna och – inte minst – från min egen hembygd i Lappland.

Det är ingen enstaka lagbestämmelse som får dessa konsekvenser, utan det är fråga om en rad samverkande faktorer. Bland dessa finns fastighetsbildningslagstiftningen, lagarna kring jakt och fiske och – inte minst – skattelagarna.

Möjligheten att på rimliga villkor skaffa bostad, och ibland också större eller mindre arealer åker och skog, är avgörande för intresset att bosätta sig på landsbygden. Utökning av befintliga fastigheter kan på samma sätt vara av avgörande betydelse för fortsatt boende och försörjning.

Tidigare var lantbruksfastigheterna väsentliga för odling och djurhållning. I dag är den egna fastigheten basen för landsbygdsbons samlade verksamhet. Denna verksamhet kan spänna över många områden. Behovet av att kunna kombinera olika försörjningskällor ökar troligen.

Ny lagstiftning de senaste åren underlättar delvis landsbygdsboendet. Utboägandet och flerägandet har dock fortsatt att öka. Fastighets-splittring, med jakträtt och fiskerätt som dominerande motiv för förvärv, lägger döda händer över skogsbruk och positiv byutveckling.

Andelsförvärven är här ett av problemen. Genom olika former av kringgående uppnås delvis andra resultat av lagarna än vad som var avsett. Även skattelagstiftningen har vissa negativa konsekvenser.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fastighetsbildning
m.m.*

Det tilltagande utboägandet har försämrat möjligheterna till en positiv utveckling i många byar. Exempelvis i många av Västerbottens byar äger byinvånarna mindre än en femtedel av byns marker. I de flesta fall bor de andra ägarna inte ens i kommunen. Resultatet är att de som bor i byn inte längre har bestämmandet över byn. Det är viktigt att komma ihåg att jorden och skogen är inte bara produktionsfaktorer utan också bärare av kulturmönster som fortfarande är mycket viktiga för landsbygdsboende. Gemensamma aktiviteter som jakt, fiskevård, kulturmiljövärd m.m. försvåras med det ökande utboägandet.

Det bör också i detta sammanhang påpekas att ett flertal EU-länder har betydligt högre krav på boende och brukande än vad Sverige har. I jämförelse med Norge kan man t.o.m. påstå att vi saknar tydliga landsbygdspolitiska mål.

Jag anser att vi i Sveriges riksdag måste se mycket allvarligt på denna utveckling på landsbygden. Till skillnad från utskottets majoritet vill reservanterna från Folkpartiet, Centern och kds att något skall göras nu. Man vill att ett samlat grepp tas för att få landsbygdens speciella problem och möjligheter belysta och förändringar genomförda i den lagstiftning som vi är ansvariga för.

Fru talman! Jag yrkar således bifall till reservation 1.

Anf. 70 PER LAGER (mp)

Fru talman! I Miljöpartiets motion om bl.a. expropriation som behandlas i bostadsutskottets betänkande nr 6 föreslår vi att expropriation endast skall få ske genom avgörande i domstol. En domstolsprövning har många fördelar. Bl.a. blir det en mera strikt behandling, fri från tillfälligt färgade politiska motiv. Inte minst får den enskilde möjlighet att överklaga, vilket bl.a. ger tillfälle till komplettering av talan. Därmed blir det en ökad rättstrygghet.

Ett aktuellt exempel är exproprieringen av mark inför byggandet av den fullständigt miljö- och kulturvidriga motorvägsbron över det känsliga Sunninge sund i Bohuslän. Regeringen, som först ställde sig negativ till fortsatt motorvägsbygge från Forshälla och norrut över Byfjorden, fattade i höstas plötsligt ett beslut som innebar fritt fram för brobygget. Vad var det egentligen som fick regeringen att ändra sig?

Det var ju sagt att det i princip var slut på motorvägsbyggandet i vårt land. Sådant skulle bara få ske när det klart visar sig vara samhällsekonomiskt bättre, vilket inte gäller för sträckan i fråga. Jag skall inte dra hela historien kring E 6:an. Men med en domstolsprövning av expropriationstillstånden skulle de enskilda ha fått en annan och mycket bättre säkerhet, och motorvägen och dess sträckning skulle ha fått en mera saklig bedömning, enligt min mening.

Fru talman! Europakonventionens syfte är bl.a. att tillförsäkra medborgarna i de traktatbundna länderna sakprövning av ett ärende inför domstol. Som det nu är – och det är något av rättspolitisk kosmetika – kan regeringsrätten bara ta ställning till om regeringens beslut strider mot någon av våra rättsregler.

Rätten kan således *inte* pröva ett ärendes sakfråga. För övrigt pågår en sådan här formell prövning av motorvägsbygget över Sunninge

sund. Regeringen bör enligt Miljöpartiet återkomma med nödvändiga förslag till en lagändring.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation nr 3, avseende mom. 6. Men jag vill också påpeka att jag, trots att jag inte finns med som undertecknare av reservation nr 1 från Folkpartiet, Centern och kds, stöder idén om att utreda de fastighetsrättsliga och skatterättsliga konsekvenserna när det gäller utvecklingen på landsbygden.

Anf. 71 RUNE EVENSSON (s)

Fru talman! I detta betänkande behandlas motioner om fastighetsbildning, expropriation och tomträtt.

En motionär tycker att beslut enligt fastighetsbildningslagen skall ske med tillämpning av naturresurslagen, NRL. Det gäller främst området utanför samlad bebyggelse.

Utskottet anser att NRL ändå indirekt kommer att beaktas då tillkommande bebyggelse skall prövas enligt 2 och 3 kap. PBL. Detta skall beaktas vid fastighetsbildningen. Samråd skall också ske med Byggnadsnämnden i dessa frågor. Vi upplever att detta fungerar ganska väl i dag. Frågor om grannars inflytande tas också upp. I dag råder olika bestämmelser i fastighetsbildningslagen, FBL, och i PBL. Enligt FBL behöver bara sakägare kallas, men enligt PBL skall alla berörda kallas. Om fastighetsbildningsmyndigheten inte är lyhörd för alla berördas åsikter i samband med fastighetsbildning kan detta straffa sig i byggskedet. Vi föreslår därför ingen ändring i lagen nu.

Centern, Folkpartiet och kds har reserverat sig mot lagstiftningens inverkan på landsbygden. Ändringar gjordes i lagen 1991. Dessa öppnade för större möjligheter att bilda fastigheter och att bosätta sig på landsbygden och ha djurhållning, mindre odling och viss näringsverksamhet. Det som nu föreslås i reservationen är en total utredning om boende på landsbygden som berör många lagar. Dessa frågor får, menar vi, beaktas i samband med att de kommer upp till behandling i denna kammare.

Moderaterna reserverar sig angående expropriationsreglernas utformning vad gäller ersättning. De anser att den enskilde alltid fullt ut skall kompenseras vid expropriation. Detta sker redan i dag, då det praktiskt taget utgår full compensation. Moderaterna vill att presumptionsregeln skall avskaffas. Den borgerliga regeringen tillsatte 1994 en särskild utredare som fick i uppdrag att titta på detta. Han skall presentera sin utredning denna månad. Naturligtvis bör denna avvaktas.

Miljöpartiet vill att domstol, inte regeringen, skall behandla frågor om expropriation. Miljöpartiet är ensamt om den uppfattningen. Många av dessa ärenden har stor allmän betydelse, varför det enligt vår åsikt är lämpligt att regeringen även i fortsättningen avgör dessa frågor.

Slutligen: Moderaterna vill att nya tomträtter inte skall få tillkomma. Vi anser att det är en fråga för varje kommun att avgöra om man vill ha detta eller inte och yrkar därför avslag på reservationen.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fastighetsbildning
m.m.*

Anf. 72 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Rune Evensson säger att prövning av lagarnas inverkan på landsbygdsboendet får ske varje gång en enskild lag behandlas. Jag tycker att utskottets skrivning ändå visar att man förstår att den samlade påverkan av många lagar, med små delar i varje lag, får en mycket bekymmersam effekt för utvecklingen på landsbygden. Därför måste nu just i landsbygdsperspektivet ett gemensamt grepp tas när det gäller den svenska lagstiftningen.

Utskottet säger: "Enligt utskottets mening finns därför i vart fall inte i dagsläget tillräcklig anledning för riksdagen att ansluta sig till förslagen i motionen." Med anledning av den skrivningen skulle jag vilja fråga Rune Evensson: Hur mycket mer fakta behöver verkligen Socialdemokraterna och regeringen vad gäller flerägande, köp av andelar, utboägande osv. för att ta nämnda samlade grepp?

Anf. 73 RUNE EVENSSON (s)

Fru talman! Torsten Gavelin talade mycket om boendet på landsbygden. Jag tycker att det var ett bra inlägg. Det ligger mycket i det resonemanget. Jag är själv född på landsbygden och jag känner till den uppväxtmiljön.

Men det finns stora skillnader inom landet. Bor man som Torsten Gavelin i Lappland eller om man bor som jag gör – 2 mil utanför Göteborg – innebär det en oerhört stor skillnad. I Lappland slåss man för att befolkningen skall kunna behållas ute i bygderna. I närheten av storstäder och i södra delarna av landet är det precis tvärtom. Där vet man att all mark som tas i anspråk för bebyggelse blir i anspråktagen för all framtid. Man har också ansvaret för kommande generationer att ta hänsyn till.

Det står i den reservation som Centern, Folkpartiet och kds har avgivit att landsbygdens speciella förutsättningar inte alltid beaktas införande av ny lag eller ändring av äldre lagar. Vidare står det att samordning med annan lagstiftning inte heller alltid beaktas. Så är det naturligtvis inte. Det går inte till så att man har skygglappar på sig vid lagstiftning. Man tar naturligtvis hänsyn till kringliggande lagstiftning när man förändrar eller stiftar nya lagar. Lagstiftningen är alltså betydligt mer ingående än så.

Jag vidmakthåller den uppfattning som vi har. Dessa frågor får bevakas i de sammanhang där de kommer upp i samband med behandling av olika intresseområden. Det här handlar också mycket om regionalpolitik.

Anf. 74 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Ingen är mer medveten än jag om att det är stora skillnader i det här landet. Det är ett väldigt avlångt land. Men det är ju inte ett bärande motiv för att man inte nu skall ta ett samlat grepp. Naturligtvis har man olika aspekter på lagstiftningen beroende på var den tillämpas, i tätortsnära områden där exploateringstrycket är högt eller i avfolkningsområden där man lider så att säga brist på människor. Mot

den bakgrunden ser jag inte något motiv till att man skall avstå från att ta detta utredningsgrepp.

Sedan tycker jag inte att jag fick något riktigt klart svar på min fråga om hur mycket mer av bevis som behövs för att man skall inse att detta är stora problem. Skall vi behöva mobilisera alla lantbruksenheter och lantmäterienheter runt om i landet och komma med stora lass av handlingar till regeringskansliet för att det skall vara tillräckligt?

Anf. 75 RUNE EVENSSON (s)

Fru talman! I mitt huvudanförande sade jag att vi genomförde ganska stora ändringar i denna lagstiftning 1991, när vi tog ställning till en proposition om fastighetsbildning för bostadsändamål på landsbygden. Man medgav då större möjligheter till bosättning på landsbygden för mindre djurhållning, odling och viss näringsverksamhet. Det är inte så länge sedan detta genomfördes, och utvecklingen har varit ganska positiv. Vi kan inte se att det nu finns det stora behov som Torsten Gavelin här talar om. Dessa frågor får bevakas i de sammanhang där de dyker upp.

Anf. 76 PER LAGER (mp)

Fru talman! Rune Evensson nämnde särskilt att jag var ensam om reservationen när det gäller vårt förslag att expropriationstillstånd skulle prövas av domstol. Trots att jag är ensam om det tycker jag fortfarande att det är en principiellt oerhört viktig fråga. När regeringen väl har fattat sina beslut har inte den enskilde någon rätt att ytterligare komma till tals. Ett domstolsförfarande hade i stället givit möjligheter till prövning och överklagande. I dag är behandlingen ju rent formell. Man tittar på om regeringens beslut fattats formellt riktigt eller inte. Det känns inte alls tillfredsställande.

Jag hoppas att detta så småningom kommer att vara ett frö som planteras i den svenska demokratin.

Anf. 77 RUNE EVENSSON (s)

Fru talman! Per Lager vill att prövningen vid expropriation skall överflyttas från regeringen till domstol. Han menar att detta skulle ge en mera strikt tillämpning och möjligheter till överklagning m.m. Men motivet för de förändringar som Per Lager vill ha genomförda är att stoppa ytterligare motorvägar. Om han vill ändra lagarna för att stoppa motorvägen genom Bohuslän finns det absolut inte någon anledning att genomföra en förändring.

Avsikten med att regeringen skall pröva expropriationstillstånden är att detta skall utgöra en garanti för att man får en enhetlig praxis. Många av dessa ärenden har stor allmän betydelse och kräver därför känsliga överväganden. Detta bör vara ett politiskt ansvar, och därför tycker vi att det är bra att den ordning som vi nu har – att regeringen prövar expropriationsärendena – skall finnas kvar även i fortsättningen. Jag vill också erinra om att det finns möjligheter att rättsligt pröva även ett regeringsbeslut.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fastighetsbildning
m.m.*

Anf. 78 PER LAGER (mp)

Fru talman! Såvitt jag förstår sker då den rättsliga prövningen i Regeringsrätten. Denna prövning är rent formell och något av det som jag kallar för juridisk kosmetika.

Att jag tog motorvägen genom Bohuslän som exempel behöver inte betyda att en domstolsprövning inte är lika viktig i andra sammanhang. En sådan strikt behandling av en fråga innebär större rättvisa och större trygghet för den enskilde. Regeringar som då och då kan bytas ut fattar ju olika beslut. Det vore kanske bättre om det bildades en praxis av domstolen som vore mera hållbar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

Naturresurslagen

9 § Naturresurslagen

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU8
Naturresurslagen

Anf. 79 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Fru talman! Bestämmelserna i naturresurslagen syftar till att främja en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt. Naturresurslagen har en mycket stor betydelse och en central roll i samhällsplaneringen.

Fru talman! Vi har i dag att ta ställning till en rad motioner som är väckta under den allmänna motionstiden. Samtliga motioner avstyrks av en majoritet i bostadsutskottet, vilket jag naturligtvis beklagar. Som motivering anför man att det pågår ett arbete med att utforma en ny miljöbalk, som man säger skall vara klar till sommaren 1996. Men jag undrar: När kommer den att antas av riksdagen?

Centerpartiet har motioner i frågor som vi vill ha garanti för att de skall ha sin givna plats i naturresurslagen och därmed också i den nya miljöbalken. Därför yrkar jag bifall till reservationerna nr 1 under mom. 1 och nr 3 under mom. 3. Reservationerna handlar om en utvidgning av den kommunala vetorätten, om vindkraft och om vatten och älvar.

Jag har valt att avge särskilda yttranden beträffande Vätterns vatten sett ur riksintresseperspektiv samt om att göra Göta kanal till ekopark alternativt nationalpark. Jag utgår ifrån att man beaktar dessa särskilda yttranden i den utredning som pågår om nationalstadsparker.

Fru talman! Den kommunala vetorätten, som innebär att en kommun har rätt att säga nej till etablering av miljöstörande anläggningar i den egna kommunen, är en av hörnstenarna i den kommunala självbestämmanderätten, vilken är en förutsättning för verklig demokrati.

Det är kommunerna som har det övergripande ansvaret för människors hälsa och för miljön i den egna kommunen. Det är därför natur-

ligt att det är kommunfullmäktige som måste få bestämma om och i så fall vilka typer av miljöfarliga anläggningar och verksamheter som skall finnas i kommunen. Sett ur ett EU-perspektiv är det också viktigt att stärka den lokala självstyrelsen. Närhetsprincipen talar för en förstärkning av den kommunala vetorätten.

Fru talman! I Centerpartiets motion om förnyelsen av energisystemet lyfter vi fram vindkraften som riksintresse och vikten av en kommunal planering för den. Vi anser att det vid lokalisering av vindkraftverk är viktigt att vindkraften får status som ett riksintresse och behandlas som ett sådant i avvägningen mellan vindkraften och andra riksintressen. Kommunerna bör beakta detta i sin översiktsplanering samt reservera lämpliga områden för vindkraften.

Fru talman! Det är intressant att studera hur den svenska vindkraftsutbyggnaden ser ut i dag. Det finns i dag bara 219 vindkraftverk i Sverige, nästan alla längs Sydsveriges kuster. Det rör sig i huvudsak om tre storlekar: 150 kilowatt, 225 kilowatt och 500 kilowatt. Sammanlagt var effekten i december 1995 drygt 67 000 kilowatt. Det motsvarar en sjundedel av en av Barsebäckreaktorerna. Det handlar alltså inte om så mycket, men det motsvarar i alla fall 20 000 familjers förbrukning av hushållsel eller elvärmen till 5 000 villor.

De flesta svenska vindkraftverken ägs av miljömedvetna konsumenter, av småföretag och av lokala energiverk. Nästan inga har uppförts av de stora kraftbolagen. Det har naturligtvis sin förklaring, men det skulle vara intressant att se vad som skulle hända om de också blev intresserade.

Utbyggnaden har gått mycket snabbt på senare år. Mellan 1993 och 1994 ökade vindkraften med 43 % och mellan 1994 och 1995 med ca 35 %. Den utbyggnad som sker nu avser huvudsakligen stora verk.

Staten har också stimulerat utbyggnaden. Efter energiuppgörelsen 1991 infördes ett 25-procentigt investeringsbidrag till vindkraft, och 200 miljoner kronor avsattes. Stödet höjdes också 1993 på initiativ från Centern till 35 % av investeringskostnaden. Efter ytterligare ett initiativ i riksdagen från Centerpartiet infördes en miljöbonus i form av ett skatteavdrag på 9 öre per kilowatt.

I samband med avregleringen på elmarknaden har särskilda regler införts för att tillförsäkra små elproducenter, t.ex. vindkraftverk, skäliga villkor.

I tillväxtpropositionen anslogs ytterligare 100 miljoner till vindkraften.

Man kan faktiskt säga att det blåser medvind för vindkraften, och det gäller särskilt utomlands. I Danmark svarar vindkraften i dag för 3,5 % av elproduktionen. Målet där är satt till 10 %. Vindkraften är dessutom i Danmark en mycket stor exportnäring, som beräknas ge tusentals jobb.

Det sker alltså en snabb teknikutveckling, och marknaden är snabbt växande. Det sker en snabb utbyggnad såväl i Sverige som i bl.a. Tyskland, Indien, Storbritannien och Spanien. Vindkraften är ren och förnybar energi, som inte ger någon miljöskuld till våra barn eller barnbarn.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det finns alltså all anledning att se till att vindkraftverk får status som riksintresse.

Jag har valt att yrka bifall till reservationerna 1 och 3, men jag står naturligtvis även bakom reservationerna angående skyddet av vissa älvar.

Anf. 80 SIW PERSSON (fp)

Fru talman! Naturresurslagen trädde i kraft den 1 juli 1987. Den skall från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt främja en långsiktigt god hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Huvuduppgiften för NRL är att för olika lagar och med gemensamma prövningsgrunder som stöd göra en allsidig och långsiktig bedömning av frågor om konkurrens beträffande just användningen av mark och vatten. NRL är en lag med hjälp av vilken olika intressen kan och skall bedömas i just ett långsiktigt perspektiv.

I naturresurslagen ingår numer ett större antal skyddade älvsträckor, men tyvärr inte alla de som vi i Folkpartiet skulle önska. Folkpartiet hävdar med skärpa att vattenkraftsutbyggnadsepoken nu är avslutad. Att förstöra de få återstående orörda älvsträckorna är oförsvarbart. Vi har ett stort ansvar inte bara för vår egen generation utan också för dem som kommer efter oss. De få kvarvarande ej utbyggda älvarna är en marginell tillgång när det gäller energi, men det är en ovärderlig tillgång ur naturresurssynpunkt.

År 1995 skulle regeringen ta ställning till frågan om en utbyggnad av Gideälven, sträckan mellan Stennäs och Björna. Innan regeringen fattade beslutet återkallade sökanden, Gidekraft AB, sin ansökan från vidare prövning. Tydligt insåg Gidekraft AB att Gideälven inte borde byggas ut. Även Örnsköldsviks kommun, Länsstyrelsen i Västernorrlands län och Naturvårdsverket har sagt nej till en utbyggnad, och lokalbefolkningen är helt emot en utbyggnad.

Vem vill då egentligen bygga ut Gideälven? Ja, här i riksdagen ser vi att Socialdemokraterna och Moderaterna tydligt inte bryr sig ett dugg om vad berörda människor tycker. Jag frågar: Varför? Är det en fråga om prestige, eller vad är det?

Jag vädjar: Lyssna till argumenten! Det finns så många tungt vägande skäl för att bevara Gideälven. Den sammanlagda älvsträckan har ett unikt värde som naturmiljö. Det finns stora geologiska kvaliteter. Växt- och djurliv är unikt. Det rörliga friluftslivet och turismen har stor glädje och nytta av Gideälven.

Det borde därför vara självklart att Gideälven skall sparas som en skyddad, levande älvsträcka.

Vad väntar Socialdemokraterna och Moderaterna på? Jag vädjar till er att tänka långsiktigt, lyssna till tunga sakargument och rösta för reservation 6.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 6.

Så har vi Brunnsberg i Österdalälven. Också där finns ett mycket rikt djurliv och stora mängder häckande sjöfågel. T.ex. knölsvanen

häckar där, på sin nordvästligaste lokal i länet. Det finns också utter vid älven.

På denna sträcka har Österdalälven ett mycket värdefullt strömfiske med goda bestånd av både harr och öring. Därför har Fiskeristyrelsen betecknat älven som riksintresse för just fritidsfisket. Men riksintresset avser också de skyddsvärda arter och stammar av fiskar som förekommer.

Alltså har denna älvsträcka ett stort värde för det rörliga friluftslivet och turismen. En fritt framrinnande älv genom en levande bygd är också väldigt viktig för befolkningen i bygden.

Av den promemoria som föregick regeringens beredning 1992 av propositionen 1992/93:80 om utökat älvskydd framgår att bevarandet av sträckan vid Brunnsberg i Österdalälven är den långsiktiga hushållning som måste ges företräde – detta på grund av riksintresse för just friluftsliv och från allmän fiskesynpunkt.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har sagt nej till utbyggnad.

I Älvdalens kommun hade man en folkomröstning 1994. Drygt 70 % var med och röstade. Av dem ansåg så många som 72 % att kraftverket inte skulle byggas. Endast 26 % var för en utbyggnad.

Det finns alltså även här mycket starka skäl mot en utbyggnad.

I den tidigare debatten sade Socialdemokraternas representant att man skulle ta hänsyn till den lokala opinionen. Det gäller tydligen inte längre, för i dag har Socialdemokraterna och Moderaterna tillsammans skapat en majoritet för en utbyggnad. Tydligen är det så att vänstern och högern än en gång samarbetar i arbetet med att förstöra de få kvarvarande fritt rinnande älvsträckorna.

Jag hoppas i alla fall att åtminstone ett av partierna inser hur fel man har och röstar för reservation 7.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 7.

Anf. 81 OWE HELLBERG (v)

Fru talman! Först vill jag säga till Siw Persson att Vänsterpartiet inte ingår i vänstern i detta sammanhang. Det är väl Socialdemokraterna som avses i den frågan.

Upphävandet av det kommunala vetot när det gäller mellanlagring och slutförvar av kärnbränsle visar bara att trovärdigheten när det gäller säkerheten inte är tillfredsställande. Man har försäkrat sig om att någon kommun, om det inte kan ske frivilligt, kan tvingas att ta emot kärnbränsle. Detta strider mot ett demokratiskt synsätt. Man skall i stället anstränga sig för att hitta säkra förvaringsmetoder som kan accepteras av de tänkbara kommuner där avfallet kan förvaras. Kan man ge sådana löften behövs inga undantag i den kommunala vetorätten i denna fråga.

Förhoppningsvis skall avfallshögen från kärnkraften snart börja minska i och med att vi sätter i gång kärnkraftsavvecklingen. Det skall dock inte ske på bekostnad av de orörda älvar och älvsträckor som finns kvar, vilket även Energikommisionen slår fast i sitt betänkande från december 1995. Den nöjer sig dock med att ange de älvar och älvsträckor som riksdagen i nuläget skyddat i naturresurslagen. Det

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

finns dock fler som skall skyddas, t.ex. Gideälven, Brunnsberg i Österdalälven och Jaurekaska i Stora Luleälven.

Gideälven skulle redan ha varit skyddad, men ett misstag i beslutshandlingen i kammaren för några år sedan gör att så inte är fallet. Vattendomstolen har tyvärr ansett att en kraftutbyggnad är tillåtlig, men det tilltänkta kraftverksbolaget har tagit tillbaka sin ansökan. Det är av yttersta vikt att riksdagen i nuläget skyddar älven även i lagen.

Brunnsberg i Österdalälven har redan fått ett informellt skydd. En övertygande majoritet av befolkningen i kommunen har i en folkomröstning sagt att älven bör skyddas. Det borde även övertyga riksdagen om att så skall ske och därmed göra regeringens prövning av en eventuell kraftverksutbyggnad onödig.

Likaså bör prövningen av utbyggnaden av Jaurekaska i Stora Luleälven göras onödig genom att riksdagen fattar ett beslut om att den skall skyddas i naturresurslagen för att bespara regeringen ett onödigt arbete. Jag stöder alltså Folkpartiets reservation i den frågan.

Jag vill också ge till känna att Vänsterpartiet kommer att stödja reservation 4, som Folkpartiet och Miljöpartiet avgett i utskottet.

Vänsterpartiet har i alla tider betraktats som det parti som stött älvräddarnas kamp hårdast här i riksdagen. Det skadar dock inte att ytterligare markera att orörda älvräckor och älvar även i framtiden skall skyddas, oavsett vad som händer i energifrågan. Det är en rättighet för kommande generationer och för den biologiska mångfalden att detta klargörs. Det kan också vara ett lämpligt tillfälle att göra den politiska markeringen just nu, även om det på intet sätt förändrat Vänsterpartiets inställning i denna fråga.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4, 6, 7 och 8.

Anf. 82 PER LAGER (mp)

Fru talman! I detta betänkande behandlas naturresurslagen – aspekter på hushållning med våra naturresurser.

Den kommunala vetorätten har tidigare varit föremål för diskussioner och beslut och finns nu åter på dagordningen. Som tidigare lägger Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet en gemensam reservation. Vi vill ha tillbaka det kommunala vetot även för anläggningar för utbränt kärnbränsle. Det är orimligt att lokalbefolkningen kan köras över. Det är orimligt att SKB – Statens kärnbränslehantering AB – inte är skyldigt att lämna klara besked.

På Kynnefjäll i Bohuslän, t.ex., håller människor fortfarande på att vakta dygnet runt. Så har man nu gjort i snart 16 år. Man litar helt enkelt inte på SKB. Vakthållningen i den lilla stugan har blivit en symbol för den lokala självbestämmanderätten och utvecklats till en unik företeelse både här hemma och ute i världen.

Man kan inte hela tiden hänvisa till pågående miljöbalksutredning. Det är också avgörande ur demokratisk synpunkt att man återupprättar det lokala inflytandet i sådana här viktiga frågor utan inskränkning.

Hur skall då det utbrända högaktiva kärnkraftsavfallet förvaras? Någonstans måste det ske, och självfallet måste vi själva ta hand om

det. Vad som inte skett är en genomlysande ordentlig diskussion om alternativa förvaringsmetoder. Den svenska s.k. säkra lösningen – KBS3-metoden – dvs. att slutförvara kärnavfallet 500 meter ned i urberget inkapslat i stålkopparkapslar, duger inte. Det tar hundratusentals år innan man vet hur berggrund och grundvatten reagerar. Det finns hela tiden risker med svårupptäckta sprickbildningar och rörelser i berget på lång sikt. SKB har inte undersökt klimatförändringars och jordskalvs inverkan på en sådan förvaring. Troligen har vi tre istider att vänta under de närmaste 70 000 åren, istider som får bergen att röra sig. Gasbildningar innebär också risker.

Förmodligen finns det, vilket vi nämner i vår motion, bättre lösningar, t.ex. att ha avfallet åtkomligt under ständig bevakning för att med framtidens kunskaper och teknik hoppas lösa frågan på ett säkert och långsiktigt sätt.

I vilket fall finns det ingen anledning att ha bråttom, som man har i dag, att gömma ett av de värsta eländen och gift människan skapat så att det blir oåtkomligt. Alla alternativa metoder måste lyftas fram och jämföras, och detta i perspektivet att framtiden inte bara handlar om några hundra år.

Fru talman! För att i stället tala om en positiv och förnybar energikälla, vindkraften, vill jag säga att vi tycker att den borde vara ett riksintresse. Den är ren, och den gör våra samhällen mindre sårbara. Kombinerad med solfångare, solceller och biobränslen har den en viktig funktion i vår energihushållning.

Tyvärr har byggandet av vindkraftverk stött på en rad hinder under åren som vindkraften utvecklats, alltifrån att snurrorna har ansetts fula, stört den rena horisontlinjen, slungat is på folk, skadat flyttfåglar och bullrat till det som nu är mest påtagligt, nämligen att tornen och propellrarna är i vägen för radarspaning. Utmed kusten, där de bästa vindkraftlägena finns, har också kollisionen med det militära intresset varit svårast. Detta har i sin tur inneburit att många vindkraftverk aldrig blir byggda.

Det nuvarande 35-procentiga investeringsbidraget på 100 miljoner kronor som Miljöpartiet förhandlade fram med regeringen i höstas är redan fulltecknat dubbelt upp. Alla överklagade bygglov hamnar sist i kön, och vindkraftverken blir därför förmodligen inte byggda.

Förutom att ge fortsatt ekonomiskt stöd för vindkraften behöver vi stärka vindkraftens etableringsmöjligheter i naturresurslagen och naturvårdslagen. Här finns dessutom utrymme för en mängd gröna jobb.

Fru talman! I betänkandet förekommer en rad frågor om våra älvar och andra vattendrag. Miljöpartiet är emot varje nyutbyggnad av älvarna. Helst skulle vi vilja se grundlagsskydd. Vi stöder därför motionerna i betänkandet som handlar om bevarandet av olika älvsträckor. Bl.a. gäller det Gideälven, älvsträckan vid Brunnsberg i Österdalsälven och Jaurekaska, vilket inte riktigt framkommit i betänkandet.

Naturvårdsintressena får inte ställas i skuggan av vårt eget behov av ytterligare energiuttag. Vattenkraften är en ren men ur naturvårdssynpunkt kostsam energikälla. I Miljöpartiet säger vi: Inte en meter till, inte en droppe. Det är färdigbyggt.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Till sist, fru talman, vill jag säga några ord om nationalstadsparken och det särskilda yttrande jag bifogat betänkandet. Det planerade projektet Expo 97, hundraårsminnet av Stockholmsutställningen, var tänkt att äga rum i parken och utgjorde ett uppenbart hot. Nu har projektet lagts ned, som tur är. Jag vill i stället passa på att allvarligt varna för några andra hot mot nationalstadsparken. Det handlar om den steg-för-steg-expansion som KTH sysslar med. Det handlar om universitetets planer på att bygga Fysikcentrum i parken. Det handlar också givetvis om de intrång Norra länken åstadkommer. En nationalstadspark kan inte upprätthålla sin status om man låter den sargas på det här sättet. Djurens minimala spridningsmöjligheter kan inte ytterligare begränsas.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 4, men jag står givetvis bakom de andra reservationerna, nämligen 6, 7 och 8.

Anf. 83 ULF BJÖRKLUND (kds)

Fru talman! Nu står vi här igen och diskuterar huruvida vi skall skydda älvsträckan vid Brunnsberg i Österdalälven enligt naturresurslagen 3 kap. 6 §. Jag tänker i mitt anförande koncentrera mig till denna älvsträcka.

Vid två tillfällen tidigare har det egentligen funnits en majoritet för ett skydd, eftersom Socialdemokraterna i debatterna förklarat att man avser skydda denna sista rest av den tidigare så ståtliga Österdalälven. Men först ville man invänta pågående inventeringar av samtliga eventuellt skyddsvärda vattendrag i landet. Därtill hänvisar man i dag till Vattendomstolens behandling av jordägarnas ansökan om en utbyggnad. Kammarkollegiet har för övrigt överlämnat den prövningen till regeringen.

Det är egentligen ganska märkligt att vi i årtal gång efter gång fortsätter att avvakta med hänvisning till pågående hantering och utredningar. När skall vi egentligen komma till skott? Om den här kammarkaren hade fattat beslut om skydd enligt naturresurslagen, hade mycket onödigt arbete undvikits. Planeringen för utbyggnad fortgår således, medan vi här säger att vi egentligen vill skydda sträckan. Det är märkligt!

Jag noterar för övrigt att Socialdemokraterna har bytt talesman i den här frågan. För drygt ett år sedan hade Lars Stjernkvist och jag en liten debatt, och det var då Lars Stjernkvist som underströk att den här älvsträckan naturligtvis skulle räddas, men att vi skulle invänta att allt skulle bli färdigt först.

I Älvdalen har de jordägande sockenmännen samfällad mark och vatten som förvaltas av en styrelse. När man röstar i frågor som rör samfälligheten röstar man med graderade röster: ju mer mark, desto fler röster. Stora och Korsnäs är de största jordägarna. En majoritet av jordägarna, i människor räknat, vill inte ha ett kraftverk, men på en stämma i februari 1990 beslutades trots allt att kraftverk skall byggas. Detta gick att genomföra på grund av den graderade rösträtten.

Politikerna i Älvdalen har vid flera tillfällen tagit ställning för ett bevarande av älvsträckan. Socialdemokraterna har t.ex. i alla handlingsprogram sedan 1985 lovat att verka för att skydda älven. Moderaterna är det enda parti som är för en utbyggnad.

Älvräddarföreningen, Naturskyddsföreningen och sportfiskarna har under alla dessa år samarbetat bra med de politiska partierna för ett gemensamt agerande. I kommunens översiktsplan skriver man uttryckligen att riksintresset för friluftslivet går före intresset för energin. På en sträcka av elva mil av den del av Österdalälven som rinner genom Älvdalens gamla socken finns redan nu fem kraftverk, bl.a. Trängslet.

Efter alla turer i frågan beslutade kommunpolitikerna i Älvdalen att inrätta ett s.k. interimistiskt naturvårdsområde i älven. Samtidigt bestämde man en folkomröstning i frågan. Den ägde rum i samband med EU-omröstningen. Vi har redan hört här att 74 % av de röstande sade nej till kraftverk. Inom Älvdalens socken, som främst berörs av utbyggnaden, röstade hela 79,3 % nej. Det interimistiska naturvårdsområdet fick en förlängd giltighetstid, och man arbetar nu på en permanent lösning. Jordägarstyrelsen har naturligtvis överklagat beslutet om naturvårdsområde. Dessutom har man lämnat in en formell ansökan om utbyggnad till Vattendomstolen.

På grund av riksdagens velande står nu hoppet till regeringen och Miljödepartementet, som övertagit ärendet från Kammarkollegiet. Innan regeringen fattar beslut i ärendet inväntar man yttranden från ett antal remissinstanser. Länsstyrelsen och Naturvårdsverket har redan tidigare sagt nej till utbyggnad, och förra veckan sade även Fiskeriverket ett kategoriskt nej.

Fru talman! Hela denna långa kostnadskrävande procedur hade kunnat undvikas om bostadsutskottet och den här kammaren i tid fattat det beslut som vi egentligen är överens om: att skydda älvsträckan vid Brunnsberg i Älvdalens kommun enligt naturresurslagens 3 kap. 6 §.

Det är förvånansvärt att Socialdemokraterna så kategoriskt kan nonchalera denna överväldigande majoritet av befolkningen i Älvdalen som säger nej. Man kör över sina egna partikamrater i Älvdalen, och dessutom allierar man sig med de stora kapitalägarna och glömmer de många små människorna och de många små jordägarna som vill bevara den lilla, lilla rest som finns kvar av den fina dalälv som en gång i tiden fanns.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation nr 7, men också till reservation nr 6 om Gideälven.

Anf. 84 BENGTL-OLA RYTTAR (s)

Fru talman! Jag vill först göra en liten distinktion. Per Lager sade att vi behandlar ett betänkande om naturresurslagen. Det vi behandlar är motioner från två allmänna motionstider, så det är inte ett samlat grepp som utskottet tar omkring lagen om naturresurser. Därför är det inte så mycket ställningstagande i sak som det handlar om här.

Tyvärr finns det åtta reservationer till det här betänkandet. Den första reservationen handlar om den kommunala vetorätten och tar främst sikte på att kärntekniska anläggningar skall omfattas av det kommunala vetot. Men nu i sommar kommer Miljöbalksutredningen att lägga fram sitt betänkande, och därför är det helt logiskt att avslå den första reservationen.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

Naturresurslagen

Av samma skäl bör också den andra reservationen, som kräver ett tillkännagivande om alternativa metoder för slutförvaring av utbränt kärnbränsle, avslås. Som framhålls i betänkandet är frågan om hur vindkraften bör hanteras i den kommunala planeringen också föremål för utredning, vilket innebär att Centerns och Miljöpartiets motioners syften faktiskt är tillgodosedda. Det gör att reservation 3 egentligen är onödig, och därför skall den avslås.

I mitten av 1980-talet beslutade riksdagen om en vattenkraftsplan i syfte att säkerställa en utbyggnad av vattenkraften med två och en halv TWh. Ungefär hälften av detta har förverkligats, och därför bör kravet i reservation 4 om att vattenkraftsutbyggnaden nu är avslutad avvisas av riksdagen. Detta skall naturligtvis ingå i en mera samlad bedömning.

Mot den här bakgrunden och med tanke på avvecklingen av kärnkraften är det angeläget att det görs en samlad bedömning av alla tänkbara vattenkraftsanläggningar. Det är rimligt att regeringen står för denna samlade bedömning.

Vattenkraften har ju under lång tid varit en het politisk fråga, som Folkpartiet utan större framgång försökt skaffa sig en profil genom, och så är det även i det här betänkandet.

Energikommisionen har lämnat sitt betänkande, och det kommer en proposition i höst. Dessutom arbetar Vattendragsutredningen vidare med sitt uppdrag.

Det finns därmed ingen anledning att nu ta ställning till alla de objekt som föreslås i reservationerna 5–8.

Siw Persson gjorde ett ganska anmärkningsvärt påstående i sitt anförande. Hon sade att beslutet i dag kommer att innebära en utbyggnad av Brunnsbergs kraftverk. Så är det inte. Det hänvisas bara till en kommande hantering här i kammaren. Siw Persson har alla möjligheter att komma tillbaka i den frågan, och om argumenten är så starka som hon är helt förvissad om kommer det naturligtvis att påverka frågans utveckling.

Ulf Björklund har sagt många vackra ord om Brunnsbergs kraftverk. I dem ligger mycket sanning om älvens kvaliteter. Men det finns också en kvalitet i utbyggnadsplanerna som är ganska unik. Trots att en del stora skogsbolag är delägare i Jordägande Socknemän är det en lokal part som är tänkt att vara byggherre.

Jag vet vad som har sagts tidigare, men Lars Stjernkvist kommer att kommentera litet grand utifrån den debatt som har förts tidigare i kammaren i den här frågan. Men jag kan deklarerat som min personliga uppfattning att jag är bra mycket mer positiv till en utbyggnad av Brunnsberg än kanske alla övriga i utskottet är.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 85 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Fru talman! Det är intressant att höra när Bengt-Ola Rytting försöker argumentera här i kammaren i dag. I föregående diskussioner om bostadsutskottets ärenden handlade det väldigt mycket om formalia i stället för om sakfrågor. Samma sak upprepas nu. Man tar hellre till

sådana saker som att det pågår utredningar och att det då inte finns någon anledning att diskutera de här motionerna.

Jag tycker att det är att vara mycket nonchalant mot en demokrati. Det är att vara mycket nonchalant mot de riksdagsledamöter som skriver motioner och även mot de partier som väckt partimotioner.

Om man även hos Socialdemokraterna tycker att den kommunala vetorätten är viktig, tycker jag att det är anmärkningsvärt att man bara avfärdar detta med att säga att en utredning pågår och att frågan kommer igen i miljöbalken, en miljöbalk som egentligen kunde ha varit klar.

Jag undrar, Bengt-Ola Rytter: När kommer vi att få se att Socialdemokraterna säger okej till en miljöbalk och lägger fram ett förslag i riksdagen där man också tar hänsyn till vad andra partier anser om de här frågorna?

Anf. 86 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Fru talman! Det handlar inte om någon nonchalans mot övriga ledamöter, och det handlar inte om någon ovilja att debattera. Men det handlar om en insikt om att det här betänkandet inte innehåller några sakliga ställningstaganden. Det innebär att frågorna skjuts fram till ett senare stadium, då de skall behandlas i ett sammanhang och med större överblick.

Anf. 87 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Fru talman! Då tycker jag att det är märkligt att vi här i riksdagen över huvud taget diskuterar de här frågorna under en hel dag och tar tid som vi skulle kunna ägna åt annat.

Anf. 88 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Fru talman! I Sveriges riksdag har vi fortfarande fri motionsrätt. Här behandlas alla frågor som kommer på riksdagens bord. De sällas inte bort under vägen. Det innebär också att det blir en del diskussioner som så att säga inte leder till konkreta beslut.

Anf. 89 SIW PERSSON (fp) replik

Fru talman! Bengt-Ola Rytter sade att det här inte var något samlat grepp om naturresurserna. Allting är ju relativt. Men i sammanfattningen i början av betänkandet står: "I motionerna tas bl.a. upp olika aspekter på lagen om hushållning med naturresurser – – –." Skall man ställa krav på att motionerna skall vara heltäckande, med ett samlat grepp? Det tycker jag är ganska magstarkt av Bengt-Ola Rytter att kräva. I så fall kan man ju också diskutera hur svaren skall vara.

Men nu har det skrivits ett antal motioner, och där har olika partier pekat på vilken vikt de lägger vid detta. I det sammanhanget vill jag också säga att jag tycker att det är beklagligt att Bengt-Ola Rytter inte kan dölja sin misstro mot de övriga partierna. Han sade, som jag noterade: Tyvärr finns det åtta reservationer.

Han säger också att Folkpartiet utan större framgång har agerat i den här frågan. Ja, det kanske Bengt-Ola Rytter tycker. Men, tänk efter!

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Hur många älvar finns det kvar som Socialdemokraterna i sin utbyggnadsiver kan påverka egentligen? Det är ett antal som inte bara Folkpartiet utan Folkpartiet tillsammans med andra partier har lyckats rädda åt kommande generationer.

Vad vi nu än gör i riksdagen är det alltså oerhört viktigt vilka signaler vi skickar ut till människor som lever och arbetar utanför vårt forum. Fattar riksdagen ett beslut där vi pekar på att det inte är så noga med naturresursvärden är det klart att de som till varje pris vill bygga ut tar det till sig.

Oavsett vad Folkpartiet tycker och inte tycker, Bengt-Ola Rytter, finns det helt klart en mycket stark opinion mot utbyggnad av Gideälven och Brunnsberg. Det står fast.

Jag vill också yrka bifall till reservationerna 4 och 8.

Anf. 90 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Fru talman! Det är inget tvivel om att det finns starka opinioner mot vattenkraftsutbyggnad. Men det råder heller inget tvivel om att Sveriges riksdag står inför ett mycket avgörande beslut. Det kommer att vara avgörande för vår framtid här i landet. Det är det slutgiltiga energipolitiska beslutet, dvs. avvecklingen av kärnkraften.

Vi måste se till att vi har energi i landet. Även marginella tillgångar måste beaktas. Men huvudpunkten är naturligtvis att man måste ta ett samlat grepp, göra en samlad bedömning och inte stycka sönder för varje opinion som uppstår runt om i landet.

Anf. 91 SIW PERSSON (fp) replik

Fru talman! Jag är överens med Bengt-Ola Rytter om att vi skall fatta ett mycket stort beslut om energipolitiken när det gäller framtiden. Men då skall vi komma ihåg att de ytterst marginella tillskott som Gideälven och Brunnsberg ger inte är avgörande för framtiden.

Anf. 92 BENGT-OLA RYTTER (s) replik

Fru talman! Nej, Siw Persson, det är alldeles rätt; det är inte avgörande. Men det är en del av helheten.

Anf. 93 PER LAGER (mp) replik

Fru talman! Det är faktiskt här och nu vi skall diskutera, Bengt-Ola Rytter. Man kan inte hela tiden hänvisa till att det pågår utredningar. Då skulle debatten avstanna. Det är oerhört viktigt att vi faktiskt får diskutera de här frågorna.

Jag skulle vilja ta upp frågan om den kommunala vetorätten. Det är inte för ro skull som folk sitter och vaktar Kynnefjäll, som jag nämnde. De gör det därför att de inte är säkra på att SKB faktiskt står för det man säger. Det är oroväckande, men vi vet också att SKB ägs av kärnkraftsindustrin. Det kanske har sina randiga skäl.

Om vi hade haft en annan regering tror jag att Bengt-Ola Rytter hade varit betydligt mer intresserad av att föra debatten här och nu. Jag kan förstå att Bengt-Ola Rytter nu har en litet annorlunda utgångspunkt.

När det gäller alternativa metoder för slutförvaring har det faktiskt blivit så att den s.k. KBS3-metoden anses som den säkra lösningen. Det är också den som lanseras utomlands, internationellt, vilket är mycket olyckligt, eftersom man faktiskt håller på att forska för fullt och inte alls är så säker egentligen. Det visade bl.a. ett seminarium i början av månaden, där bl.a. en engelsk geolog deltog i diskussionen om just de här frågorna. Alternativa metoder måste upp på dagordningen. Vi skall inte gömma oss bakom en KBS3-metod som inte är säker.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 94 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik

Fru talman! Jag vänder mig inte mot att frågorna debatteras, men jag vänder mig mot att man fattar beslut i delasppekter där vi behöver stora, övergripande beslut. De synpunkter på slutförvaringen som Per Lager för fram är högst beaktansvärda; det är inte tu tal om det.

Anf. 95 PER LAGER (mp) replik

Fru talman! Den kommunala vetorätten är trots allt av avgörande betydelse. Vi kan inte låta de här viktiga besluten föras bort från folket och fattas på en annan nivå. Det är oerhört viktigt att den lokala befolkningen får ett avgörande inflytande när det gäller vad som händer ute på landsbygden, i det här fallet fjällområdena och berggrunden där.

Anf. 96 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik

Fru talman! Just det här med den kommunala vetorätten är ett demokratiskt dilemma. Det är rätt och riktigt att människor skall fatta beslut så nära inpå sig själva som möjligt. Men det måste också finnas metoder och möjligheter att fatta beslut om saker som måste lösas så att de inte blir icke-beslut. Därför är det viktigt att den här frågan får komma tillbaka vid ett senare tillfälle. Då får vi fördjupa oss i den i samband med hela det övriga spektrumet.

Anf. 97 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Fru talman! Det hedrar Bengt-Ola Rytter att han talar om att han är tveksam när det gäller Österdalälven. Han hänvisade också i sitt anförande till att det är lokala parter som kommer att stå för byggnaden och driften och möjligen också kunna ge arbetstillfällen.

Men man bör inte glömma bort de arbetstillfällen och de pengar som är i omlopp i dag i området. Fiskeristyrelsen nämner t.ex. att det i området säljs 14 000 fiskedygn. Det kan jämföras med Mörrumsån, där man säljer 20 000. Det här genererar förstås pengar. Länsstyrelsen har beräknat samhällsnyttan av sportfisket 1994, och det handlar om 7 miljoner kronor. Det är alltså väldigt mycket pengar som under en lång tid framöver skulle finnas i området och skapa sysselsättning och arbetstillfällen, samtidigt som vi skulle rädda den här fantastiska miljön.

Varför, Bengt-Ola Rytter, skall ett kostnadskrävande arbete utföras i onödan om området ändå med största sannolikhet i slutändan kommer att skyddas? Varför oroar människor i området om det inte är nödvändigt? Varför krångla med vägbyggen som ligger och väntar på att få fortsätta därför att man i dag inte vet om det blir utbyggnad eller inte?

Prot. 1995/96:59
21 februari

Naturresurslagen

Skall vi inte dessutom lyssna på våra lokala partikamrater och andra opinioner? Är det inte det som vi brukar kalla demokrati? Är det inte vårt någonting vad människor tycker och vad Bengt-Ola Rytters partikamrater på orten säger?

Anf. 98 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik

Fru talman! Jag hänvisade faktiskt inte till de arbetstillfällena som en utbyggnad av Brunnsberg skulle kunna ge, även om de naturligtvis också spelar en roll. Men jag håller med Ulf Björklund om att en utbyggd älv också genererar många andra arbeten inom turistnäringen.

Vad jag hänvisade till var den kvalitet som ligger i att det för en gångs skull handlar om en lokalt förankrad ägare. Det normala är ju att det är kapital som kommer fjärran ifrån som exploaterar naturresurserna. Här är det litet annorlunda.

Jag vill också understryka att det beslut som bostadsutskottets majoritet har bestämt sig för icke innebär ett ställningstagande för eller emot utbyggnad utan bara att man får fortsätta den hantering som Ulf Björklund kritiserar men som ändå pågår. Det kommer att tas ett samlat grepp om de här frågorna senare.

Anf. 99 ULF BJÖRKLUND (kds) replik

Fru talman! Det som Bengt-Ola Rytter säger är riktigt. Det här innebär inte ett fullständigt nej, utan man låter hanteringen gå vidare för att se vad som händer. Felet är bara att vi i utskottet och riksdagen har avhänt oss möjligheten att redan på ett tidigt stadium skydda den här strömsträckan. Detta medför en hel del onödigt arbete.

När det dessutom blev en sådan klar och tydlig majoritet för ett nej i det här fallet undrar man vad demokrati egentligen är i det här sammanhanget.

Nu kanske det här kommer att avgöras utan riksdagens hjälp. Eftersom vi har varit långsamma har ärendet redan nu via Kammarkollegiet hamnat på regeringens bord. Det kan alltså avgöras där.

Nu tror jag att Anna Lindh m.fl. är så pass förståndiga – förståndigare än vad vi är här i kammaren – att det här ärendet snart är avgjort, så att vi slipper hålla på med det år ut och år in. Det är självklart att vi borde ha fattat beslut om det här skyddet tidigare. Min förhoppning är att regeringen, vars underlag Bengt-Ola Rytter tillhör, är klokare än vad vi är här just nu.

Anf. 100 OWE HELLBERG (v) replik

Fru talman! I riksdagen brukar man tala om blockpolitik. Vad den innehåller i dag är litet svårt att säga. Men när det gäller miljöfrågorna är det andra block som gäller. Det är betongblocket, Socialdemokraterna och Moderaterna, som ofta gör upp i de här frågorna. Detta kallar jag för betongblockspolitik.

För mig verkar det helt onödigt att hålla på och stöta och blöta de här älvarna, Gideälven och Österdalälven, i fortsättningen. Det har t.o.m. funnits en riksdagsmajoritet för att skydda Gideälven, men på grund av en felaktig hantering här i kammaren blev det som sagt inte

så. Det finns ingen anledning att hålla på och utreda just de älvorna längre.

Bengt-Ola Rytting sade apropå energifrågorna och kärnkrafts-
vecklingen att vi ju måste ha energi. Visst måste vi ha det, men den
bästa kilowatten för naturen är den kilowatt som aldrig produceras. Det
måste vi ha klart för oss. Vi måste satsa på energieffektivisering och på
alla sätt minska vår energianvändning och vårt energibehov i Sverige. I
ett globalt perspektiv är vi enorma storslösare – något som den här
planet inte alls klarar av.

När det gäller inskränkningar i vetorätten är det förstås något man
har gjort eftersom man inte kan garantera säkerheten runt lagringen och
slutförvaringen av kärnbränslet. Det är bara därför man har gjort det,
och därför blir det inte heller någon förändring i kommande lagstift-
ning.

Anf. 101 BENGT-OLA RYTTING (s) replik

Fru talman! Ibland kan det, Owe Hellberg, i en alltför starkt förän-
derlig värld kännas skönt att tillhöra betongen. Det är en ganska stabil
materia.

Owe Hellberg sade att den bästa kilowatten är den som aldrig pro-
duceras. Kanske är det t.o.m. den som aldrig konsumeras. Sparande
måste naturligtvis vara ett oerhört viktigt inslag i den framtida energi-
politiken. Det gör det också möjligt att sänka trycket mot älvorna.

I övrigt hänvisar jag till min tidigare argumentering, för att inte tjata
kammaren till döds.

Anf. 102 OWE HELLBERG (v) replik

Fru talman! Betongpolitik och betongpolitiker har vi alldeles för
mycket av. Vi måste alla hjälpas åt att skapa ett samhälle inom de eko-
logiskt hållbara ramarna. Det är bara en sådan politik som kan leda
samhällsutvecklingen framåt.

Anf. 103 BENGT-OLA RYTTING (s) replik

Fru talman! Jag ber att få instämma i det senaste som Owe Hellberg
sade: Vi måste ha ett långsiktigt hållbart samhälle.

Anf. 104 LEIF MARKLUND (s)

Fru talman! Anledningen till mitt inlägg är den motion som jag
lämnade in tillsammans med Bruno Poromaa under riksmötet 1993/94.
Moderaten Olle Lindström lämnade in en motion med samma innehåll.
Man har väntat med betänkandet till nu, och jag kan ha viss förståelse
för den fördröjningen.

Motionen handlar om en vägförbindelse för Telma sameby. Det är
med förvåning jag ser att rubriken på det avsnitt i utskottets betänkande
där motionen behandlas avslutas med ett frågetecken. Det är svårt att
inte göra en tolkning av det. Kan det möjligen vara så att man i utskot-
tet allvarligt funderar på om det inte borde byggas en väg till samebyn?

Det är märkligt att vi i Sverige, som är ett civiliserat land, har en by
där det bor folk som bedriver en näring och som inte har en vägförbin-

Prot. 1995/96:59

21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

delse. Under den tid jag har suttit i riksdagen har jag sett hur den här frågan har valsat omkring i byråkratin mellan riksdagen, länsstyrelsen och regeringen. Jag tror att befolkningen på orten har drivit frågan om att få till stånd en vägförbindelse i ett halvt sekel. Svaret har varit nej i de flesta instanserna. Det här är inte alls tillfredsställande.

Naturligtvis har vi förståelse för att vi skall ha en naturresurslag. Det har vi också uttryckt i motionen. Men man kan inte ha en lagstiftning som sätter stopp för allt in absurdum. Här finns det ju sådana skäl att man faktiskt bör fundera både en och två gånger. Jag har med tillfredsställelse noterat att utskottet har gjort det.

Vid tidigare hanteringar i Sveriges riksdag har utskottet ofta kommit med motiveringen inget nytt under solen, dvs. i princip samma argument som tidigare, och yrkat avslag. Den här gången har faktiskt utskottets ledamöter och kansli åkt upp till Kiruna och samebyn och sett den verklighet som råder. I Kattuvuoma finns det faktiskt 22 personer. Jag skall vara ärlig och säga att de icke är helt året-runt-boende, men de bor nästan året runt i dessa ödemarker utan väg. Detta grundar sig på Statistiska centralbyråns beräkningar.

Utskottet har rest runt och tittat på alla alternativen och även fått till stånd en annan skrivning, vilket jag måste säga med viss tillfredsställelse. Här finns det faktiskt en viss samsyn: Här måste vi hitta en lösning för rennäringen i området. Rennäringen kan väl ses som en liten näring här i landet, men den är oerhört viktig för Kiruna kommun, och den är också oerhört viktig för de människor som bor inom Telma samebys område.

När det gäller helikoptertransporter kan man bara titta på de kostnadsberäkningar som har gjorts av alternativen väg och helikoptertransport. En vägförbindelse som är gjord enligt det mest skonsamma alternativet enligt konsekvensbeskrivningen skulle kosta 7 miljoner. Det skall ses mot bakgrund av att kostnaden för helikoptertransport för att få ned de slaktade renkropparna för försäljning ligger på 1,2–1,5 miljoner per år. Normalt gör man en avskrivning på 30 år för vägbyggen. Vem som helst kan utan miniräknare räkna ut att det då är helt vansinnigt att hålla på med helikoptertransporter. Inom en 30-årsperiod skulle vi ha lagt ut 68 miljoner i helikoptertransporter för näringen, och det skall ställas mot en investering på 7 miljoner.

Jag utgår från att de uppgifter som utskottet har samlat ligger till grund för dess skrivning, som åtminstone jag måste tolka så att man faktiskt förespråkar vinterslakt, man förespråkar slakt i Norge, man förespråkar sväware och man förespråkar helikoptertransport. Men man tar egentligen aldrig upp de nya slaktreglerna. Livsmedelsverket ställer ju lika hårda krav när det gäller slakt av ren som när det gäller slakt av annat. Då gäller ju mobila slakterier, som fraktas med lastbil; det kan man inte göra med vare sig sväware eller helikopter.

Men av den avslutande meningen kan man ändå utläsa att det är utskottets avsikt att man skall få till stånd en lösning av samebyns transportproblem. Man förordar också olika typer av lösningar, som skall övervägas. Detta tolkar jag faktiskt så att man också kan diskutera

väglösningar, eftersom vi har en helt ny typ av möjligheter till vägbyggnad.

Fru talman! Jag förstår av knackningen i talmansbordet att min tid är ute. Jag vill då avsluta med att säga att jag avstår från att ställa något yrkande på grund av bostadsutskottets något mjukare skrivning i den här frågan. Men jag avser naturligtvis att följa frågan och återkomma om vi inte hittar någon lösning.

Anf. 105 LARS STJERNKVIST (s)

Fru talman! Jag begärde ordet för att kommentera det som Ulf Björklund tog upp för en stund sedan när han antydde att vi socialdemokrater har bytt uppfattning. Han refererade vad jag sade i en debatt här i kammaren för ett och ett halvt år sedan. Jag tror att det är många som följer den politiska debatten som upplever att vi riksdagsmän är litet som kameleonten: vi byter intensitet i argumentationen och ibland också åsikt när vi går från att vara i opposition till att vara i majoritet.

Dagens debatt har väl också i flera frågor visat att oppositionens företrädare uppträder som hungriga tigrar medan majoritetens företrädare uppträder likt tama bondkatter. Sedan blir det regimskifte, och så byter vi roller. Även om det naturligtvis inte är bra för demokratin att man byter åsikt i sakfrågor – det vore naturligtvis förödande – tror jag ändå att det delvis är ofrånkomligt att man byter strategi; det ligger liksom i sakens natur.

Har man som riksdagsledamot sina partivänner i regeringen finner man det inte lika angeläget att vi här i riksdagen fattar skarpa beslut och gör kraftfulla uttalanden om och detaljreglerar vad regeringen skall göra. Det ligger i sakens natur att vi då har en grundläggande övertygelse om att regeringen kommer att lägga fram förslag som ligger i linje med vad majoriteten i kammaren tycker och tänker. Oppositionen hyser, av förklarliga skäl, inte samma förtroende för regeringen utan vill skriva den på näsan vad som behöver göras.

När det gäller sakfrågan, om vi socialdemokrater har bytt uppfattning när det gäller älvarna, vill jag säga att det har vi inte. Bytt strategi har vi gjort. Vi kände en större oro, och vi kände ett större behov av att göra tydliga markeringar när vi var i opposition, men i dag tycker vi att det räcker med att vi i betänkandet igen upprepar i sak samma uppfattning som vi framförde tidigare.

Det står på s. 16 i betänkandet att de krav som framförts i motionerna är beaktansvärda. Översatt till vanlig svenska betyder det att vi instämmer i andemeningen i motionerna, men vi överlåter till regeringen att lägga fram ett förslag. Där delar jag den uppfattning som Bengt-Ola Rytta tidigare har framfört, att det naturligtvis finns en risk att vi snuttifierar det här och fattar enskilda beslut för varje meter älv här i landet. Självklart är det viktigt att vi ser till helheten.

Jag tycker faktiskt inte att vi har bytt uppfattning i sak, men det är möjligt att strategin har ändrats.

Egentligen tycker jag inte om när man svarar på angrepp genom att slå tillbaka på motståndaren, men i det här fallet är det ofrånkomligt. Det är så frestande att jag inte kan låta bli.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag skall gärna ge Ulf Björklund ett personligt erkännande. I den här frågan har han uppträtt konsekvent, som en arg tiger. Däremot är han medlem av ett parti som under förra mandatperioden i nästan total enighet sade att det inte går att skydda de älvsträckor som vi nu pratar om. Det fanns bara ett undantag inom kds, nämligen Ulf Björklund. I dag har han fått med sig hela sitt parti, och det gratulerar jag naturligtvis honom till.

Men när Ulf Björklund gör inte bara sig själv utan hela sitt parti till älvräddarnas raska riddare och den politiska moralens främsta försvarare i den här kammaren klingar det litet falskt. Jag ger honom gärna ett personligt erkännande, men som parti har kds definitivt inte uppträtt som något föredöme.

Vi har försökt att vara konsekventa i sak. Jag påstår att det här betänkandet belägger det påståendet. Jag yrkar därmed bifall till hemställan i betänkandet.

Anf. 106 ULF BJÖRKLUND (kds)

Fru talman! Tack för det erkännandet, Lars Stjernkvist.

Först vill jag säga att några kristdemokrater ändå har varit med och motionerat i frågan om Österdalälven, bl.a. Lars Svensk, som råkar bo längre upp i Uppland vid älven. Jag har heller inte varit alldeles ensam under de tre regeringsåren.

Däremot var det en partikamrat till Lars Stjernkvist, Berndt Ekholm, som såg att diskussionen höll på att rasa samman när det gällde Österdalälven och andra älvar. Han kom med en kompromissmotion som innebar att vi skulle göra ytterligare avväganden under en period för att möjligen i ett senare skede rädda det här. Jag kan i viss mån hålla med om att det ibland kan bli tvära kast när majoriteten byts ut, men det är ändå inte så tydligt i den här frågan.

Stjernkvist säger att det är bra att ta stora grepp och att vi inte skall fatta beslut i små sträckor. Vad jag ändå undrar är hur systemet med den pågående inventeringen fungerar. Faktum är att inventeringsutredaren har fått förlängning och ytterligare direktiv. Vi får vänta ytterligare ett och ett halvt år innan vi vet vad det kommer att innebära. Det är den utredningen som vi hela tiden hänvisar till. Jag misstänker att inventeringen kommer att pågå fortlöpande och ligga kvar i alla tider och att vi utifrån inventeringen ständigt kommer att göra överväganden om vilka åtgärder som kan vidtas.

Därför menar jag att det finns starka skäl för att äntligen komma till skott, framför allt när det gäller Österdalälven – om nu inte regeringen hinner före oss.

Anf. 107 LARS STJERNKVIST (s)

Fru talman! Vi får vänta ytterligare ett och ett halvt år, säger Ulf Björklund. Jag blir litet förbryllad när jag hör den här debatten, för det låter nästan på Ulf Björklund och flera andra här som om vi i dag fattar ett beslut som innebär att vi kommer närmare en utbyggnad av Gideälven och Österdalälven och andra älvsträckor och älvar som i dag inte är exploaterade.

Men den enda rimliga tolkningen av det beslut vi snart skall fatta är snarare att vi kommer längre från en utbyggnad. Vi understryker i betänkandet att det ligger en hel del i vad motionärerna säger. Det är sant att vi definitivt inte låser oss. Min åsikt är att det är ett rimligt beslut med tanke på att vi nu står inför ett beslut om hela energipolitiken.

Men den här litet försåtliga framställningen av betänkandet – att vi segdrar detta och att det skulle innebära att vi kommer närmare en utbyggnad – tycker jag är en orimlig tolkning av det beslut som vi förhoppningsvis snart kommer att fatta.

Anf. 108 ULF BJÖRKLUND (kds)

Fru talman! Vi kommer naturligtvis närmare en utbyggnad så till vida att man från jordägarstyrelsens sida jobbar fullt ut, på maxhastighet, för att bereda allt det här och göra det färdigt. Man har dessutom gått till Vattendomstolen, och man menar naturligtvis allvar med det. Hade vi i ett tidigt skede skyddat Österdalälven genom naturresurslagen hade den proceduren inte behövts.

Så till vida skapar vi förhoppningar och förväntningar hos den lilla grupp som vill bygga ut den här sträckan. Jag tycker att vi hanterar den gruppen fel. Vi skulle ge tydligare signaler i ett tidigt skede. På den punkten har vi missat från början. Men nu kanske vi inte ens behöver besluta, för Anna Lindh är säkert mycket förständig och kommer att rädda älven åt oss uppe i Dalarna. Folk från övriga landet tycker ju att vi skall skjuta på beslutet tills alla utredningar som man kan tänka sig är klara.

Anf. 109 LARS STJERNKVIST (s)

Fru talman! Se där! Ulf Björklund avslutade med att uttrycka samma förhoppning om att regeringen skall vara precis så klok som jag tror och hoppas. Därmed kan vi båda två sova lugnt i natt.

Anf. 110 SIW PERSSON (fp)

Fru talman! Lars Stjernkvist menade att man kan ha olika uppfattning när man utgör majoritet och när man är i opposition.

Jag vill påminna Lars Stjernkvist om att Folkpartiet hela tiden har haft samma åsikt när det gäller vattenkraftsutbyggnaden. Vi har hävdad, både i regeringsställning och i oppositionsställning, att vattenkraftsutbyggnadsepoken är slut.

Låt mig fråga: Vad betyder en välvillig skrivning om det ändå blir avslag? Signalen från riksdagen blir ju: Fortsätt att hoppas på möjlighet till utbyggnad!

Anf. 111 LARS STJERNKVIST (s)

Fru talman! Siw Persson frågar vad en välvillig skrivning betyder. Utan sådana skrivningar skulle våra liv vara betydligt mindre meningsfulla än vad de är.

Det är klart att det har en oerhörd betydelse vilka beslut vi fattar och vad som står i de betänkanden som vi här tar beslut om.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

Naturresurslagen

När det gäller det som jag sade om att man kan ha olika uppfattningar som majoritet och i opposition förstod jag att Siw Persson menade att det stämmer för kds men inte för Folkpartiet. Av en ren tillfällighet har jag med mig omröstningsprotokollet från förra mandatperioden, då Siw Persson och jag också var ledamöter av den här kammaren och då vi behandlade precis samma frågor som vi nu behandlar. Här står inte hur olika personer röstade. Det är sant att det fanns några folkpartister, närmare bestämt 3, som här i kammaren var för ett skydd av älvsträckorna. Men det fanns 22 folkpartister – de var många på den tiden – som då hade en annan uppfattning.

Jag tror faktiskt att vi alla, Siw Persson, skall ikläda oss en viss ödmjukhet och försiktighet i argumentationen.

Anf. 112 SIW PERSSON (fp)

Fru talman! Det tycker jag verkligen att Socialdemokraterna skall göra. Folkpartiet har också försökt, och det är klart att alla kan göra fel. Vad jag försökte förklara för Lars Stjernkvist var att Folkpartiet som parti hela tiden har hävdat detta.

I Folkpartiet har det alltid varit högre i tak. Man har tillåtit att enskilda ledamöter har haft en annan åsikt än partiet.

Anf. 113 LARS STJERNKVIST (s)

Fru talman! Det är högt i tak även hos Socialdemokraterna. Men om 3 av 22 socialdemokrater i den här kammaren röstar på ett visst sätt, och följaktligen 22 röstar på ett annat sätt än de 3 övriga, skulle jag aldrig komma på idén att framställa det som om dessa 3 socialdemokrater var de främsta uttolkarna av vad Socialdemokraterna anser.

I det här fallet tillhörde Siw Persson under förra mandatperioden en mycket liten begränsad minoritet. Nu har hon fått med sig en majoritet. Det tycker jag är bra. Men jag tycker inte om att vissa försöker framställa sig som mera hedervärda än andra politiker. Jag är alldeles övertygad om att Siw Persson är besjälad av en ärlig övertygelse i den här frågan, men det är vi alla.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 10 §.)

*Samordnad
länsförvaltning*

10 § Samordnad länsförvaltning

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU5

Samordnad länsförvaltning (förs. 1995/96:RR3)

Anf. 114 OWE HELLBERG (v)

Fru talman! Vänsterpartiets reservation i det här ärendet skall mest ses som ett sätt att påvisa den regionala nivåns demokratiska underskott och den regionala nivåns svårigheter att styra sin egen utveckling.

Det som fattas är naturligtvis det regionala parlament som *Regionberedningen* förespråkar skall inrättas. Vänsterpartiet vill egentligen gå längre än beredningens förslag, men vi avvaktar i väntan på en framtida regeringsproposition i frågan.

Det demokratiska underskottet på regional nivå är stort när det gäller att hantera de statliga medel som länsstyrelsen skall administrera. Den regionalt valda länsstyrelsens styrelse är mer eller mindre bara ett rådgivande organ, medan den regeringsutsedde tjänstemannen, landshövdingen, och dennes styrelse sitter på makten och anslagen. Det är ett oacceptabelt system, som naturligtvis måste moderniseras och göras mer demokratiskt.

I avvaktan på att en större förändring kan vara realiserbar kan regeringen se över om man kan stärka den folkvalda Länsstyrelsens styrelses befogenheter.

Även om landshövdingen och länsstyrelsen har stor makt över de anslag som tillfaller länet via riksdagen har man ändå svårt att ta ett helhetsgrepp. Länsstyrelsen upprättar t.ex. regionala miljöstrategier men har mycket svårt att genomföra dem, eftersom stora statliga aktörer som Vägverket, Banverket, SJ, Posten m.fl. har sina egna budgetar och upprättar egna målsättningar utifrån riksdagens mål, men också efter egna verksamhetsmål. Denna sektorisering gör att helhetssynen på regional nivå blir svår att uppnå och kan komma i konflikt med andra aktörers målsättning.

Den regionala områdesindelningen för de statliga verken stämmer inte med länsindelningen. Den delar in landet i helt andra områden. Att alla verk har länsansvariga kan vara en hjälp för att förbättra kontakten med länsstyrelsen och möjligheten att förverkliga regionala målstrategier.

För att undvika ett sektoriserat tänkande bör regeringen fundera över hur verksamheter skall kunna samordnas, t.ex. på kommunikationssidan. Där har vi Banverket, Vägverket, Luftfartsverket och Sjöfartsverket, som alla driver sina egna verksamheter. SJ:s, Telias och Postens verksamheter har också mycket stor betydelse på den regionala nivån. Men bolagsbildningen har lett till en centralisering av verksamheterna med större tanke på ekonomiska bokslut än samhällsnytta och service, inte minst i glesbygd.

Vänsterpartiet tror att utvecklingen mot ett ökat regionalt självbestämmande är bra för Sverige och hur vi använder statliga medel. Genom att flytta makt och ansvar ut i landet till de områden där medlen skall användas får vi en effektivare och klokare användning av dessa medel, eftersom man lever närmare de problem som just den regionen har.

EU-medlemskapet har också ställt till problem i den här frågan. Sveriges indelning i målområden stämmer dåligt överens med den inkörda länsindelningen. Det demokratiska underskottet har också stärkts. Ansökningar om EU-medel går via länsstyrelsen och med inblandning av projektgrupper och samverkansgrupper i en salig röra. Näringslivet, kommuner och landsting skall medverka och skjuta till pengar på olika sätt, men det är svårt att utröna var det politiska ansva-

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Samordnad
länsförvaltning*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

ret finns. Det måste göra det svårt för väljarna när de i valsammanhang skall utkräva ansvar för hur offentliga medel används.

Regionala parlament skulle kunna vara lösningen på många av de problem som jag har räknat upp, inte minst för att minska det demokratiska underskottet på regional nivå. För oss är det viktigt att de regionala parlamenten inte blir för stora. Då mister de sin folkliga förankring. Därför har vi sagt att landstingen är den naturliga utgångspunkten för de regionala parlamenten. Men människor i regionen skall naturligtvis själva få tycka till om vad som är regionens naturliga utbredningsområde.

Vänsterns inställning till detta är klar. Andra partier får själva svara för var de står.

Jag ställer mig naturligtvis bakom förslagen i reservationen, men jag avstår från att yrka bifall till dem.

Anf. 115 LENNART NILSSON (s)

Fru talman! Det här ärendet, bostadsutskottets betänkande nr 5, är inte så stort att det föranleder mig att hålla på i tio minuter. Betänkandet är ju en uppföljning av ett förslag som Riksdagens revisorer har lagt fram för bostadsutskottet.

Vi har tagit ställning till det som handlar om länsexperterna och på vilket sätt de är styrande i verksamheten. Där ger vi regeringen till känna att man skall överväga just länsexperternas roll framöver.

Länsstyrelsens samordningsroll diskuteras också, som Owe Hellberg var inne på.

Dessutom handlar det om trafiksäkerheten på regional nivå.

De är de tre punkterna.

Om man skulle utveckla ett resonemang kring de frågor som Owe Hellberg tar upp skulle man naturligtvis kunna prata mycket längre än tio minuter. Vi lever i en tid när det krävs förändringar utifrån den verklighet vi lever i i dag jämfört med den som fanns på 1600-talet.

Det är många intressanta frågor som tas upp i Vänsterpartiets motion. Men även om Vänsterpartiet är helt klart över hur allting skall se ut tycker jag i min ödmjukhet att det finns anledning att vänta och fundera litet över vad remissinstanser och andra har kommit fram till. Vi kommer att få ta ställning till olika överväganden framöver under våren.

Även om jag erkänner att jag håller med i mycket och mycket av det som Owe Hellberg har sagt, bl.a. att det handlar om att beslut skall fattas så nära människor som möjligt, finns det även ett nationellt intresse att vårt fina land Sverige skall fungera så rättvist som möjligt. Landshövdingen och länsstyrelsen är ju regeringens företrädare i den statliga samordningen. Det är viktigt att slå fast att det är på det sättet.

Jag tror att detta måste förändras, eftersom jag utgår ifrån att man måste avsätta politiker som kan ställas till ansvar. Jag tror att det är mycket viktigt att markera, att om man nu skall förändra enligt *Regionberedningens* förslag måste det handla om att man renodlar länsstyrelsens roll till att vara regeringens organ. I det sammanhanget är jag inte helt övertygad om att det över huvud taget behövs en vald länsstyrelse, som Vänsterpartiet föreslår här. Då hamnar ju uppgifterna på en helt

annan nivå. En del frågor hamnar kanske hos landstingen och en del hos kommunerna. Sedan fungerar länsstyrelsen som regeringens kontrollorgan.

Vi får naturligtvis anledning att återkomma till den debatten. Därför yrkar jag avslag på Vänsterpartiets reservation och bifall till hemställan i bostadsutskottets betänkande.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 116 OWE HELLBERG (v)

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet är naturligtvis inte helt stupsäkra på hur utvecklingen skall se ut.

Däremot är vi helt på det klara med att vi vill ha regionala parlament. Det förs en annan diskussion om att man helt skall lägga ned en regional nivå som finns i dag, nämligen landstingen. Det är den frågan som är avgörande för fortsättningen på det hela.

Jag talade inte om länsstyrelsen som folkvald. Om Lennart Nilsson hade lyssnat noga skulle han ha hört att jag talade om Länsstyrelsens styrelse, som är indirekt vald av landstingen, och dess roll. Jag tycker att det är anmärkningsvärt hur litet denna demokratiskt valda församling kan påverka de beslut som fattas av landshövding och länsstyrelse. Jag menar att dess roll bör stärkas.

Den regionala rättvisan skall naturligtvis även i fortsättningen skipas av riksdagen, Lennart Nilsson. Riksdagen är den instans som skall fördela ramarna på ett regionalt rättvist sätt. Men hanteringen skall naturligtvis ske i de regionala parlamenten.

Det är just det som är den viktiga och stora frågan. Vi måste komma vidare i detta sammanhang. Jag skulle vilja veta mer om var Socialdemokraterna står i denna fråga, eftersom partiet har en avgörande position.

Anf. 117 LENNART NILSSON (s)

Fru talman! Socialdemokraterna har på en partikongress slagit fast att det skall finnas tre nivåer, nämligen stat, landsting och kommuner.

Det är där Socialdemokraterna står, till dess att detta förändras. Jag vet naturligtvis att det förs en debatt i vårt parti om de olika nivåerna. Trots det är detta vad som gäller. Vår partikongress har slagit fast att det skall finnas tre nivåer.

Anf. 118 OWE HELLBERG (v)

Fru talman! Det är bara det att den modellen håller på att bli ifrånsprungen. Exempelvis har vi i Skåne nu fått oss föreskrivet hur det skall fungera i framtiden; antingen en socialdemokratisk eller en moderat modell.

Det är därför intressant att få veta var Socialdemokraterna står i denna fråga.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 119 LENNART NILSSON (s)
Fru talman! När det gäller Skåne utgår jag ifrån att regeringen kommer att presentera ett förslag om länsindelningen i Västsverige och i Skåne. Vi får föra den diskussionen då.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

BoU7 Jordförvärvslagen och rennäringslagen m.m.

Mom. 2 (jordförvärvslagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 5 (fastighetsöverlåtelse i skärgården)

1. utskottet

2. res. 3 (c, fp, mp, kds)

Votering:

228 för utskottet

74 för res. 3

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 65 m, 1 fp, 16 v, 1 kds

För res. 3: 4 m, 21 c, 19 fp, 17 mp, 13 kds

Avstod: 1 v

Frånvarande: 16 s, 11 m, 6 c, 6 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Ingvar Eriksson (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 11 (vetorätt för Sametinget vid exploateringar i renbetesområdet)

1. utskottet

2. res. 4 (mp)

Votering:

290 för utskottet

17 för res. 4

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 72 m, 21 c, 20 fp, 17 v, 14 kds

För res. 4: 17 mp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 c, 6 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 12 (förnyade överväganden om ersättning för rovdjursrivna re-
nar)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

Votering:

190 för utskottet

116 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 30 s, 72 m, 21 c, 20 fp, 17 v, 17 mp, 13 kds

För res. 5: 116 s

Frånvarande: 15 s, 8 m, 6 c, 6 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Johnny Ahlqvist, Eva Arvidsson, Hans Karlsson, Kaj Larsson, Nils-
Erik Söderqvist och Ingegerd Wärnersson (alla s) anmälde att de avsett
att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU12 Jakt och viltvård

Mom. 1 (skydds jakt på säl)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall
till mot. 1994/95:Jo801 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 7 (EU:s fågel- och habitatdirektiv)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

286 för utskottet

17 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 71 m, 21 c, 21 fp, 17 v, 13 kds

För res. 1: 17 mp

Frånvarande: 18 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 8 (rovdjursstammen)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

274 för utskottet

33 för res. 2

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:59

21 februari

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 20 fp, 14 kds
För res. 2: 17 v, 16 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 6 fp, 5 v, 2 mp, 1 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU6 Fastighetsbildning m.m.

Mom. 4 (lagstiftningens inverkan på landsbygden)

1. utskottet
2. res. 1 (c, fp, kds)

Votering:

230 för utskottet

66 för res. 1

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 69 m, 16 v, 2 mp

För res. 1: 19 c, 21 fp, 12 mp, 14 kds

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 18 s, 11 m, 8 c, 5 fp, 6 v, 3 mp, 1 kds

Mom. 5 (expropriationslagens ersättningsregler)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 6 (domstolsprövning av expropriationstillstånden)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

291 för utskottet

18 för res. 3

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 71 m, 21 c, 21 fp, 17 v, 14 kds

För res. 3: 1 m, 17 mp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Carl Erik Hedlund (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markrats ha röstat nej.

Mom. 7 (inskränkningar av tomträttsinstitutet)

1. utskottet

2. res. 4 (m, c)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU8 Naturresurslagen

Mom. 1 (den kommunala vetorätten)

1. utskottet

2. res. 1 (c, v, mp)

Votering:

254 för utskottet

55 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 21 fp, 14 kds

För res. 1: 21 c, 17 v, 17 mp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 2 (alternativa metoder för slutförvaring av utbränt kärnbränsle)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

289 för utskottet

20 för res. 2

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 19 c, 21 fp, 17 v, 13 kds

För res. 2: 2 c, 17 mp, 1 kds

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 3 (vindkraften som riksintresse)

1. utskottet

2. res. 3 (c, mp)

Votering:

269 för utskottet

38 för res. 3

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 70 m, 21 fp, 17 v, 14 kds

För res. 3: 21 c, 17 mp

Frånvarande: 14 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

Mom. 9 (vattenkraftens roll i energibalansen)

1. utskottet
2. res. 4 (fp, mp)

Votering:

254 för utskottet

55 för res. 4

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 21 c, 14 kds

För res. 4: 21 fp, 17 v, 17 mp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 11 (Gideälven)

1. utskottet

2. res. 6 (c, fp, v, mp, kds)

Votering:

220 för utskottet

89 för res. 6

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m, 1 c

För res. 6: 20 c, 21 fp, 17 v, 17 mp, 14 kds

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 12 (Brunnsberg)

1. utskottet

2. res. 7 (c, fp, v, mp, kds)

Votering:

219 för utskottet

90 för res. 7

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 72 m

För res. 7: 21 c, 21 fp, 17 v, 17 mp, 14 kds

Frånvarande: 14 s, 8 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Mom. 14 (Jaurekaska)

1. utskottet

2. res. 8 (fp)

Votering:

258 för utskottet

50 för res. 8

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 71 m, 21 c, 6 v, 13 kds

För res. 8: 21 fp, 11 v, 17 mp, 1 kds

Frånvarande: 14 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 1 mp, 1 kds

Prot. 1995/96:59

21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU5 Samordnad länsförvaltning

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

11 § Ändring i sametingslagen m.m.

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU20

Ändring i sametingslagen (1992:1433) m.m. (prop. 1995/96:77)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 21 §.)

12 § Indelning av budgeten i utgiftsområden

*Indelning av budgeten
i utgiftsområden*

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU21

Indelning av budgeten i utgiftsområden (förs. 1995/96:TK2)

Anf. 120 BIRGER HAGÅRD (m)

Fru talman! Det är både beklagligt och känns faktiskt en aning pinsamt att tvingas göra det inlägg som jag nu står i beredskap att göra.

Vi vet ju alla att det har skett åtskilliga reformeringar av riksdagens arbete och våra förhållanden under den senaste tiden. Man kan nog säga att det faktiskt har skett större förändringar under de senaste åren än vad som skett på ett par decennier. Dessa förändringar, alltifrån ändring av mandatperiod och vad det nu var fråga om tidigare, var föranledda av en enighet mellan de olika partierna. En förutsättning för att vår demokrati och vårt riksdagsarbete skall fungera är att de uppgörelser som träffas mellan de olika partierna också hålls.

Det har varit på samma sätt nu när vi har haft att företa en hel del förändringar. Jag vill då erinra om spörsmålsinstitutet. Jag vill också

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

erinra om omläggningen av budgetåret. Det har varit stora förändringar som har krävt att man har varit överens på de olika nivåerna.

Nu kommer vi fram till en mindre men icke desto mindre viktig sak, nämligen hur indelningen i utgiftsområden skall se ut. Det är då bara att konstatera att också detta var en fråga som föregicks av långa och ibland kanske litet besvärliga förhandlingar mellan företrädare för de olika partierna. Det gällde, som alltid vid sådana här uppgörelser, att ge och ta. Den arbetsgrupp som utarbetade förslaget var överens. Talmanskonferensen var enhällig. Alla ville vi ju då också förutsätta att detta utan problem skulle gå igenom i riksdagen.

Döm därför om vår förvåning när vi konstaterar att man i konstitutionsutskottet i sista minuten gör ett försök att stjälpå den uppgörelse som hade träffats mellan partierna. Det gäller framför allt frågan om var posten fredsbevarande samverkan skall finnas. Skall den finnas på utrikesområdet, vilket var vad man hade kommit överens om efter alla diskussioner, eller skall den finnas på försvarsområdet? Det senare var det som man ville dribbla igenom i utskottet.

Jag kan bara konstatera att man här uppenbarligen har lyckats med sin kupp. Men den kan ju få allvarliga konsekvenser för framtiden. Med hänvisning till detta exempel kan man säga att uppgörelser som sker mellan gruppleddare, diskussioner i arbetsgrupper och enhällighet i talmanskonferensen inte betyder någonting när man kommer till det slutgiltiga avgörandet.

Vi moderater kan absolut inte acceptera detta förhållande. Jag är förvånad över och beklagar som sagt att socialdemokraterna i utskottet gick i spetsen för att riva upp uppgörelsen. Jag beklagar också att de andra partiernas företrädare inte var beredda att stå för vad deras företrädare hade kommit överens om tidigare.

Mot denna bakgrund, fru talman, finns det inget annat för oss moderater att göra än att yrka avslag på hela paketet. Jag ber alltså att få yrka bifall till reservation nr 1 och hoppas att något sådant här aldrig skall behöva hända i fortsättningen.

Anf. 121 PETER ERIKSSON (mp)

Fru talman! Jag tänker ta upp två korta frågor.

Den ena frågan gäller det som Birger Hagård tog upp. Jag tycker själv att det verkar vara mycket lämpligt att föra över hela försvaret och även FN-styrkorna till ett konto som ligger under försvarsutskottet i riksdagen. Allt annat innebär i praktiken ett delat ansvar, eftersom en stor del av utbildningen i själva verket redan sker inom det militära försvaret och eftersom även materiel skall tas därifrån. Ur budgetsynpunkt måste det därför vara vettigt att alla kostnader ligger i samma utskott.

Den andra frågan gäller turismen, som vi i Miljöpartiet har tagit upp i en motion. Riksdagen beslutade enhälligt våren 1995 att turismen inte är att se enbart som en näringslivsfråga. Därför tycker vi att det är fel att framhäva det rena krämarperspektivet som det enda och övergripande, som riksdagen gör. Kultur- och naturupplevelser växer i betydelse när det gäller just turistfrågorna. De utgör en allt viktigare del i

utvecklingen av turismen. Ett meningsfullt innehåll i turismen är därför ett mycket väsentligt inslag i en vettig och långsiktig turistpolitik. Därför bör turistfrågorna ligga kvar i kulturutskottet i stället för att föras över till näringsutskottet.

Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 122 KURT OVE JOHANSSON (s)

Fru talman! Riksdagen har beslutat om en ny budgetprocess, vilket har kunnat ske under mycket stor enighet. Vi har nu, som en konsekvens av detta, att besluta om en anpassning av utskottsorganisationen.

De förslag som vi har att ta ställning till har tagits fram av en arbetsgrupp inom talmanskonferensen. Även om enigheten inom arbetsgruppen inte varit total, har det ändå funnits en mycket bred samsyn om huruvida den s.k. fackutskottsprincipen skall behållas. Denna princip innebär att såväl lagstiftningsfrågor som budgetärenden inom ett ämnesområde bör behandlas av ett och samma utskott.

Förslaget från talmanskonferensen innefattar vissa ändringar i fördelningen av arbetsuppgifter mellan utskotten. De förändringar som föreslås är enligt min mening inte särskilt omfattande.

Vid behandlingen av förslaget i konstitutionsutskottet har vi, precis som Birger Hagård gett uttryck för, varit skiljaktiga på en punkt, nämligen frågan om vilket utskott som skall bereda och behandla den fredsbevarande verksamheten – FN-styrkorna. Konstitutionsutskottets majoritet har i denna del frångått arbetsgruppens förslag och förordar att denna verksamhet skall hanteras i försvarsutskottet och inte i utrikesutskottet.

Mot detta reserverar sig Folkpartiet och Moderaterna. Moderaterna i utskottet går längst. De vill riva upp hela förslaget från talmanskonferensen. Detta är en minst sagt märklig reaktion, som väl får skrivas på kontot dåligt morgonhumör vid den tidpunkt då den aktuella frågan behandlades.

Reservanterna argumenterar inte i sak utan hävdar att förslaget antagits i politisk enighet. Därmed menar de tydligen att KU bara har att säga ja och amen. Det är en felsyn, Birger Hagård! KU har ett eget beredningsansvar. KU har också en skyldighet att, oavsett var förslagen kommer ifrån, göra självständiga bedömningar.

Att KU:s majoritet stannat för att den fredsbevarande verksamheten skall beredas av försvarsutskottet bygger uteslutandet på sakskäl. Som framgår av regeringens proposition 1995/96:12, Totalförsvar i förnyelse – som riksdagen redan tagit ställning till – ingår kostnaderna för en internationell styrka för fredsbefrämjande insatser i totalförsvarsramen.

Mot den bakgrunden, Birger Hagård, är det en självklarhet att sådana frågor bör beredas och hanteras av försvarsutskottet. Det är logiskt att det blir så. Det stämmer överens med den s.k. fackutskottsprincipen, som man har sagt sig vilja följa. Vid en saklig prövning av frågan kan man inte komma fram till någon annan slutsats.

Reservanternas syn på KU:s uppgift i detta sakärende är närmast beklämande. Ni kan väl ändå inte på fullt allvar mena att KU:s uppgift i denna fråga endast är av formell art, och att det handlar om ett

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

slags spel för galleriet – att forsla fram ett förslag till riksdagen? Det är ju fråga om en sakprövning. Tycker ni inte det, ni som står för reservationerna 1 och 3 i betänkandet, skulle jag vilja säga att ni har missförstått uppdraget i konstitutionsutskottet fullständigt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande och avslag till samtliga reservationer.

Innan jag slutar skulle jag måhända ändå säga litet om reservation 2, som gäller turismen. Det här är naturligtvis en ur många synpunkter intressant fråga. Det är ingen tvekan om att man kan diskutera var dessa frågor skall ligga; i kulturutskottet eller i näringsutskottet.

Jag är väl medveten om att det inte behöver vara särskilt svårt att hitta argument för att dessa frågor hade kunnat ligga kvar i kulturutskottet. Men jag vill alltså hävda att vi, på olika nivåer i den politiska process som skett på detta område, ändå har kommit fram till att det kan vara rimligt att turismfrågorna överförs till näringsutskottet. Mot den bakgrunden yrkar jag även avslag på reservation 2.

Anf. 123 BIRGER HAGÅRD (m) replik

Fru talman! Först ett ord bara om själva sakfrågan: Våra internationella, fredsbevarande styrkor är beroende av just de beslut som fattas i utrikesutskottet och på den internationella arenan. Därför är det också rätt naturligt att det är där dessa frågor hör hemma.

Om det nu skall ligga under totalförsvaret, kan det mycket väl bli så att man, om Sverige har gjort internationella åtaganden och det gäller att också bereda ekonomiskt utrymme för dessa, får ringa till Eksjö eller till Boden och säga: Vi har inte pengar så det räcker, vi får nog lägga ned några regementen.

Det är inte bra om vårt försvar på det sättet skall utsättas för schackrande bara för att vi skall kunna uppfylla våra internationella förpliktelser.

Men detta, fru talman, var inte det väsentliga i sammanhanget. Det väsentliga var att det gäller att leva upp till de uppgörelser som träffats. KU har visst ett eget beredningsansvar, Kurt Ove Johansson, det är självklart. Men har vi någonsin svikit uppgörelser som har träffats på olika nivåer mellan partierna i fråga om spelreglerna och vad som hör till dem?

Jag kan dessbättre inte erinra mig något sådant fall. Det här skulle alltså i det avseendet bli prejudicerande.

Pacta sunt servanda; överenskommelser skall hållas. Här har ni svikit.

Anf. 124 KURT OVE JOHANSSON (s) replik

Fru talman! Vi har i alla fall tydligen kommit så långt i debatten att Birger Hagård nu erkänner att konstitutionsutskottet har ett eget beredningsansvar. Då ligger det också i sakens natur att konstitutionsutskottet i sin beredning kan komma fram till en annan ståndpunkt än vad som annars har gjorts.

Det Hagård nu säger är intressant på många olika sätt. Han säger att man inte får ändra på ett förslag som i sin helhet antagits i politisk

enighet. Det är precis vad som ordagrant står i den reservation som Hagård skrivit under.

Det märkliga är att Birger Hagård och hans partigrupp i KU inte lever som man lär. Birger Hagård är förvisso en säregen innovatör. Han har tydligen uppfunnit en helt egen filosofi som är ganska fiffig och som passar honom som hand i handske. Det Birger Hagård och hans partikamrater i konstitutionsutskottet har kommit fram till är att förslag som har antagits i full politisk enighet, men som Birger Hagård inte tycker om, de får man ändra hur mycket som helst!

Jag har ett konkret exempel på detta. KU behandlar för närvarande nya bestämmelser för traktaments- och reseersättningar m.m. till riksdagens ledamöter. Det är ett förslag som har tagits i full politisk enighet. Alla partier har varit representerade. Det finns inga reservationer. Förslaget uppfyller alla de kriterier som Moderaterna nämner i sin reservation: "En uppgörelse av detta slag kräver att partierna står fast vid sina ståndpunkter också i utskotts- och riksdagsbehandlingen."

Nu råkar det vara så att Birger Hagård och andra moderater i utskottet är mycket upprörda över vad som har föreslagits i detta ärende. Då finns det minsann inga hinder för att kräva förändringar. Alla moderater i konstitutionsutskottet vädrar i en motion sitt missnöje. Då behöver man tydligen inte längre stå fast vid beslut som man tidigare varit med om att fatta.

Jag tycker alltså att Birger Hagård skall gå upp på sin studiekamare, dra en våt filt över huvudet och tänka igenom sin inkonsekvens.

Anf. 125 ANDRE VICE TALMANNEN

Jag får erinra om att det är ett visst betänkande, KU21, som vi nu diskuterar.

Anf. 126 BIRGER HAGÅRD (m) replik

Fru talman! Jag har en bestämd känsla av att filter och annat kanske inte skulle räcka för Kurt Ove Johansson i det här sammanhanget. Han måste kunna inse att det är en viss skillnad mellan ärenden där man kommer överens bland gruppledarna och i talmanskonferensen och frågor där man kommer överens inom förvaltningsstyrelsen. I det senare fallet måste man naturligtvis kunna komma med ändringar.

Så har det inte varit när det gäller denna större fråga. Här har man svikit de överenskommelser som har ingåtts. Jag noterar detta, och jag gör det med en viss beklämmelse. Jag noterar detta för framtiden.

Anf. 127 KURT OVE JOHANSSON (s) replik

Fru talman! Birger Hagård för ett oerhört intressant resonemang. Om det i full politisk enighet träffas en överenskommelse inom förvaltningsstyrelsen gäller inte det som står i den moderata reservationen, utan då är det något helt annat. Om det däremot är fråga om talmanskonferensen tycker Birger Hagård att det är en skillnad.

Uppriktigt sagt, tycker jag att Birger Hagård själv måste inse den politiska inkonsekvens som han här ger uttryck för. Dessutom tog riksdagen den 6 december förra året beslut som innebär att denna typ av

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

kostnader/anslag skall ligga hos försvarsutskottet. Vidare framgår det tydligt och klart av den beredning som skedde i riksdagen att försvarsutskottet med en ganska saklig motivering också tagit fram uppgifter som tyder på att det lämpligaste stället för behandling av dessa frågor är försvarsutskottet. Om detta var den 6 december hela riksdagen enig utom Moderaterna, som hade en reservation.

Att anslaget till de fredsbevarande styrkorna när det gäller FN-insatser skulle ligga hos försvarsutskottet är sakligt sett helt korrekt.

Anf. 128 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Vi i Miljöpartiet vill i högre grad än regeringen betona den starka kopplingen mellan turism och kultur. Nu föreslår regeringen här att beredningsansvaret för kulturutskottet vad avser turism skall upphöra och att det skall övergå till näringsutskottet. Man säger att principiella grunder för utgiftsområdena skall vara att dessa svarar för de ändamål och politiska syften som finns bakom anslagsförslagen. Indelningen borde enligt utredningens mening tillfredsställa krav på politisk relevans och möjligheter att göra meningsfulla prioriteringar och att följa upp resultat.

Vi tror att kulturutskottet skulle kunna göra det på ett alldeles eminent sätt. Vi är rädda att utvecklingen blir på följande sätt. Jag skall läsa upp litet grand av det som står i *Västgötaläget*, Västergötlands turistråds lilla nyhetsbrev. Rubriken lyder: *Bra resultat för turistindustrin 1995*. Det står så här:

”Landskapet bjuder på den ’råvara’ av upplevelser i natur och kultur som svenskar och allt fler nordbor och européer frågar efter – en ’råvara’ som förädlas till upplevelser och paketeras för våra besökare, så att dessa skall få ut så mycket mer av sin vistelse.” Vidare handlar det om att marknadsföringen är viktig. Det lönar sig att gå in i närområdena och att jobba med direktreklam.

Så kan det låta när näringen råder.

Turistnäringen utgör en viktig del av det svenska näringslivet, närmare bestämt en tredjedel, och den beräknas öka. Men på vilket sätt? undrar vi. Vilka attityder skall få råda? Är det fråga om turismen som råvara, eller kan det vara fråga om turismen som en möjlighet till speciella upplevelser där vårt kulturarv kan lyftas fram och berika fler än som är fallet i dag? Vi tycker att det är tråkigt att beredningsansvaret flyttas och läggs på näringsutskottet.

Anf. 129 KURT OVE JOHANSSON (s)

Fru talman! Jag upprepar vad jag sade till Peter Eriksson: Visst går det att finna argument för att ha kvar turistnäringen i kulturutskottet. Därom råder inget tvivel. Jag tror dock att också Ewa Larsson medger att det inte är svårare att hitta starka argument för att även turistfrågorna kan ligga i näringsutskottet.

Den sakliga utgångspunkten har det varit fråga om och den prövningen har vi gjort. Vi har då funnit att det ändå måste anses rimligt att näringsutskottet tar över de här frågorna.

Jag skall gärna erkänna, Ewa Larsson, att det inte är svårt att hitta tidningsartiklar som man, om man så vill, patetiskt kan läsa högt ur här i talarstolen. Men argumenten för att föra frågan till näringsutskottet väger ändå över enligt min mening. Detta har alla partier i kulturutskottet, med undantag av Miljöpartiet, kommit fram till.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 130 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag är glad över tillägget om att det gäller alla partier utom Miljöpartiet. Jag trodde vi var en del av alla partier.

Jag läste inte innantill ur en tidningsartikel, utan det var Västergötlands turistråds nyhetsbrev. Jag kan gärna visa det senare för Kurt Ove Johansson.

Det finns många skäl att anföra här. Ett är näringsskåpet. Det är det som vi tror får väga över. Det är alltså turismen som råvara och inkomstkälla som kommer att ta över.

Vi hade önskat att kulturutskottet fick fortsätta att ha beredningsansvaret och att det kanske även fick ta över ekonomin för att visa på en politisk inriktning. Det handlar ju om attityder. Vad är det vi vill bjuda de människor på som kommer till Sverige? På vilket sätt vill vi att turismen som näringskälla skall utvecklas?

Anf. 131 KURT OVE JOHANSSON (s)

Fru talman! Alla kan naturligtvis höra att Ewa Larsson har bemödat sig om att hitta artiklar där det hålls före att frågan borde ligga kvar i kulturutskottet. Men jag är övertygad om att Ewa Larsson, om hon hade lagt ner lika mycket energi på att finna fram till de argument som gäller för att frågan skall ligga hos näringsutskottet, precis som jag skulle ha dragit en annan slutsats.

Fru talman! Jag kan inte annat än rekommendera Ewa Larsson att verkligen utnyttja en del av sin framtid till att också försöka finna de argument som förts fram när det gäller näringsutskottet. Det är inte svårt. Egentligen handlar det bara om att titta i riksdagens handlingar. Jag står gärna till tjänst med upplysningar om var Ewa Larsson kan finna de starka argumenten.

Anf. 132 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag företräder Miljöpartiet, inte mig själv. Dessutom är också Miljöpartiet företrätt i konstitutionsutskottet. Peter Eriksson har alldeles nyss förfäktat samma inställning. Jag tror faktiskt inte att vi, om vi sätter oss in i ärendet, kommer fram till samma resultat. Vi måste nog erkänna att vi har olika synvinklar i den här frågan.

Jag vill påstå att vi i kulturutskottet har träffat väldigt många av turistnäringens företrädare. Det turistråds nyhetsbrev som jag nyss läste innantill ur är ett relevant exempel på en attityd inom vissa grenar inom turismen som är allmänt förekommande. Vi i kulturutskottet försöker, med de små resurser som vi har, att företräda en annan attityd. Det skulle ha hjälpt oss i vårt arbete om beredningsansvaret hade fått ligga kvar i kulturutskottet.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Indelning av budgeten
i utgiftsområden*

Anf. 133 ÅKE GUSTAVSSON (s)

Fru talman! Det är väl ingen hemlighet att jag tillhör dem som gärna hade sett att turismen fick ligga kvar i kulturutskottet. Emellertid är jag nu beredd att acceptera som ett led i en större uppgörelse att den indelning görs som föreslagits av en majoritet i konstitutionsutskottet.

Jag understryker många av Ewa Larssons allmänna synpunkter beträffande kulturens och naturens betydelse, kulturmiljövård osv. Det handlar faktiskt om människors fritid. Därför vill jag uttrycka förhoppningen, och också tron, att vi i dessa frågor kommer att finna former för ett gott samarbete mellan näringsutskottet och kulturutskottet i anslutning till beredningen av ärenden inför riksdagsbehandlingen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 21 §.)

*Riksdagens
arbetsformer*

13 § Riksdagens arbetsformer

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU22
Riksdagens arbetsformer

Anf. 134 JERRY MARTINGER (m)

Fru talman! Under senare år har situationen i riksdagens plenisal varit föremål för åtskilliga diskussioner, dels internt här i riksdagshuset, dels också massmedialt. Det har ansetts att riksdagens ledamöter har en alltför dålig närvaro vid arbetsplena och frågestunder. Likaså har det sagts att debatterna är alltför stela och tråkiga.

Flera talmän har lagt ned stor möda på att reformera debattreglerna. Men någon förändring har inte ägt rum. Det är därför angeläget att fortsatta ansträngningar görs för att förbättra situationen. Samtidigt är det väsentligt att problemet inte överskattas.

Många gånger är det ren okunskap beträffande riksdagsledamöternas arbetssituation från exempelvis massmediernas sida som gör att frågan om närvaro och engagemang i plenisalen får alltför stora proportioner. TV-bilder från en glest besatt plenisal sänds ju inte sällan för att ge intryck av ointresse från riksdagsledamöternas sida. Detta skedde senast i ett TV-program strax före jul där de s.k. undersökande journalisterna inte tycktes ha någon som helst förståelse för att en riksdagsledamot över huvud taget kunde bevista någon annan aktivitet under den tid då debatt pågick i kammaren.

Det är bara att konstatera att riksdagsledamöterna faktiskt har en mängd andra aktiviteter vid sidan av och samtidigt med kammardebatterna. I många fall handlar det om sammanträden med olika styrelser och utredningar i vilka ledamöter är engagerade. Men ledamöterna kan naturligtvis också vara tvungna att under plenitid ta emot besök av olika slag samtidigt som de måste läsa in handlingar och skriva anföranden. Inte sällan är det nödvändigt att träffa kolleger från den egna riksdagsgruppen eller från länsbanken för att diskutera olika ärenden.

Sådana diskussioner kan inte alltid vänta till dess att kammardebatterna avslutats. På detta sätt har det svenska parlamentet alltid arbetat, och så sker också i de flesta andra länder.

Det kan för övrigt inte vara rimligt att begära att alla ledamöter alltid skall sitta i kammaren så snart det är debatt. Man får nämligen inte glömma att en stor del av ledamöterna över internradio och intern-TV faktiskt följer debatterna från sina rum, där det i arbetstygda situationer ibland kan vara mer praktiskt att sitta, eftersom man då samtidigt som man lyssnar kan göra någonting annat som man inte kan göra i kammaren, t.ex. öppna post.

Man får inte heller tro att alla debatter kan göras så underhållande att ledamöterna lämnar alla andra former av aktiviteter så snart det ringer till debatt bara för att inte gå miste om en påpasslig replik i plenisalen. Varje liten detalj i ett betänkande eller varje fråga vid en frågestund kan omöjligen uppfattas som så intressant att den till hundra procent skall engagera varje ledamot av Sveriges riksdag. Det är ett faktum som vi måste acceptera.

Vad som däremot skulle vara värdefullt vore om närvaron ökade när det gäller ärenden av mer allmänt intresse. Inte heller i sådana fall är plenisalen särskilt fylld eller debatterna särskilt engagerande.

Det problem som trots allt finns hänger nog till viss del samman med ledamöternas placering i plenisalen. För närvarande placeras ledamöterna efter valkretsar och inte t.ex. partivis.

Detta är ovanligt om man jämför med andra länder. En kartläggning som under 1980-talet utfördes av Interparlamentariska unionen visade att parlamentsledamöterna i de flesta av 54 undersökta länder satt grupperade efter politisk uppfattning. Det var bara i sju av de 54 länderna som valkretsindelningen låg till grund för placeringen.

I en motion av Lars Tobisson och Gunnar Hökmark, som tillstyrkts av de moderata ledamöterna i konstitutionsutskottet, föreslås att platsfördelningen i riksdagens plenisal skall ske efter partitillhörighet och inte efter valkrets. Säkert skulle, som motionärerna påpekar, debatten därigenom ges större livfullhet och åskådlighet. Det skulle nog också verka stämningshöjande att sitta bland sina politiska fränder från hela landet i jämförelse med att vara bänkgranne med en politisk motståndare. Självfallet skulle det också bli lättare att hålla kontakt inom en riksdagsgrupp och att där exempelvis fördela uppgiften att ta till orda. Om riksdagsledamöterna satt partivis skulle man också snabbt kunna avläsa skillnader i närvaro mellan partierna, vilket i sin tur säkert skulle verka disciplinerande. En placering efter parti skulle också göra det enklare att få en överblick över hur de olika partierna uppträtt vid voteringarna.

Någon ombyggnad av riksdagens plenisal behöver emellertid inte göras för att ledamöterna skall kunna placeras partivis. En sådan placering torde gå utmärkt att genomföra inom ramen för nuvarande möblering.

Man måste över huvud taget ställa sig tveksam till det förslag som för närvarande finns beträffande ombyggnad av plenisalen. Det kan starkt ifrågasättas huruvida det kan anses försvarligt att i nuvarande

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

ekonomiska läge lägga ut så mycket pengar som det sägs handla om för ett sådant projekt. Enligt uppgift från fastighetsenheten vid riksdagens förvaltningskontor beräknas kostnaden för en ombyggnad enligt förslaget till inte mindre än 87 miljoner kronor. I likhet med andra byggprojekt skulle siffran dessutom säkert vara betydligt högre när allt var klart.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Fru talman! Det betänkande vi nu handlägger behandlar också en motion av Elisabeth Fleetwood med yrkande om att riksdagen måtte besluta att i konstnärlig form manifesteras riksdagens och det svenska folkets respekt för Raoul Wallenbergs gärning.

Man får nog erkänna att det känns litet egendomligt att man på många andra håll gjort mer för att hedra Raoul Wallenberg än vad vi har gjort i dennes hemland. Statyer eller monument för att hedra Raoul Wallenbergs gärning finns nämligen i ett flertal andra länder. Bland dessa kan nämnas USA, där minnesmärken finns i flera städer, Canada, Ungern och Australien. I Australien finns minnesmärken i såväl Sidney som Melbourne.

I de flesta fall är minnesmärket en byst av Raoul Wallenberg. Men i Budapest har det t.o.m. uppförts ett monument. I Storbritannien finns ett förslag till minnesmärke att placeras i London. I Tyskland planeras ett minnesmärke. Sedan i november förra året finns i den amerikanska kongressen en byst av Raoul Wallenberg. Raoul Wallenberg är dessutom hedersmedborgare i USA, Canada och Israel.

Fru talman! Jag skall inte säga mera om Raoul Wallenberg, eftersom jag kan se att Elisabeth Fleetwood har anmält sig på talarlistan. Men jag ville ändå säga några ord i den här frågan för att understryka det glädjande i att utskottet nu efter flera år beslutat att ställa sig bakom motionsyrkandet om att hedra Raoul Wallenbergs gärning.

Anf. 135 SIVERT CARLSSON (c)

Fru talman! Flera av riksdagens partier har motionsvägen redovisat sina synpunkter på riksdagens arbetsformer i allmänhet och på motionsrätten i synnerhet. En gemensam uppfattning hos motionärerna är att det finns skäl att överväga ett avskaffande eller en uppluckring av den tidsmässiga begränsning av motionsrätten som för närvarande gäller. Alternativen som förs fram är flera: fri motionsrätt under hela året eller återkommande möjligheter att motionera under loppet av ett riksmöte.

Anledningarna till att nuvarande allmänna motionsrätt bör reformeras är enligt min mening många.

Att som nu begränsa den allmänna motionsrätten till enbart 14–15 dagar i anslutning till regeringens budgetproposition medför något av motionshysteri då budgetpropositionen skall bearbetas och motionsvägen diskuteras men också då årets alla samlade goda uppslag skall framföras, därför att de under resten av året inte ges den möjligheten. Då är, som bekant, eventuellt motionsskrivande avhängigt förslag från regeringen, vilket är en i mitt tycke onödigt begränsning av såväl demokratin som riksdagens arbetsformer. I våra kommuner har vi fri motionsrätt hela året.

Jag menar, fru talman, att tidspressen i riksdagsarbetet under hösten skulle minska, årsrytmen i riksdagsarbetet bli bättre och demokratins ramar vidgas om ytterligare någon eller några allmänna motionsrättsperioder tillskapas. Utöver budgetperioden kan det förslagsvis ligga ytterligare en period i början av året. Det är en tanke som också framförts av Riksdagsutredningen 1993/94.

Nu skriver konstitutionsutskottet i dagens betänkande följande: ”I detta perspektiv kan det enligt utskottets mening vara naturligt att vissa förändringar beträffande motionsverksamheten övervägs.” Men så landar man på följande skrivning: ”— — — det kan finnas skäl att på sikt överväga vissa förändringar i motionsrätten. Med hänsyn till budgetpropositionens centrala roll i riksdagsarbetet finns det emellertid anledning att avvakta utfallet av den nya ordningen under en viss tid, innan utskottet tar ett eventuellt initiativ i frågan om motionsrättens utformning.”

Det är enligt min mening en till intet förpliktande skrivning.

Jag menar, fru talman, att det redan nu finns stor anledning och många skäl att utöka den allmänna motionstiden med ytterligare någon eller eventuellt några perioder. Jag menar också att talmanskonferensen borde få riksdagens uppdrag att se över och utreda frågan om en utökning av den allmänna motionstiden för att därefter återkomma till riksdagen med förslag till ändringar.

Därmed ber jag, fru talman, att få yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 136 KENNETH KVIST (v)

Fru talman! För att vinna tid skall jag försöka var litet kortfattad. Jag instämmer i Sivert Carlssons argumentering. Jag vill bara lägga till att jag tycker att vi är inne i en serie av beslut och omständigheter där riksdagens roll håller på att minska.

Det gäller EU-inträdet, som har minskat riksdagens roll inom lagstiftningsarbetet. Det gäller egentligen också den nya budgetprocess som skall tillämpas fr.o.m. hösten, som jag om jag hade varit ledamot vid det tillfälle den antogs ivrigt hade bekämpat. Jag ser en stor fara i att den ytterligare kommer att beskära riksdagens roll och leda till en koncentration av politiken på bara budgetfrågor. Många frågor riskerar att mer och mer komma i bakgrunden.

Det finns alltså skäl att riksdagens initiativrätt värnas. En del i detta är att riksdagen skall ha en motionsrätt som inte bara är förlagd till den tid då budgeten skall behandlas utan också till någon annan tidpunkt. Detta har man yrkat på i motioner, och vi som står bakom reservationen tycker också att konstitutionsutskottet skulle föreslå riksdagen att uttala detta.

I övrigt vill jag säga att jag delar en hel del av Jerry Martingers uppfattningar. Jag delar glädjen över att vi enhälligt har kunnat lösa frågan om att hedra minnet av Raoul Wallenbergs humanitära insats. Jag delar många av hans åsikter om närvaron i kammaren. Men den kritik som finns av riksdagens debatter, riksdagens roll osv. tror jag inte har någonting att göra med hur vi sitter. Jag tror att det system som vi har är ganska gott, dvs. att vi är placerade efter vilka orter vi represen-

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Riksdagens
arbetsformer*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

terar. Politiken är inte bara en politik efter parti. Ibland är det bra att det lätt knyts kontakter över partigränserna. Där kan denna blandade placering efter valkretsar vara ett positivt och bra inslag i det svenska parlamentet. Därför yrkar jag avslag på den moderata reservationen.

Anf. 137 PETER ERIKSSON (mp)

Fru talman! Man kan tycka att de frågor vi nu diskuterar kring riksdagens egna arbetsformer är interna frågor som inte har så stort allmänintresse. I vissa fall är det nog så. Men i många fall har det också mycket stor betydelse vilka former man arbetar under för om demokratin skall kunna fungera på ett bra sätt och för om den allmänna debatten i samhället skall kunna fungera på ett sätt så att vi får hit de argument som krävs för att vi skall kunna fatta vettiga beslut och också kunna meddela svenska folket vad som händer kring riksdagen.

En sådan fråga som vi i Miljöpartiet har tagit upp och som Birger Schlaug har motionerat om gäller EU-nämnden. Det har kanske varit allmänt bekant att vi i Miljöpartiet har haft ganska mycket kritik att anföra mot hur EU-nämnden har arbetat och mot de former som vi har beslutat om tidigare. Vi har också lyckats få till vissa förändringar och förbättringar.

Det som diskuteras i dag tycker jag är ännu ett steg mot att EU-nämnden skall fungera något bättre och kunna fullgöra det demokratiska arbetet och riksdagens demokratiska insats på ett bättre sätt.

Birger Schlaugs motion handlar om att den ordning som är i dag är orimlig. EU-nämnden tar faktiskt fyra veckor på sig innan protokollen blir färdigskrivna och offentliggjorda. Det gör att den offentliga debatten inte fungerar på ett vettigt sätt. Journalister kan inte ta del av vad som har sagt i EU-nämnden, och därmed kan det svenska folket inte diskutera EU-frågor på ett så upplyst sätt som borde kunna vara möjligt.

Vi har fått konstitutionsutskottet att säga att denna ordning inte är acceptabel och att det finns stora möjligheter att rationalisera och avsevärt minska tidsutdräkten. Jag tycker att det är bra.

EU-nämndens kansli har anfört en räckra ganska dåliga argument. Det skulle vara fysiska omöjligheter som gör att man inte kan ha en snabbare ordning än fyra veckor och absolut inte kortare tid än tre veckor, eftersom ministrarna åker ned till Bryssel och eftersom det tar sådan tid innan de hinner komma tillbaka och skriva under sina protokoll.

Protokollen från debatterna i kammaren får vi dagen efter. Det finns en skillnad gentemot EU-nämnden, och den är att de protokollen måste sekretesskollas innan de går ut. Men det skall inte behöva ta fyra veckor.

Den andra fråga jag tänker ta upp är en fråga som också Kenneth Kvist och Centern var inne på. Det gäller motionsrätten. Jag tycker att det är en otidsenlig och olyckligt skev arbetsdelning och arbetsorganisation vi har i riksdagen. Riksdagens ledamöter har kort tid för att skriva motioner, och budgetarbetet sker samtidigt.

Jag tror att det leder till att vi får sämre motioner än vad vi annars hade kunnat få, och också att vi får en sämre budgetbehandling. Vi har ont om tid och mycket att göra på en gång. Riksdagen är inte alls lika arbetsbelastad senare. Det leder till fler magsår än vad som vore nödvändigt, och det leder till mer övertid och högre kostnader än vad som vore nödvändigt.

Vi borde göra en förändring när det gäller motionsrätten. Förslaget från Vänstern, Centern och Miljöpartiet innebär att man skall utreda frågan för att ge större möjligheter till motionering. Vi har genom Gudrun Lindvall en motion där vi föreslår ett antal perioder – två eller flera – under året, då man skall ha möjlighet att motionera.

Man kan också tänka sig en allmän motionstid som pågår hela tiden och samlar upp motionerna en gång i halvåret eller så. Man kan säkert tänka sig många varianter, men det är inte en bra ordning att ha en allmän motionstid bara någon vecka per år och sedan låta riksdagsledamöternas möjligheter att ta initiativ och påverka under övriga året vara väldigt begränsade.

Anf. 138 INGVAR JOHNSON (s)

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till betänkandet i sin helhet och avslag på reservationerna.

Sedan vill jag säga några ord i anledning av vad som sagts beträffande motionsrätten. Reservanterna vill, som framgått, redan nu ha ett uttalande om en ny, mindre restriktiv ordning. Vi i utskottsmajoriteten har, vilket också framgått, menat att det kan finnas skäl att på sikt överväga vissa förändringar. Men vi tycker ändå att det finns anledning att något avvakta utfallet av den nya ordning som vi ganska nyligen beslutat om, beträffande arbetet med budgetpropositionen och annat, innan vi tar något initiativ i frågan. Jag tror att det är klokt att skynda litet långsamt med tanke på de stora förändringar som vi genomför.

Moderaterna föreslår att vi skall uttala oss om ledamöternas placering i kammaren. Innan jag kommenterar det vill jag gärna instämma i vad Jerry Martinger sade beträffande den stora oförståelse som finns, inte minst i medierna, för riksdagsledamöternas arbetssätt här i kammaren och i riksdagen i sin helhet.

Moderaterna menar, som framgått, att riksdagsledamöterna borde placeras partivis i stället för länsvis som nu. Jag menar att det naturligtvis finns skäl för båda placeringssätten, men det finns också starka skäl som talar för den länsvisa placeringen. Utskottsmajoriteten ser därför nu ingen anledning att frångå den gällande ordningen. Som bekant pågår också en utredning om plenisalens utformning i framtiden – många har kommenterat det – men jag vill påpeka att förslaget om ombyggnad av plenisalen inte är uppe till avgörande vid dagens sammanträde.

Sedan, fru talman, vill jag något beröra en fråga där vi är helt ense. Som Jerry Martinger och Kenneth Kvist nämnde har ett enigt utskott föreslagit att hela svenska folkets respekt för Raoul Wallenbergs gärning skall manifesteras i konstnärlig form i riksdagen.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Riksdagens
arbetsformer*

Raoul Wallenberg har som få andra människor utmärkt sig för sin enastående humanistiska gärning. Att han räddade tiotusentals människor undan nazisternas utrotningsläger har därför uppmärksammats över hela världen. Raoul Wallenberg bidrog också till att förhindra förstörelsen av gettot i Budapest. Det gällde att rädda så många människor som möjligt och att slita så många som möjligt ur mördarnas klor, som Raoul Wallenberg själv skrev i ett brev. Han tjänade därmed också som omvärldens vittne till de fasansfulla övergrepp som nazismen gjorde sig skyldig till.

För dessa sina gärningar har Raoul Wallenberg hedrats med utmärkelser, minnesmärken och monument. Hans öde fortsätter att sysselsätta hans anhöriga, den svenska regeringen och många andra för vilka hans insatser alltjämt står för det exceptionella mod och den exceptionella humanism och passion som han utstrålade i ett av Europas historias mörkaste tidevarv.

Betydelsen för oss alla av att hans öde blir känt och att minnet av hans gärning får fortleva har inte minskat. Den medmänskliga handlingskraft och det engagemang han står för är lika mycket en förebild i dag och för framtiden som de var för 50 år sedan.

Anf. 139 SIVERT CARLSSON (c) replik

Fru talman! Ingvar Johnsson gled mycket snabbt över argumentationen för bibehållen motionsrätt. Han sade att det finns skäl att skynda långsamt, men jag hörde inte något skäl. Skälet till den skrivningen skulle vara budgetpropositionens centrala del i arbetet. Det är inget nytt. Budgetpropositionen har behandlats förut också. Att skynda långsamt behöver inte betyda att vi står stilla.

Kenneth Kvist sade att vi för demokratins skull måste värna riksdagens arbetsformer, initiativrätt och motionsrätt. Inget nytt händer i och med att vi behandlar budgeten i december, mer än att vi minskar tidsmöjligheterna, ökar tidspressen och avhänder oss en del av de nuvarande möjligheterna att motionera. Det har sagts förut. Jag tycker att det är att vara överdrivet försiktig, för att inte säga passiv, att inte våga yrka bifall till ett förslag om en utredning. Det är det vi föreslår, inget annat.

Anf. 140 INGVAR JOHNSSON (s) replik

Fru talman! Jag förstår inte hur Sivert Carlsson kan säga att det inte sker något nytt för att budgetpropositionen nu läggs fram på hösten. Vi har väl, om jag inte missminner mig, beslutat om att hela systemet för behandlingen av budgetpropositionen skall se ut på ett annat sätt. Det var det jag avsåg när jag sade att vi borde avvakta utfallet i hur det arbetet kommer att utvecklas.

Vi skall inte överdriva skillnaderna mellan vad utskottsmajoriteten säger och reservanternas åsikter. Det kan finnas anledning att inte förhålla sig och att i stället fundera ytterligare innan man gör något uttalande om hur vi skall ha det med motionsrätten framöver.

Anf. 141 SIVERT CARLSSON (c) replik

Fru talman! Om jag vågar tolka vad Ingvar Johnsson sade nu som ett positivt anslag för att verkligen se över detta framöver skall jag inte argumentera mera. Det är någonting nytt, sade Ingvar Johnsson. Jag kanske uttryckte mig tokigt. Det nya är att budgeten läggs fram vid denna tidpunkt. Vi får kortare tid att motionera. Demokratins snörps åt ytterligare, och då menar jag att det finns anledning att se till att vi får en utökad motionstid. Hur vi skall ha den skall jag inte gå in på, men det behövs en utredning i frågan. Jag är alldeles övertygad om att det måste komma dithän för demokratins skull, för riksdagens arbetsformers skull och därmed för hela riksdagens skull.

Anf. 142 INGVAR JOHNSSON (s) replik

Fru talman! Jag tycker att det är att överdriva litet grand att tala om att man för demokratins skull måste göra precis den här förändringen av motionsrätten. Motionsrätten i parlamenten runt om i världen kan i många fall vara t.o.m. mycket restriktivare, och man tycker ändå att man har en bra demokrati.

Det skall naturligtvis inte göras någon annan tolkning av vad jag har sagt än det som står i utskottets betänkande, där vi anför precis det jag sade: Det finns anledning att avvakta utfallet av det nya systemet.

Anf. 143 ELISABETH FLEETWOOD (m)

Fru talman! Det är verkligen inte kutym att begära ordet när man har fått en motion bifallen. Ändå gör jag det i dag.

Jag har under årens lopp väckt motioner och ställt frågor till vederbörande statsråd om att vi riksdagsledamöter i konstnärlig form skulle manifestera riksdagens och det svenska folkets respekt för Raoul Wallenbergs gärning.

När jag väckte årets motion i januari 1995 hade 50 år förflutit sedan Raoul Wallenberg försvann i Budapest under sin tjänsteutövning som förste legationsssekreterare. Det finns väl ingen enskild svensk som så hyllas i stora delar av världen för sina humanitära insatser och sin kamp för mänskliga rättigheter som Raoul Wallenberg.

Han räddade tiotusentals judar undan gaskamrarna, som Ingvar Johnsson bl.a. nämnde i sitt anförande, med hjälp av provisoriska pass som han lät utfärda. Vår avsikt med motionerna var att manifestera riksdagens djupa uppskattning och respekt för denna Raoul Wallenbergs historiska gärning.

Vi har tidigare fått avslag på vår hemställan med hänvisning till att hedersbevisning av detta slag endast brukade ges till avlidna personers minne. Men här vill jag tydliggöra att denna regel trots allt inte har varit utan undantag. 1983 avtäcktes bl.a. en staty här i Sverige föreställande en sovjetisk dansös. Hon var själv närvarande vid avtäckningen. Den mångåriga socialdemokratiska socialministern Gustav Möller var också närvarande när man i Malmö stad, där han föddes, avtäckte en minnestavla vid hans födelsehus. Flera exempel skulle kunna ges.

Fru talman! Det är med djup tacksamhet som jag står här i dag och kan konstatera att Raoul Wallenberg världen över anses vara kanske

Prot. 1995/96:59

21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

århundradets största hjälte. 42 böcker har skrivits om honom, till och med på så exotiska språk som singalesiska och japanska, tiotusentals artiklar naturligtvis, i över hundra länder.

Skolor finns uppkallade efter honom i USA, i San Francisco och Brooklyn, i Tyskland och på andra ställen.

Monument och skulpturer hittar vi också. Vi har den berömda i Budapest – självklart i Budapest – som skapats av den likaledes berömda Imre Varga. Det är tusentals svenskar som redan har varit där och tittat på den. Nu planerar man ett stort monument i London som kanske inte kommer att stå det budapestska efter.

Australien är en kontinent som man säger har tagit Raoul till sitt hjärta, framför allt av tacksamhet för de många som han räddade. Främst är det neurologen Frank Vajda som tillsammans med sin mor räddades av honom och som fortsatt att påminna om vad Raoul Wallenberg har gjort för mänskligheten.

Han är hedersmedborgare i tre länder: USA, Kanada och Israel. Jag är övertygad om att det kommer att bli fler.

Den 2 november var nuvarande talmannen Birgitta Dahl närvarande när man avtäckte en skulptur som kommer att stå i Lilla Rotundan i Kongressen i Washington och som också handlar om, som det står, ”vårt århundrades hjälte och räddare”.

Filmer och dokumentärer har skapats med hans gärning som huvudämne.

När konstitutionsutskottet nu har tillstyrkt min motion, K304, och därmed uppdrar åt förvaltningsstyrelsen att vidta lämpliga åtgärder, tror jag att det kommer att välkomnas av alla svenskar som minns vad Raoul Wallenberg, vår svenske legationssekreterare, kunde göra för människor under, som Ingvar Johnsson just sade, ett av de kanske mörkaste skedena i vår historia.

Utskottet fortsätter så här: ”Det får ankomma på förvaltningsstyrelsen att utforma en konstnärlig utsmyckning av detta slag med hänsyn till den speciella miljön på Helgeandsholmen.”

Med tanke på de över tio år som har förflutit sedan vi först väckte den här motionen – det var dåvarande riksdagsledamoten Sven Munke och jag som väckte den första motionen – tar jag för givet att förvaltningsstyrelsen kommer att skynda på. Det är naturligtvis min personliga förhoppning att ett sådant konstverk, vad det nu kan bli, skall finnas tillgängligt 1998, när Stockholm är Europas kulturhuvudstad. Då hoppas jag också att det skall kunna minna alla de besökare som vi hoppas skall komma till vår huvudstad om vad Raoul Wallenberg har gjort för mänskligheten.

Anf. 144 GUDRUN LINDVALL (mp)

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 som handlar om motionstider.

Jag skrev en motion om motionstider när jag själv upplevde min första, nämligen förra året i januari, och insåg att det knappt var en möjlig arbetssituation att på fjorton dagar skriva motioner om alla de

tankar och förslag man hade som ny riksdagsledamot och allt det man skulle vilja driva.

Om man kommer från kommunfullmäktige vet man att det är litet annorlunda. Där har man möjlighet att motionera över hela året, och där behandlas också motionerna på ett litet mer djuplodande sätt.

Jag tror att det skulle gagna riksdagens arbete enormt om vi fick en annan tingens ordning, så att det fanns möjligheter för riksdagsledamöter att motionera under flera perioder under året. Jag tror att det faktiskt skulle komma fram många bra förslag som skulle kunna omsättas i praktisk politik. Jag tror att det finns många människor i den här kammaren som har mycket goda idéer som tyvärr aldrig riktigt kommer fram, just därför att arbetssituationen blir så extrem när allt skall skrivas under fjorton dagar av året.

Det finns en möjlighet nu när vi flyttar budgetperioden och budgeten läggs fram i september att ha kvar den allmänna motionstiden i januari och samtidigt få en ny motionstid i anslutning till budgeten i september.

Om man gör så eller på något annat sätt spelar inte så stor roll. Jag tror att ledamöternas arbete och riksdagens arbete verkligen skulle vinna på att det fanns möjlighet till fler motionstider under året. Jag är glad över att det finns en reservation, så att vi i alla fall är ganska många som ser att det skulle finnas en möjlighet att göra riksdagens arbete bättre.

Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Pondera att det var Anders Björck som satt i den stolen och jag skulle vända mig till honom och säga: Herr talkvinna! Hur tror ni att de män som sitter i den stolen skulle reagera?

Hur skulle ni män som åhör detta anförande känna er om jag kallade er för kvinnor i stället? Antagligen skulle ni tycka att det var ett löjligt tilltag och absolut inte ta det på allvar. Men faktum är att om det hade varit ett matriarkat i historisk tid hade ni upplevt detta. Men ni är så vana att ni tycker att det är helt naturligt.

Men jag som kvinna skall finna mig i att bli kallad man, om jag frångår den historiska kvinnotraditionen. Vissa titlar och yrken innehades enbart av män, och det var inte heller meningen att uppmuntra kvinnor till dessa ämbeten. När det sedan efter stor möda och mycket kamp äntligen skedde en förändring sågs fortfarande vissa ämbeten som manliga, fastän de även innehades av kvinnor.

För mig är ord och beteckningar viktiga. De skall också vara riktiga, eftersom människor vänjs vid felaktiga beskrivningar som implementeras och kan dölja vissa skeenden och i stället uppmuntra missuppfattningar.

Jag vill genom min motion 1994/95:K303 göra slut på dessa gamla patriarkaliska rester i vårt svenska språk. Men tyvärr, när jag tar upp sådana här frågor är det fortfarande så pass kontroversiellt att det även är svårt att få med kvinnorna på detta. Därför får jag återkomma. Jag

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

kan inte yrka bifall till motionen i dag. Jag får återkomma nästa gång, så tragisk är situationen.

Jag vill alltså inte bli kallad riksdagsman, för jag är en riksdagskvinna. Men jag får dagligen post som är adresserad till fel kön, men det står ju mitt namn på posten.

I utskottsbetänkandet där min motion behandlas nämns att bruket av termen riksdagsledamot har vuxit fram på ett naturligt sätt när kvinnoantalet i riksdagen ökat.

Det blev vanligt att benämna kvinnor riksdagsledamöter, men männen kallade man fortfarande riksdagsmän. Man gömmer alltså kvinnorna bakom sådana här könsneutrala ord i stället för att lyfta fram dem och visa att det har skett en förändring.

Det har nu gått många år sedan de första kvinnorna valdes in i riksdagen. Jag kan föreställa mig att de hade det fullt upp med den manliga värld de kom in i. De hade inte tid och kraft att ändra sådant som titlar, utan deras kraft gick åt till överlevnad.

Kvinnor har gjort många erövringar från den manliga arenan, och nu har turen kommit till oss kvinnor som har fått arva alla dessa erövringar. Nu är det vi som skall riva de sista resterna, och några av dessa finns i språket.

Det är den manliga normen som styr och har styrt samhällsutvecklingen och därmed naturligtvis också politiken, språket, arbetslivet, utbildningen osv. Denna princip är dessutom numera så grundmurad att de flesta, både kvinnor och män, betraktar den som könsneutral.

I det utskottsbetänkande som behandlar min motion hänvisas det till en språkvetenskaplig uppsats. En enda uppsats, skriven av en kvinna, Ritva Himanen, ligger alltså till grund för hela uppfattningen om motionen.

Himanen har i en enkätundersökning listat 30 s.k. könsneutrala personbeteckningar – rådmän, övermän, förman, talesman, nämndeman, förtroendeman, sagesman osv. – och sedan låtit några människor avgöra vilket av dessa ord som lättast kan beteckna en kvinna, dvs. är mest könsneutralt. Då svarade 70 % talman, för det fanns också med. Och det är ju inte så konstigt – det är ju bara en som drabbas. Hur har den här undersökningen gått till? Det verkar väldigt konstigt. Hur många har deltagit? Hur kan man behandla en motion med detta underlag? Det tycker jag är skrämmande.

Vad säger då denna undersökning? Jo, den leder till en alarmklocka. Nu är det tid för uttryckning, och alla kvinnor i riksdagen måste delta för att göra språket könsrättvisa! Jag tror det är synnerligen viktigt för våra ungdomar och barn att vi gör kvinnorna synliga i alla de ord som slutar på suffixet -man, t.ex. idrottsman, yrkesman, PR-man, kyrkoman, språkman osv. – det finns en hel lista.

Titeln talman härstammar från ständsrepresentationen, då ordförandena i de ofrälse stånden kallades talmän. Det var ju inte så konstigt; det fanns ju inga kvinnor att tillgå. Nu är det andra tider, men ändå ändras inte beteckningen! Man säger: Det är en sådan gammal titel, och den är så fundamental. Men viktiga yrken och uppdrag skall inte döljas

av ordet man. Fram med kvinnan! Kvinnor duger. Vi vill inte ha ett samhälle på de här premisserna.

Anf. 146 EVA JOHANSSON (s)

Herr talman! Jag kom litet i beråd när det gällde hur jag skulle titulera talmannen, men bytet på podiet löste åtminstone det problemet.

Jag vill helt kort kommentera den del av betänkandet som rör placeringen av oss här i kammaren. Jag ställer mig till fullo bakom utskottets förslag i frågan, och hade det handlat bara om sakfrågan hade jag inte behövt säga något. Enligt betänkandet kopplar dock talmanskonferensen ihop miljön och vår placering här i kammaren med frågan om ledamöternas närvaro under debatterna.

Talmannen har vid flera tillfällen gett uttryck för att det är önskvärt att vi är här i så stor utsträckning som möjligt, och det är inte svårt att dela det önskemålet. Lokalutredningen har därför fått i uppdrag att se vad som kan göras åt detta. Ett av deras resultat kan ses här utanför kammaren i form av en utställning som visar hur man skulle kunna bygga om här i plenisalen.

Men uppriktigt sagt – och nu vänder jag mig till alla här utom möjligen herr talmannen, som ju sitter här ganska troget: Vilka av oss avstår egentligen från att finnas här i kammaren och lyssna på debatter på grund av vi inte trivs med miljön och placeringen? Jag gör det i varje fall inte.

Däremot har den senaste tidens uppmärksamhet kring den här frågan lett till att jag har fått frågor om vad vi är för några som inte accepterar den här miljön för att vilja gå till jobbet. Den frågan har ställts av personer som har mycket större anledning än jag att oro sig för sin arbetsmiljö.

Det är ju helt andra skäl än miljöskälen som gör att vi inte alltid sitter här under debatterna. Det gäller samtliga av oss. Vi utreder och sitter i styrelser och kommittéer. Vi arbetar i våra utskottsgrupper och länsbankar. Vi tar emot besök i form av skolklasser och även organisationer och enskilda människor som vill komma hit och träffa oss för att framföra åsikter. Vi svarar på brev, talar i telefon, läser och gör mycket annat. Kort sagt – vi arbetar.

Jag tycker för min del att det är en alldeles riktig prioritering, för prioritera måste vi göra när tiden inte räcker till för allt.

Vad jag vill säga, herr talman, är att miljön i kammaren inte avskräcker oss från att gå hit. Den höga frånvaron har andra orsaker, och om vi vill ändra på det behövs också andra åtgärder. Finns det andra, *sakliga*, skäl för att bygga om och flytta runt oss skall jag gärna lyssna på dem, men än har jag inte uppfattat några sådana.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 21 §.)

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

14 § Vissa äldre sedlars giltighet

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1995/96:FiU9
Vissa äldre sedlars giltighet (förs.1995/96:RB92)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 21 §.)

15 § Poolcontainerkonventionen

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU22
Poolcontainerkonventionen (prop. 1995/96:39)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 21 §.)

*Ändring i lagen om
ersättning från den
internationella
oljeskadefonden*

16 § Ändring i lagen om ersättning från den internationella oljeskadefonden

Föredrogs
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU15
Ändring i lagen om ersättning från den internationella oljeskadefonden
(prop. 1995/96:112)

Anf. 147 DAN ERICSSON (kds)

Herr talman! Kristdemokraterna har inte ordinarie representation i lagutskottet. Det gör att vi får ta debatten och eventuella yrkanden direkt här i kammaren.

I dag handlar det om ett betänkande om ersättning från den internationella oljeskadefonden. Förra gången vi diskuterade de här frågorna var i maj 1995, alltså för snart ett år sedan. Då hade just ett stort oljeutsläpp drabbat Gotland och sjöfågellivet där.

Nu är det dess värre dags igen, herr talman. Vi har en ny stor oljekatastrof, också denna gång samtidigt med att vi har en debatt om den här fonden och frågor i anslutning till den.

Vad säger då utskottet om våra krav på det här området? I maj förra året var kravet från oss kristdemokrater att Sverige inom FN:s konvention om ansvarighet för oljeskada skulle verka för skärpta sanktionsmöjligheter mot dem som med berätt mod pumpar oljeavfall ut i havet. Utskottets representant i debatten hävdade då att regeringen skulle driva denna fråga i lämpligt sammanhang, varpå riksdagen sedan avslog motionen.

I dag har utskottet bemödat sig om ett omfattande svar på vårt motionskrav att Sverige inom de internationella konventioner som reglerar hanteringen av olja kraftfullt agerar för ett utökat och effektiviserat sam-

arbete i syfte att strama upp reglerna och få till skärpta sanktioner. Exempel på åtgärder har beskrivits i motionerna, bl.a. stöd till uppbyggnaden av mottagningsstationer för oljeavfall i det forna östblocket samt kännbara fängelsestraff eller återkallande av rätt att föra befäl över fartyg om man rengör tankarna till havs.

Utskottet besvarar också våra krav genom att redovisa allmänna deklamationer om vad som händer i miljöprogrammet för Östersjön, där bl.a. mottagningsanordningar för oljeavfall förts på tal. Men då är ju frågan hur det blir med finansieringen och förverkligandet av detta. Vad gör Sverige för att se till att orden och tankarna förverkligas? I praktiken har regeringen minskat miljöbudgeten, och det gör ju inte att de planer och tankar som finns i skrift kommer närmare ett förverkligande. Vi är tvärtom längre därifrån i dag.

Det är alltså handlingen och inte orden som räknas i det här sammanhanget. Vi har ju faktiskt varje år ett antal medvetna utsläpp av olja som förstör våra stränder och fågellivet, ofta på ett sådant sätt att det är irreparabelt – det går inte att återställa. Detta pågår ständigt.

Herr talman! Utskottet redovisar också att ett initiativ har tagits inom FN:s sjöfartsorganisation om en skadeståndskonvention. Jag har inte haft möjlighet att höra diskussionen i utskottet, så jag vill då fråga: Vad innebär det? Vilka krav har man framfört, och hur fortsätter arbetet? Innebär det något av det som vi har föreslagit – skärpta straff och mistad rätt att föra befäl om man är miljömarodör? Eller vad menas med det som skrivs om skadeståndskonventionen?

Eftersom det fortfarande råder oklarhet när det gäller handlingskraften och regeringens pådrivande roll i sammanhanget vill jag slutligen yrka bifall till motion L23. Det är möjligt att utskottet på något sätt kan klargöra vad som gäller, så vi får se om mitt yrkande kommer att ligga kvar.

Anf. 148 EVA PERSSON SELLIN (s)

Herr talman! Ett enigt utskott står bakom betänkandet, och jag börjar med att yrka bifall till det.

Med anledning av propositionen i det här ärendet har Dan Ericsson skrivit en motion. Det har han också, som han själv har beskrivit, gjort tidigare i de här frågorna. I motionen sägs att utsläpp av olja i Östersjön är ett allvarligt miljöproblem och att Sverige skall arbeta för att förebygga och förhindra utsläpp från fartyg. Ett sådant arbete pågår. Det pågår ett intensivt arbete med att bevara och förbättra Östersjöns miljö. Dan Ericsson har också givit exempel på några av de åtgärder som vidtas. Jag skall ta några exempel.

Det finns ett speciellt åtgärdsprogram för Östersjöns miljö från 1992, som länderna kring Östersjön står bakom och har diskuterat sig fram till. Det gäller 20 år framåt.

Nästa månad kommer det att hållas ett miljöministermöte för länderna runt Östersjön, där vi från utskottet förutsätter att de frågor som Dan Ericsson tar upp i sin motion kommer att behandlas.

I maj hålls det en konferens för regeringscheferna runt Östersjön, Visbykonferensen, där man kommer att diskutera miljöfrågorna.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Ändring i lagen om
ersättning från den
internationella
oljeskadefonden*

Eftersom det redan pågår ett arbete med att förhindra oljeutsläpp har vi i utskottet kommit fram till att riksdagen inte behöver göra något speciellt tillkännagivande i den här frågan. Därför vill jag yrka avslag på motionen.

Anf. 149 DAN ERICSSON (kds)

Herr talman! Jag får tacka för kommentarerna från Eva Persson Sellin, som hävdar att det pågår ett intensivt arbete. Ett av de exempel hon gav var det här åtgärdsprogrammet, som pekar 20 år framåt i tiden. Men, herr talman, vi behöver snabba beslut när det gäller just att ta hand om oljeavfall. Det handlar om den östra sidan av Östersjön, där man i dag inte har några sådana stationer. Det var det motionskraven handlade om – vi måste se till att de blir till. Utsläppen i Östersjön drabbar också Sverige mycket hårt.

Det andra exemplet som gavs var Visbykonferensen, som är en väldigt stor konferens och förmodligen kommer att ha övergripande och principiell karaktär. I förarbetena har det hittills inte redovisats något konkret förslag när det gäller just de här frågorna.

Dessutom, herr talman, fick jag inte något svar om den konvention som man hänvisar till – en skadeståndskonvention som man har börjat arbeta med. Jag ställde några precisa frågor kring straffskalor och möjligheten att se till att ett fartygsbefäl mister sin rätt att just föra befäl över fartyg om vederbörande uppträder som en miljömarodör. Detta är enkla, konkreta förslag som vi har lagt fram vid två tillfällen nu.

Jag tycker faktiskt att lagutskottet kunde ha fäst litet större vikt vid att nu få till stånd en handling. Som jag sade tidigare pågår det här ständigt. Därför kan vi inte vänta 20 år framåt i tiden.

Anf. 150 EVA PERSSON SELLIN (s)

Herr talman! Vi är överens om problembeskrivningen. Det som är problematiskt här är just sådana saker som Dan Ericsson tar upp när det gäller t.ex. finansiering. Det här är ju en fråga som regeringen driver, som Sverige arbetar med. Eftersom det är så många länder som är inblandade är det inte så lätt att man bara kan lägga fram en motion och få den bifallen här i riksdagen, utan det handlar om att samarbeta och försöka komma fram till en gemensam lösning.

Jag vidhåller mitt yrkande om avslag på motionen. Vi följer givetvis det arbete som görs i regeringen. Det här är som sagt en fråga där vi är överens när det gäller själva problemet. Det vi inte är överens om är om vi här i dag skall göra ett tillkännagivande om det som sägs i motionen.

Anf. 151 DAN ERICSSON (kds)

Herr talman! Nu tar Eva Persson Sellin upp att finansieringen är ett stort problem. Det har vi ju pekat på här i riksdagsarbetet; vi har lagt fram konkreta förslag om hur man skall kunna lyfta fram de här frågorna och finansiera detta. Vad Eva Persson Sellin sade var alltså inget svar på frågan utan en bekräftelse på att det inte har hänt så mycket sedan vi debatterade det här i kammaren sist, och det är snart ett år sedan. Fortfarande pågår dessa oljeutsläpp utan sanktioner, utan att vi

har kraftfulla straff att ta till, utan att vi har möjlighet att frånta befälhavaren befälet över fartyget. Jag har inte heller fått svar på mina frågor om konventionen.

Mot bakgrund av det här replikskiftet ber jag då, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande om bifall till motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 21 §.)

17 § Sjöfylleri

Föredrogs
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU16
Sjöfylleri

Anf. 152 ANITA PERSSON (s)

Herr talman! Vi skall nu behandla ett enigt utskottsbetänkande som tar upp motioner om införande av promilleregler vid sjöfylleri. Debattreglerna är sådana att jag som företrädare utskottet får göra mitt inlägg före motionärerna, som inte sitter i utskottet. Jag skall därför kortfattat redogöra för utskottets ställningstagande.

På regeringens uppdrag har BRÅ företagit en utvärdering av 1991 års lagändring. Utskottet anser med anledning av denna att regeringen på nytt bör överväga om det bör införas promilleregler även till sjöss, vilket yrkats i motionerna.

Sjöfylleri är en allvarlig fråga. Straffen har höjts, och det har haft effekt. Problemet med promillegränser är emellertid inte lätta att lösa.

Sjölagen omfattar alla farkoster till sjöss från en brädseglare till en oceanångare, så det är en stor spännvidd. Den omfattar också alla som fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss; detta gäller inte nykterhetskravet i trafiken, som endast omfattar föraren och inte medföljande.

Av BRÅ:s utredning kan man finna att det finns två skäl för införande av ett gränsvärde: dels att det skulle få en pedagogisk och moralbildande effekt att låta samma principer gälla både väg- och sjötrafik och att nykterheten och därmed också säkerheten till sjöss skulle gagnas av detta, dels att en sådan gräns skulle ha stora processuella fördelar i och med att bevisningen i mål om sjöfylleri skulle förenklas och rättssäkerheten för de misstänkta öka.

Mot införande av ett gränsvärde finns det två argument: dels att det råder diversifierade och särpräglade förhållanden till sjöss jämfört med till lands, dels att det inte bör införas en regel vars efterlevnad inte kan övervakas.

Av dem som tillfrågats i BRÅ:s utredning ger en överväldigande majoritet sitt stöd för införandet av ett gränsvärde för grovt sjöfylleri. Ca 80 % av båtklubbssordförandena, alla sjöpolisenheter utom en och över 90 % av dem som svarat från kustbevakningen samt alla utom tre inom lotsenheterna anser att ett gränsvärde för grovt sjöfylleri bör införas.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Sjöfylleri

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

ras. Men många är emot och klart negativa till att man generellt förmenas rätten att förtära alkohol på båten, t.ex. på kvällen när man har sökt natthamn. Det är här som ett av problemen finns, om det exempelvis skulle blåsa upp och man var tvungen att flytta båten till andra sidan ön än där man ankrat.

De yrkesverksamma menar att ett gränsvärde skulle ha en allmän preventiv effekt. Det skulle också underlätta deras arbete under förutsättning att de också skulle få en möjlighet att utföra rutinkontroller med alkoholutandningsprov till sjöss.

Av undersökningen framgår också att brott mot sjöfyllerilagen huvudsakligen kommer till rättsväsendets kännedom som ett resultat av att allmänheten tipsar om att sådana brott har begåtts, till skillnad från rattfylleribrott som i mycket stor utsträckning upptäcks genom polisens kontroller. Men i jämförelse med rattfylleribrotten är andelen fall med höga promillehalter mycket stor vid sjöfylleribrott. Detta är mycket allvarligt.

Utskottet framhåller att alkoholförtäring i samband med sjötrafik inte är förenlig med de krav sjölivet ställer och leder till ökade risker för allvarliga olyckor. Vi vet att antalet fritidsbåtar under senare år ökat kraftigt och att trafiken på vattnet därmed har blivit allt tätare. Dessutom har allt fler fritidsbåtar kapacitet för höga hastigheter. Under sommaren kan trafikförhållandena till sjöss likna förhållandena på landsvägarna. Därför krävs det också till sjöss reaktionssnabbhet och gott omdöme.

Dessa förhållanden har legat bakom utskottets tidigare ställningstagande, att man borde överväga om inte en strängare syn på onykterhet till sjöss borde komma till uttryck genom en ändring i sjölagen, så att bestämmandet av påföljd för brottet närmare anpassades till vad som gäller enligt trafikbrottlagen.

Inte heller nu har utskottet ändrat uppfattning. Men införandet av promilleregler för sjötrafiken är förknippat med betydande svårigheter. Rättssäkerheten kräver en lagteknisk modell, som i största möjliga utsträckning undanröjer de tillämpningsproblem som kan göra sig gällande.

Fastän det inte finns promilleregler i sjölagen i dag innebär inte detta att alkoholkoncentrationen i den misstänktes blod eller utandningsluft saknar betydelse vid tillämpningen av bestämmelserna om sjöfylleri. Det är en fördel om det i förundersökningen finns tillgång till analysbevis på alkoholhalten. Om analysresultatet skulle visa att alkoholhalten uppgår till 1,5 ‰ i blodet bör ansvar för grovt sjöfylleri åbe-ropas.

När nu BRÅ-rapporten föreligger utgår vi i utskottet från att regeringen återigen överväger de krav som framförs i motionerna och återkommer till riksdagen.

Jag anser, herr talman, att problem är till för att lösas och att regeringen kommer att kunna finna en lösning.

Anf. 153 ELVER JONSSON (fp)

Herr talman! Det faktum att fem talare anmält sig till debatten om ett enhälligt betänkande med anledning av de fyra motionerna från Folkpartiet, kds respektive Socialdemokraterna tyder på att ärendet ändå känns så angeläget att man vill ge synpunkter på det. Att man måste uppträda nyktert i trafiken är för de allra flesta en självklarhet. När det gäller bilen har det blivit alltmer tydligt att detta är nödvändigt. Vi har gjort skärpningar i lagen. I ännu högre grad gäller det flygtrafiken. Det skulle förvåna mig om någon över huvud taget antydde att man skulle hålla till godo med en pilot som inte är helt nykter. Inte lika självklart har detta varit när det gällt båttrafiken, även om kraven har ökat i takt med de allt högre hastigheterna och en blandad och allt tätare trafik.

Det handlar om att markera hur samhället ser på den här typen av brott. Att det handlar om ett brott är tydligt, vilket också framgår av lagutskottets betänkande. Det handlar ännu mer om att forma medel som leder till ett mål. Vi kan se i historiens ljus att det inte gått särskilt fort. Därför skall vi som motionerat i det här ämnet i snart 20 år inte vara alltför nedstämda. Det tog ju tid att få promilleregeln i biltrafiken införd. Norge fick det som första land 1936, Sverige som andra land 1941. Då var det en mycket omstridd regel. Inte minst den s.k. vetenskapen hade många skäl till att man inte skulle ha det. Det var alltså ett stort motstånd, naturligtvis också ett politiskt motstånd. Nu när regeln har anammats i så gott som hela världen betraktas den som en självklarhet.

Gränsvärdet i landstrafiken i Sverige var först 0,8 ‰. Det sänktes till 0,5. 1990 fick vi förslag från den tidigare socialdemokratiska regeringen att sänka det till 0,3 ‰. Då grep riksdagen in och sade att det var alltför svagt. Så gjorde man ytterligare en justering nedåt. Nu är gränsvärdet 0,2 ‰ för rattfylleri.

Jag skulle vilja påstå, herr talman, i denna om inte slutna så ändå lilla krets av lyssnare inklusive gästerna på läktaren att det inte är tack vare Justitiedepartementets och regeringars insatser, utan trots jurister och statsråd, som riksdagen kunnat få igenom en radikalare och rejält förbättrad lagstiftning.

Jag tror inte att gränsvärdet är till för att vi enklare skall kunna bestraffa människor eller sätta folk i fängelse. Det vore mig fjärran att påstå att avsikten är den, utan avsikten är mera pedagogisk: att tala om att alkohol och trafik inte hör ihop. Lagutskottets vice ordförande har helt rätt när hon säger att dessa två är oförenliga. Det får inte vara något missförstånd när det gäller den saken.

Väg- och sjöfyllerikommittén, som på ett förtjänstfullt sätt leddes av Jerry Martinger och som ledde till ett enigt betänkande från representanter för sju olika partier, krävde gränsvärden också på sjön. Det skedde så tidigt som 1992. Jag framhårdar alltså i att sänkt gränsvärde på land har höjt trafiksäkerheten radikalt. Vi har ungefär fördubblat kontrollerna i vägtrafiken, men antalet nykterhetsbrott har inte ökat. Det tyder faktiskt på att "Svensson" bryr sig om vad lagstiftaren anser. Jag tror att det är en rimlig bakgrund när vi funderar kring denna fråga.

Prot. 1995/96:59

21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

När Väg- och sjöfyllerikommittén fick sitt uppdrag var det för att få en inriktning som gjorde det möjligt att också på sjön ha gränsvärden. Kommittén sade att man hade funnit det både möjligt och lämpligt att bestämma vad som skall straffas som grovt sjöfylleri och föreslog att detta gränsvärde skulle vara detsamma som för grovt rattfylleri – då avser man landstrafiken. Jag tror att det är viktigt att erinra sig att denna utredning, enig som jag sade, har granskats av Brottsförebyggande rådet, som i princip kommit till liknande slutsatser.

Nu säger lagutskottet att regeringen bör överväga detta en gång till. Det som närmast överraskar mig är den diskretion man säger det med – näst intill utplåning. Med tanke på utskottsföreträdarens principiella synpunkt hade det varit rimligt att lägga en beställning som byggde på önskemålen i de fyra motionerna. Jag tror att det är viktigt att vi är angelägna om att reformera en så här gammal lag, 100 år gammal. Den förändrades litet på 60-talet, och det är 30 år sedan. Den putsades litet 1991. Men det finns anledning att få en likvärdighet mellan de olika trafikslagen i det här avseendet. I grunden är det samma behov av säkerhet i trafiken oavsett om det gäller trafiken i luften, på land eller på sjön.

Därför, herr talman, hoppas jag att det som sades här, om att man förutsätter att regeringen nu överväger att återkomma, i kanslihuset bör uppfattas som att det nu ändå börjar bli bråttom. Det finns ett bra underlag, allt ifrån Väg- och sjöfyllerikommitténs utvärdering, bekräftad av Brottsförebyggande rådet, till – om man tolkar det mycket välvilligt – ett instämmande från lagutskottet.

Detta, herr talman, förpliktar regeringen att snarast återkomma till riksdagen.

Anf. 154 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)

Herr talman! Precis som utredningen SOU 1992:131 föreslog måste huvudbudskapet vara: Håll dig nykter till sjöss! För detta har vi i dag i vår lagstiftning två begrepp, nämligen sjöfylleri och grovt sjöfylleri. Detta anger den attityd och värdering som vi har i samhället, att alkohol och sjötrafik inte hör ihop. I ett historiskt perspektiv har denna tydliga värdering inte alltid kunnat avläsas i vår lagstiftning, men sedan 1991 är lagstiftningen tydligare och därmed också värderingen i frågan.

Det är positivt och bra, men det räcker inte om vi också vill att lagstiftningen skall tränga in i folks medvetande och värderingsmässigt omfatta breda grupper i samhället. Därför behövs det i lagstiftningen också ett gränsvärde med promillegräns, av attitydskäl och värderingsskäl men också av tillämpningsskäl. Det blir lättare att tillämpa nuvarande lagstiftning, och det skulle också tjäna ett förebyggande syfte.

Det är också vad flera berörda säger i den enkät som Brottsförebyggande rådet har genomfört: BRÅ har i en enkät, som sänts till båtklubbar inom Svenska Båtunionen, sjöpolisenheter, Kustbevakningen och lotsenheter, ställt frågor om nykterhet, säkerhet och övervakning till sjöss.

Av de tillfrågade ger en övervägande majoritet sitt stöd för införande av ett gränsvärde för grovt sjöfylleri. Drygt 80 % av båt-

klubbsordförandena, alla sjöpolisenheter utom en, över 90 % av de som svarat från Kustbevakningen och alla utom tre inom lotsenheterna anser att ett gränsvärde för grovt sjöfylleri bör införas. Båtklubbsordförandena menar att alkohol och sjötrafik i allmänhet inte hör ihop. De flesta av de yrkesverksamma menar att ett gränsvärde skulle ha en allmänpreventiv effekt och också underlätta deras arbete.

Brottsförebyggande rådet anför också i sin nu avlagda rapport till regeringen som sin mening att ett övre gränsvärde har den fördelen. I samma rapport står det: Den förenklar bevisningen i mål om grovt sjöfylleri. Trots att resurserna för att övervaka efterlevnaden av bestämmelserna är ytterst begränsade i förhållande till det stora antalet fartyg och till landets långa kust och dess många insjöar och andra vattendrag, skulle ett gränsvärde kunna underlätta för myndigheterna att med hjälp av rutinmässiga alkohol- och utandningsprov påverka den upplevda upptäcktsrisken.

Jag delar den uppfattningen. Jag tolkar därför lagutskottets nu aktuella betänkande positivt. Det gör jag efter att ha tittat på det stycke i betänkandet som många har citerat:

”Sedan utvärderingen av 1991 års lagändringar nu är slutförd, synes underlaget vara tillräckligt för att bedöma vilka ytterligare ändringar i reglerna om sjöfylleri som kan vara motiverade. Utskottet utgår därför från att regeringen på nytt överväger de frågor som tas upp i motionerna och därefter återkommer till riksdagen med besked om sitt ställningstagande.”

Jag avvaktar med spänning ett sådant initiativ och förslag från regeringen innan ytterligare riksdagsinitiativ är att vänta från mig.

Anf. 155 TUVE SKÅNBERG (kds)

Herr talman! I lagutskottets betänkande LU16 behandlas som vi har hört frågan om sjöfylleri och även min motion L903, vari jag yrkar att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att låta samma regler gälla för onykterhet vid framförandet av fartyg som nu gäller vid framförandet av fordon på väg.

Vi har hört att utskottet är enigt. Det beror i det här fallet på att kristdemokraterna inte är representerade. Den här frågan diskuterades därför i den kristdemokratiska riksdagsgruppen.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till motion L903.

Bakgrunden är naturligtvis de många dödsolyckor till sjöss där alkoholförtäring varit inblandad. Vi vet med säkerhet att lagstiftningen har en normerande verkan. Promillegränserna i trafiken till lands har på ett mycket verksamt sätt bidragit till att det i allmänhetens ögon nu är en allmänt accepterad norm att alkohol och bilkörning inte hör ihop. Den som tackar nej till alkohol med motiveringen att han skall köra bil möts snart sagt över allt med självklar respekt. Andra alkoholfria zoner som nu kan sägas vara helt accepterade i allmänhetens ögon är väl att man inte dricker om man är gravid eller om man är i tjänst i sitt arbete. Men uppenbarligen finns inte samma självklara attityd att alkohol och sjötrafik inte hör ihop.

Prot. 1995/96:59

~~Sjöfylleri~~
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

Om reglerna för sjöfylleri var uppbyggda efter samma principer och med samma promillegränser som vid landtrafik har vi goda skäl att utgå från att lagstiftningen snart skulle bli normerande, och därigenom, herr talman, skulle människoliv räddas.

Lagutskottet bemöter min och övriga motioner med samma innehåll på ett i förstone relativt positivt sätt, även om de avslås.

Utskottet skriver i sitt betänkande: "...man borde överväga om inte en strängare syn på onykterhet till sjöss borde komma till uttryck genom en ändring i sjölagen så att bestämmandet av påföljd för brottet närmare anpassades till vad som gäller enligt trafikbrottslagen", samt: "Utskottet utgår därför från att regeringen på nytt överväger de frågor som tas upp i motionerna och därefter återkommer till riksdagen med besked om sitt ställningstagande."

I förstone verkar det positivt, men läser man det en andra gång slås man av att det faktiskt bara är luft i uttalandet. Lagutskottet flyr från sitt eget ansvar, när utskottet ut i luften säger att någon obestämd "man" borde överväga saken, samt litet senare något mer precist att regeringen borde överväga saken igen och återkomma med besked om sitt ställningstagande.

Någon annan bör alltså ta ställning. Utskottet mäktar inte ha en uppfattning och ta ställning även om man erkänner att man nog borde överväga saken.

Men det är riksdagens uppgift att stifta lag och att ta ställning. Det är regeringen som har att utföra riksdagens beslut. Hur skulle det se ut i andra riksdagsbetänkanden om vi bad regeringen överväga någon viss sak och sedan återkomma med sitt ställningstagande? Det är ju vår uppgift som folkvalda att ta ställning och sedan ge regeringen vår uppfattning till känna.

Det huvudsakliga skäl som utskottet anför, och som vi har hört tidigare, mot att anta motionen är att en straffbestämmelse måste vara så klart och tydligt utformad att den kan tillämpas på ett förutsägbart sätt. Med det förstår jag att utskottet ifrågasätter om man kan kontrollera lagens efterlevnad.

Den andra invändningen är att förhållandena som råder till sjöss är särpräglade och mycket varierade och att all sjötrafik, från segelbräddor och kanoter till oceangående fartyg, omfattas av sjölagen. Medan nykterhetskravet i trafiken endast avser förare, gäller för sjölivet dessutom att nykterhetskravet ombord inte enbart omfattar den som framför fartyget utan även den som i övrigt fullgör uppgifter av väsentlig betydelse för säkerhet till sjöss.

På båda dessa invändningar kan man svara att precis samma svårigheter gäller för landtrafiken och har där övervunnits. Vi vet alla att polisen bara upptäcker en bråkdel av alla rattonyktra, och man kan även ha praktiska svårigheter att gripa misstänkta. Ändå har lagen sin goda verkan.

Om man till lands förmår att skilja mellan en spark, en cykel och en långträdare med släp är jag övertygad om att också sjölagen kan utformas så att man kan skilja mellan en segelbräda, en kanot och ett oceangående fartyg. Om det bara finns den allra minsta vilja hos den lagstiftande myndigheten kan naturligtvis även trafiken till sjöss regleras på ett lika förnuftigt sätt som trafiken till lands. De praktiska svårigheterna är inte oöverstigliga. Ingen kan väl förneka att lagen kan skrivas så att den omfattar ”den som på annat sätt har en uppgift ombord som är av väsentlig betydelse för säkerheten ombord”.

Faktum kvarstår. Genom att införa samma regler för onykterhet vid framförandet av fartyg som nu gäller vid framförandet av fordon på väg skulle vi få en önskvärd normgivning och, viktigast av allt, människoliv skulle räddas. Detta vet lagutskottet, men man har underlåtit att ta ställning. Enligt min mening har man flytt sitt ansvar.

Anf. 156 ANITA PERSSON (s)

Herr talman! I mitt anförande tog jag upp de problem som föreligger för att vi skall kunna ta ställning till motionerna. Därför vill jag bara yrka avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 21 §.)

18 § Ändring i konkurslagen, m.m.

Föredrogs
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU29
Ändring i konkurslagen, m.m.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 21 §.)

19 § En ny lag om vissa internationella sanktioner

Föredrogs
Utrikesutskottets betänkande 1995/96:UU12
En ny lag om vissa internationella sanktioner (prop. 1995/96:35)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 21 §.)

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

Pyrotekniska varor

20 § Pyrotekniska varor

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU16
Pyrotekniska varor

Anf. 157 KIA ANDREASSON (mp)

Herr talman! Miljöpartiets motion som behandlas i detta betänkande handlar om pyrotekniska varor.

När vi tänker på fyrverkerier tänker vi på fest och glädje. Men en nackdel är att kroppskador kan vållas. Faktum är att dessa pyrotekniska varor innehåller många skadliga ämnen. De är inte bra för naturen, människor och djur.

Till saken hör också att användningen av fyrverkerier har blivit omfattande. Vi använder dem vid invigningar, vattenfestivaler och större högtider. Det är en omfattande användning. Utvecklingen har gått mot större och tyngre pjäser.

Miljöaspekten är i fallet fyrverkerier mindre intressant och tas inte upp av medier och tillverkare. Men fyrverkerier innehåller en mängd giftiga ämnen. Jag skall nämna några: antimon, fosfor, blyföreningar, fenolhartser, naftalen, hexaklorethan, PVC och nitrater.

Miljöpartiets motion handlar om två ämnen, nämligen barium och strontium. Dessa ämnen måste man ha för att få färgerna grön och röd i fyrverkerierna.

Barium och strontium är radioaktiva ämnen som i föreningar kan bindas i kroppens vävnader. Därmed får radioaktiva isotoper avsevärt större möjligheter att skada cellerna. Strontium kan lagras i benstommen, vilket är ganska välkänt.

Jag hörde detta för första gången av en professor på Chalmers. Han gjorde mig uppmärksam på problemen. Det var ingen som hade tagit upp det tidigare.

Jag reagerar mest över utskottets behandling av den här motionen. Man har skickat den till åtta remissinstanser. Dessa remissinstanser är inte särskilt kompetenta för att avgöra den här frågan. Därför har fem avstått från att yttra sig. Tre har svarat. Dessa tre är Sprängämnesinspektionen och två pyrotekniska företag. Det är inte särskilt vederhäftigt att fråga dessa.

Sprängämnesinspektionen har konstaterat att de två ämnena ingår i de flesta godkända fyrverkeriartiklar. Om dessa inte skulle få finnas skulle det inte bli några färger utan endast knallar. Men det är inte riktigt sant. I en bok om fyrverkerier med recept på vad man kan göra står det uttryckligen hur man skall göra för att få dessa färger. Färgerna blir inte lika knalliga, men det går att få fram dem. Det de säger är alltså inte sant.

Sedan hänvisar de till ett deltagande i EU:s standardiseringsprojekt för fyrverkeriartiklar trots att barium och strontium inte ingår bland de där diskuterade ämnena. Vad kan Sprängämnesinspektionen om kemi?

Sedan är det två pyrotekniska företag som svarar. De säger naturligtvis att motionen skall avslås. De hänvisar också till EU:s standardi-

seringsprojekt där dessa ämnen inte alls tas upp. Sedan säger de att eftersom dessa ämnen inte finns med betyder det att de inte är så farliga att de bör förbjudas. Det är också en konstig vändning. Men om det är så att de är giftiga borde de bytas ut.

Svenska Fyrverkeribranschförbundet säger i sitt remissvar att det inte finns några bra ersättare för ämnena, vilket inte är sant. Sedan säger de att mängden inte är så stor att den torde märkas vid sidan av övriga utsläpp. Det kan man ju säga, eftersom det är väldigt många utsläpp som sker. Men vem är det som har kollat detta ordentligt? Det är ingen som har gjort det. Därför tycker jag att utskottsbehandlingen av den här motionen är usel.

Jag får väl återkomma. Det är ju så det går till här. Jag får väl återkomma med motionen nästa gång och hoppas att det jag säger nu har effekt.

Det är många elever som läser kemi vid Chalmers som har hört av sig till mig och har uppmärksammat den här motionen. De tycker också att det är mycket underligt att det inte har gjorts något tidigare och att det fortfarande inte görs något och att ingen kollar detta ordentligt.

Det är också anmärkningsvärt att man får det vanliga svaret att vi får gå till EU. Sedan får vi se vad de gör. Det är ju samma sak som att ingenting händer. Det har vi ju sett tidigare.

Jag yrkar alltså bifall till reservationen under mom. 2. Den kräver att det i alla fall görs en utredning. Då kan det kanske bli ett förbud om det visar sig farligt. Detta är någonting som vi inte känner till ordentligt.

I detta anförande instämde Annika Nordgren och Eva Goës (mp).

Anf. 158 MARIE GRANLUND (s)

Herr talman! Fyrverkerier och smällare innebär utan tvekan stora olägenheter för många människor och djur, framför allt vid nyår, påsk och valborgsmässaöften. Varje år rapporteras dessutom flera olyckor i samband med användandet av pyrotekniska varor. Här i kammaren har det också vid ett flertal tillfällen just diskuterats hur man skall komma till rätta med dessa problem.

Utskottet har tagit frågan på stort allvar. En bred remiss har genomförts för att utröna om gällande regelverk är tillräckligt. Myndigheter, företag och organisationer har svarat. En majoritet av de tillfrågade anser att den gällande lagstiftningen är tillräcklig, men att tillsyn och kontroll bör skärpas.

Den lagstiftningen som reglerar verksamheten med pyrotekniska varor är av två slag. Vi har lagen om brandfarliga och explosiva varor som reglerar hanteringen och import av bl.a. pyrotekniska varor. Den andra lagen är ordningslagen som trädde i kraft den 1 april 1994. Denna lag gör det möjligt att ingripa mot störningar av fyrverkeripjäser.

Något generellt tillstånd för nöjesfyrverkerier i tätorter som av tradition anordnas vid nyår och andra stora helger finns inte. En avvägning måste hela tiden göras mellan önskemålet att förhindra vissa företeelser

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:59
21 februari

**Fel! Okänt
växelargument.**

och risken för att skärpta bestämmelser medför en ökning av hemmagjorda smållare och raketer. De flesta olyckor sker just vid tillverkning eller användning av hemmagjorda pjäser.

I stället har kommunerna genom lokala ordningsföreskrifter getts möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter för kommunen, eller del av denna, som behövs för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor. Flera kommuner har också infört sådana bestämmelser.

Herr talman! Utskottet anser att den gällande lagstiftningen är tillräcklig. Det är emellertid viktigt att noga följa utvecklingen och lägga en ökad vikt på tillsyn och kontroll. Inte minst viktiga är olika informationsinsatser inför de stora helgerna.

I en motion från Miljöpartiet kräver man att ämnena barium och strontium som ingår i fyrverkeriartiklar i första hand ersätts av andra, mindre skadliga ämnen, och om detta inte går att utesluta helt.

Sprängämnesinspektionen genomför en löpande översyn av de produkter som finns på marknaden. Jag tycker att det är litet magstarkt att anföra att det i inspektionen inte skulle finnas någon kunskap om kemi. Sprängämnesinspektionen ingår också i ett europeiskt standardiseringsprojekt för fyrverkeripjäser. Inom ramen för detta projekt har förslag lämnats på olika ämnen som inte är önskvärda i fyrverkeripjäser. Barium- och strontiumföreningar ingår inte i denna lista. Detta måste ju tyda på att man inte anser att dessa ämnen, i de koncentrationer och i den mängd de förekommer i fyrverkerier, är så skadliga att man vill förbjuda dem.

Sprängämnesinspektionen konstaterar också att barium och strontium finns i flertalet av de godkända fyrverkeriartiklarna. Om dessa ämnen förbjuds skulle de avsedda ljuseffekterna, framför allt det röda och det gröna ljuset, inte kunna uppnås. Det är viktigt att påpeka att det röda strontiumljuset faktiskt också utnyttjas i olika typer av nödsignaler.

Det är självfallet oerhört viktigt att minska förekomsten av giftiga ämnen. Sverige har varit, och är, mycket pådrivande i detta arbete såväl inom landet som internationellt. Men vad gäller barium och strontium finns det i dag inte några kända ersättningsämnen.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 159 KIA ANDREASSON (mp)

Herr talman! Marie Granlund hävdar att det inte skulle finnas någon ersättning för den röda färgen i fyrverkerier. I boken *Kemisk-tekniska recept* av Sven Englund som har skrivits med hjälp av Falu Pyrotekniska Fabrik finns många recept, på t.ex. *lysare* som är högröd, *fontän* som är mörkröd, *stjärnform* och *gnistor* som är röda och *fixstjärna* som är rosenröd. Enligt det som jag har tagit reda på finns det färger.

Sprängämnesinspektionen har inte denna kunskap. Det säger även studerande på Chalmers som har studerat detta ämne djupare. De säger att det inte räcker med denna myndighet, utan detta måste utredas på ett

bättre sätt. Att avfärda motionens intentioner på detta sätt är inte en riktig behandling.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 160 MARIE GRANLUND (s)

Herr talman! Jag vill inte helt avfärda motionen, men det finns ju inte några ersättningsämnen i dag. När och om dessa kommer är det självklart att man skall använda sig av dem. Men man måste faktiskt tro på den myndighet som finns.

Pyrotekniska varor

Jag är övertygad om att Sprängämnesinspektionen har erforderlig kunskap, precis som den europeiska standardiseringskommissionen. Med detta yrkar jag avslag på motionen.

Anf. 161 KIA ANDREASSON (mp)

Herr talman! Det skulle ha varit mer positivt om jag hade fått svaret att utskottet, i likhet med initierade personer, hade tagit detta på allvar och velat utreda det ytterligare. Jag hade väntat mig det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 21 §.)

21 § Vissa frågor om kompetensutveckling m.m.

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1995/96:AU6
Vissa frågor om kompetensutveckling m.m.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

KU20 Ändring i sametingslagen (1992:1433) m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU21 Indelning av budgeten i utgiftsområden

Mom. 1 (avslag på förslaget)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

225 för utskottet

66 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 19 c, 20 fp, 17 v, 14 mp, 13 kds

För res. 1: 66 m

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 c, 6 fp, 5 v, 4 mp, 2 kds

Prot. 1995/96:59
21 februari

***Fel! Okänt
växelargument.***

Mom. 2 (indelningen i utgiftsområden, såvitt avser turistfrågor)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

249 för utskottet

23 för res. 2

29 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 39 m, 21 c, 21 fp, 11 v, 13 kds

För res. 2: 7 v, 16 mp

Avstod: 29 m

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kds

Inga Berggren (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU22 Riksdagens arbetsformer

Mom. 1 (motionsrätten m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (c, v, mp)

Votering:

242 för utskottet

57 för res. 1

2 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 68 m, 1 c, 17 fp, 13 kds

För res. 1: 20 c, 3 fp, 18 v, 16 mp

Avstod: 1 s, 1 fp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 2

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 3–7

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU9 Vissa äldre sedlars giltighet

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU22 Poolcontainerkonventionen

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU15 Ändring i lagen om ersättning från den internationella oljeskadefonden

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (internationellt agerande mot oljeutsläpp från fartyg)

1. utskottet

2. mot.1995/96:L23 (kds)

Votering:

286 för utskottet

13 för mot.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 69 m, 21 c, 21 fp, 18 v, 15 mp

För mot.: 13 kds

Frånvarande: 19 s, 11 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 2 kds

LU16 Sjöfylleri

Mom. 1 (sjöfylleri)

1. utskottet

2. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. 1994/95:L903 (kds)

Votering:

278 för utskottet

16 för mot.

7 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 69 m, 20 c, 15 fp, 17 v, 14 mp

För mot.: 1 fp, 1 v, 1 mp, 13 kds

Avstod: 1 s, 1 c, 5 fp

Frånvarande: 17 s, 11 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 2 kds

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU29 Ändring i konkurslagen, m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU12 En ny lag om vissa internationella sanktioner

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU16 Pyrotekniska varor

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:59

21 februari

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:59
21 februari

Mom. 2 (krav på förbud mot ämnena barium och strontium)

1. utskottet

2. res. (mp)

Votering:

283 för utskottet

17 för res.

1 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 69 m, 19 c, 21 fp, 18 v, 13 kds

För res.: 1 m, 16 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kds

AU6 Vissa frågor om kompetensutveckling m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

22 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

1995/96:37 Rättslig reglering av samverkan för fred

1995/96:131 Vägverkets sektorsansvar inom vägtransportsystemet
m.m.

1995/96:133 Några frågor om rättsprövning m.m.

1995/96:144 Vissa internationella ungdomsfrågor

23 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 21 februari

1995/96:90 av *Sten Andersson* (m) till kulturministern

EU och visningar av film i TV

1995/96:91 av *Inga Berggren* (m) till kommunikationsministern

Godstrafiken till övriga Europa

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 mars.

24 § Anmälan om skriftlig fråga

Anmälades att följande skriftliga fråga framställdes

den 20 februari

1995/96:295 av *Marie Granlund* (s) till finansministern
Skatteregler vid självförvaltning

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 5 mars.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 21 februari

1995/96:277 av *Lennart Fremling* (fp) till kommunikationsministern
Avregleringen av järnvägen

1995/96:281 av *Ola Ström* (fp) till statsrådet Leif Blomberg
Preskriptionstiden i asylärenden

1995/96:282 av *Annika Nordgren* (mp) till statsrådet Jan Nygren
Vapenexporten

1995/96:283 av *Lena Klevenås* (s) till statsrådet Pierre Schori
Nicaraguas utlandsskuld

1995/96:284 av *Gun Hellsvik* (m) till justitieministern
Harmonisering av narkotikalagstiftningen

1995/96:285 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Leif Blomberg
Förvar av asylsökande

1995/96:286 av *Björn Samuelson* (v) till justitieministern
Nazistmöten

1995/96:290 av *Carl Fredrik Graf* (m) till statsrådet Leif Blomberg
Ansökningsavgifter för svenskt medborgarskap

1995/96:291 av *Kenneth Johansson* (c) till jordbruksministern
Bevarande av Telemarksrasen

1995/96:292 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Leif Blomberg
Flyktingkvoten

1995/96:293 av *Karl-Erik Persson* (v) till kommunikationsministern
SJ:s tågplan

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 5 mars.

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

26 § Kammaren åtskildes kl. 18.10.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 9.17,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 10.43,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 53 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 105 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 13 § anf. 145 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:59
21 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Till minne av Olof Palme	1
TALMANNEN	1
Ajournering	5
Återupptagna förhandlingar	5
1 § Aktuell debatt: Välfärden.....	5
Anf. 1 RAGNHILD POHANKA (mp).....	5
Anf. 2 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	6
Anf. 3 RAGNHILD POHANKA (mp).....	8
Anf. 4 LARS TOBISSON (m)	10
Anf. 5 ROLAND LARSSON (c).....	11
Anf. 6 OLA STRÖM (fp).....	13
Anf. 7 STIG SANDSTRÖM (v)	15
Anf. 8 CHATRINE PÅLSSON (kds).....	16
Anf. 9 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	18
Anf. 10 RAGNHILD POHANKA (mp).....	19
Anf. 11 LARS TOBISSON (m)	20
Anf. 12 ROLAND LARSSON (c).....	21
Anf. 13 OLA STRÖM (fp).....	21
Anf. 14 STIG SANDSTRÖM (v)	22
Anf. 15 CHATRINE PÅLSSON (kds).....	23
Anf. 16 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	23
Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp).....	24
Anf. 18 Statsrådet ANNA HEDBORG (s).....	25
2 § Justering av protokoll.....	26
3 § Sista dag för avlämnande av propositioner.....	26
4 § Hänvisning av ärende till utskott	26
5 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 14 februari.....	26
LU17 Ändring i lagen om Sveriges allmänna hypoteksbank...	26
KrU7 Språkvård	26
KrU8 Kulturmiljöfrågor	27
KrU9 Forskningsinformation m.m.	27
JoU9 Vatten- och luftvård	27
JoU13 Avfallshantering	29
JoU14 Djurskydd m.m.	30
Meddelande om samlad votering	31

Prot. 1995/96:59
21 februari

6 § Jordförvärvslagen och rennäringslagen m.m.....31

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU7	31
Anf. 19 ULLA LÖFGREN (m)	31
Anf. 20 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	32
Anf. 21 ERLING BAGER (fp).....	33
Anf. 22 PER LAGER (mp).....	35
Anf. 23 ULF BJÖRKLUND (kds).....	37
Anf. 24 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	39
Anf. 25 ULLA LÖFGREN (m) replik	40
Anf. 26 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	41
Anf. 27 ULLA LÖFGREN (m) replik	41
Anf. 28 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	41
Anf. 29 PER LAGER (mp) replik	41
Anf. 30 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	42
Anf. 31 PER LAGER (mp) replik	42
Anf. 32 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	42
Anf. 33 ERLING BAGER (fp) replik.....	43
Anf. 34 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	43
Anf. 35 ERLING BAGER (fp) replik.....	43
Anf. 36 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	44
Anf. 37 OWE HELLBERG (v)	44
Anf. 38 GUDRUN LINDVALL (mp)	45
Anf. 39 RUNE BERGLUND (s)	48
Anf. 40 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	49
Anf. 41 RUNE BERGLUND (s) replik.....	50
Anf. 42 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	50
Anf. 43 RUNE BERGLUND (s) replik.....	51
Anf. 44 PETER ERIKSSON (mp)	51
Anf. 45 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	52
Anf. 46 PETER ERIKSSON (mp)	53
Anf. 47 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	53
Anf. 48 PETER ERIKSSON (mp)	53
Anf. 49 RUNE BERGLUND (s)	53
Anf. 50 PETER ERIKSSON (mp)	53
(Beslut fattades efter 10 §.)	54

7 § Jakt och viltvård.....54

Jordbruksutskottets betänkande 1995/96:JoU12	54
Anf. 51 JAN JENNEHAG (v)	54
Anf. 52 GUDRUN LINDVALL (mp)	55
Anf. 53 MICHAEL HAGBERG (s)	58
Anf. 54 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	60
Anf. 55 MICHAEL HAGBERG (s) replik	60
Anf. 56 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	61
Anf. 57 MICHAEL HAGBERG (s) replik	61
Anf. 58 LENNART BRUNANDER (c)	62
Anf. 59 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	63

Anf. 60 LENNART BRUNANDER (c) replik.....	63
Anf. 61 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	64
Anf. 62 LENNART BRUNANDER (c) replik.....	65
Anf. 63 OLLE LINDSTRÖM (m)	65
Anf. 64 ULLA LÖFGREN (m).....	66
Anf. 65 GUDRUN LINDVALL (mp).....	66
Anf. 66 ULLA LÖFGREN (m).....	67
(Beslut fattades efter 10 §.).....	67

Prot. 1995/96:59
21 februari

8 § Fastighetsbildning m.m. 67

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU6.....	67
Anf. 67 STIG GRAUERS (m)	67
Anf. 68 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	68
Anf. 69 TORSTEN GAVELIN (fp).....	69
Anf. 70 PER LAGER (mp)	70
Anf. 71 RUNE EVENSSON (s).....	71
Anf. 72 TORSTEN GAVELIN (fp).....	72
Anf. 73 RUNE EVENSSON (s).....	72
Anf. 74 TORSTEN GAVELIN (fp).....	72
Anf. 75 RUNE EVENSSON (s).....	73
Anf. 76 PER LAGER (mp)	73
Anf. 77 RUNE EVENSSON (s).....	73
Anf. 78 PER LAGER (mp)	74
(Beslut fattades efter 10 §.).....	74

9 § Naturresurslagen 74

Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU8.....	74
Anf. 79 RIGMOR AHLSTEDT (c).....	74
Anf. 80 SIW PERSSON (fp).....	76
Anf. 81 OWE HELLBERG (v)	77
Anf. 82 PER LAGER (mp)	78
Anf. 83 ULF BJÖRKLUND (kds)	80
Anf. 84 BENGT-OLA RYTTAR (s).....	81
Anf. 85 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	82
Anf. 86 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	83
Anf. 87 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	83
Anf. 88 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	83
Anf. 89 SIW PERSSON (fp) replik	83
Anf. 90 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	84
Anf. 91 SIW PERSSON (fp) replik	84
Anf. 92 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	84
Anf. 93 PER LAGER (mp) replik.....	84
Anf. 94 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	85
Anf. 95 PER LAGER (mp) replik.....	85
Anf. 96 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	85
Anf. 97 ULF BJÖRKLUND (kds) replik.....	85
Anf. 98 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	86

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 99 ULF BJÖRKLUND (kds) replik	86
Anf. 100 OWE HELLBERG (v) replik	86
Anf. 101 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	87
Anf. 102 OWE HELLBERG (v) replik	87
Anf. 103 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik.....	87
Anf. 104 LEIF MARKLUND (s)	87
Anf. 105 LARS STJERNKVIST (s).....	89
Anf. 106 ULF BJÖRKLUND (kds).....	90
Anf. 107 LARS STJERNKVIST (s).....	90
Anf. 108 ULF BJÖRKLUND (kds).....	91
Anf. 109 LARS STJERNKVIST (s).....	91
Anf. 110 SIW PERSSON (fp).....	91
Anf. 111 LARS STJERNKVIST (s).....	91
Anf. 112 SIW PERSSON (fp).....	92
Anf. 113 LARS STJERNKVIST (s).....	92
(Beslut fattades efter 10 §.)	92
10 § Samordnad länsförvaltning	92
Bostadsutskottets betänkande 1995/96:BoU5	92
Anf. 114 OWE HELLBERG (v)	92
Anf. 115 LENNART NILSSON (s)	94
Anf. 116 OWE HELLBERG (v)	95
Anf. 117 LENNART NILSSON (s)	95
Anf. 118 OWE HELLBERG (v)	95
Anf. 119 LENNART NILSSON (s)	96
Beslut	96
BoU7 Jordförvärvslagen och rennäringslagen m.m.	96
JoU12 Jakt och viltvård	97
BoU6 Fastighetsbildning m.m.	98
BoU8 Naturresurslagen	99
BoU5 Samordnad länsförvaltning	101
Beslut om samlad votering	101
11 § Ändring i sametingslagen m.m.	101
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU20	101
(Beslut fattades efter 21 §.)	101
12 § Indelning av budgeten i utgiftsområden	101
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU21	101
Anf. 120 BIRGER HAGÅRD (m).....	101
Anf. 121 PETER ERIKSSON (mp)	102
Anf. 122 KURT OVE JOHANSSON (s)	103
Anf. 123 BIRGER HAGÅRD (m) replik	104
Anf. 124 KURT OVE JOHANSSON (s) replik	104
Anf. 125 ANDRE VICE TALMANNEN	105

Anf. 126 BIRGER HAGÅRD (m) replik.....	105
Anf. 127 KURT OVE JOHANSSON (s) replik.....	105
Anf. 128 EWA LARSSON (mp).....	106
Anf. 129 KURT OVE JOHANSSON (s).....	106
Anf. 130 EWA LARSSON (mp).....	107
Anf. 131 KURT OVE JOHANSSON (s).....	107
Anf. 132 EWA LARSSON (mp).....	107
Anf. 133 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	108
(Beslut fattades efter 21 §.).....	108

Prot. 1995/96:59
21 februari

13 § Riksdagens arbetsformer 108

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU22	108
Anf. 134 JERRY MARTINGER (m).....	108
Anf. 135 SIVERT CARLSSON (c)	110
Anf. 136 KENNETH KVIST (v).....	111
Anf. 137 PETER ERIKSSON (mp).....	112
Anf. 138 INGVAR JOHNSSON (s)	113
Anf. 139 SIVERT CARLSSON (c) replik	114
Anf. 140 INGVAR JOHNSSON (s) replik	114
Anf. 141 SIVERT CARLSSON (c) replik	115
Anf. 142 INGVAR JOHNSSON (s) replik	115
Anf. 143 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	115
Anf. 144 GUDRUN LINDVALL (mp).....	116
Anf. 145 KIA ANDREASSON (mp).....	117
Anf. 146 EVA JOHANSSON (s).....	119
(Beslut fattades efter 21 §.).....	119

14 § Vissa äldre sedlars giltighet 120

Finansutskottets betänkande 1995/96:FiU9	120
(Beslut fattades efter 21 §.).....	120

15 § Poolcontainerkonventionen 120

Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU22	120
(Beslut fattades efter 21 §.).....	120

16 § Ändring i lagen om ersättning från den internationella oljeskadefonden 120

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU15.....	120
Anf. 147 DAN ERICSSON (kds)	120
Anf. 148 EVA PERSSON SELLIN (s).....	121
Anf. 149 DAN ERICSSON (kds)	122
Anf. 150 EVA PERSSON SELLIN (s).....	122
Anf. 151 DAN ERICSSON (kds)	122
(Beslut fattades efter 21 §.).....	123

17 § Sjöfylleri..... 123

Lagutskottets betänkande 1995/96:LU16.....	123
--	-----

Prot. 1995/96:59
21 februari

Anf. 152 ANITA PERSSON (s).....	123
Anf. 153 ELVER JONSSON (fp).....	125
Anf. 154 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	126
Anf. 155 TUVE SKÅNBERG (kds).....	127
Anf. 156 ANITA PERSSON (s).....	129
(Beslut fattades efter 21 §.)	129
18 § Ändring i konkurslagen, m.m.	129
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU29	129
(Beslut fattades efter 21 §.)	129
19 § En ny lag om vissa internationella sanktioner.....	129
Utrikesutskottets betänkande 1995/96:UU12	129
(Beslut fattades efter 21 §.)	129
20 § Pyrotekniska varor	130
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU16	130
Anf. 157 KIA ANDREASSON (mp)	130
Anf. 158 MARIE GRANLUND (s).....	131
Anf. 159 KIA ANDREASSON (mp)	132
Anf. 160 MARIE GRANLUND (s).....	133
Anf. 161 KIA ANDREASSON (mp)	133
(Beslut fattades efter 21 §.)	133
21 § Vissa frågor om kompetensutveckling m.m.....	133
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1995/96:AU6	133
Beslut	133
KU20 Ändring i sametingslagen (1992:1433) m.m.	133
KU21 Indelning av budgeten i utgiftsområden	133
KU22 Riksdagens arbetsformer.....	134
FiU9 Vissa äldre sedlars giltighet.....	134
SkU22 Poolcontainerkonventionen	134
LU15 Ändring i lagen om ersättning från den internationella oljeskadefonden.....	135
LU16 Sjöfylleri.....	135
LU29 Ändring i konkurslagen, m.m.	135
UU12 En ny lag om vissa internationella sanktioner	135
NU16 Pyrotekniska varor	135
AU6 Vissa frågor om kompetensutveckling m.m.	136
22 § Bordläggning.....	136
23 § Anmälan om interpellationer	136
1995/96:90 av <i>Sten Andersson</i> (m) till kulturministern.....	136
EU och visningar av film i TV	136

1995/96:91 av <i>Inga Berggren</i> (m) till kommunikationsministern.....	136
Godstrafiken till övriga Europa.....	136

Prot. 1995/96:59
21 februari

24 § Anmälan om skriftlig fråga 137

1995/96:295 av <i>Marie Granlund</i> (s) till finansministern	137
Skatteregler vid självförvaltning	137

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor 137

1995/96:277 av <i>Lennart Fremling</i> (fp) till kommunikationsministern.....	137
Avregleringen av järnvägen	137
1995/96:281 av <i>Ola Ström</i> (fp) till statsrådet Leif Blomberg.....	137
Preskriptionstiden i asylärenden.....	137
1995/96:282 av <i>Annika Nordgren</i> (mp) till statsrådet Jan Nygren.....	137
Vapenexporten.....	137
1995/96:283 av <i>Lena Klevenås</i> (s) till statsrådet Pierre Schori.....	137
Nicaraguas utlandsskuld.....	137
1995/96:284 av <i>Gun Hellsvik</i> (m) till justitieministern.....	137
Harmonisering av narkotikalagstiftningen	137
1995/96:285 av <i>Ulla Hoffmann</i> (v) till statsrådet Leif Blomberg	137
Förvar av asylsökande.....	137
1995/96:286 av <i>Björn Samuelson</i> (v) till justitieministern ...	137
Nazistmöten	137
1995/96:290 av <i>Carl Fredrik Graf</i> (m) till statsrådet Leif Blomberg	137
Ansökningsavgifter för svenskt medborgarskap.....	137
1995/96:291 av <i>Kenneth Johansson</i> (c) till jordbruksministern.....	137
Bevarande av Telemarksrasen.....	137
1995/96:292 av <i>Ulla Hoffmann</i> (v) till statsrådet Leif Blomberg	137
Flyktingkvoten	137
1995/96:293 av <i>Karl-Erik Persson</i> (v) till kommunikationsministern.....	137
SJ:s tågplan	137

26 § Kammaren åtskildes kl. 18.10. 138